

บทที่ 2

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยเทคนิคการใช้คำถาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากตำรา เอกสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้นำเสนอตามหัวข้อ ดังต่อไปนี้

1. หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ
2. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ
 - 2.1 การสอนทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน
3. การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
 - 3.1 ความหมายการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร
 - 3.2 จุดมุ่งหมายของการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
 - 3.3 หลักการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
 - 3.4 ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร
4. เทคนิคการใช้คำถาม
 - 4.1 ความหมายของเทคนิคการใช้คำถาม
 - 4.2 วัตถุประสงค์ของการใช้คำถาม
 - 4.3 ประโยชน์ของการใช้คำถาม
 - 4.4 ประเภทของคำถาม
 - 4.5 เทคนิคการใช้คำถาม
5. ชุดกิจกรรม
 - 5.1 หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม
 - 5.2 ประเภทของชุดกิจกรรม
 - 5.3 องค์ประกอบของชุดกิจกรรม
 - 5.4 ขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรม
 - 5.5 ประโยชน์ของชุดกิจกรรม
6. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.1 ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
 - 6.2 องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

- 6.3 ประเภทของแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 6.4 หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
- 6.5 กระบวนการสร้างแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. ความพึงพอใจ
 - 7.1 ความหมายของความพึงพอใจ
 - 7.2 แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ
8. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
 - 8.1 งานวิจัยต่างประเทศ
 - 8.2 งานวิจัยในประเทศ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ เป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้พื้นฐานในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 โดยกำหนดมาตรฐานการเรียนรู้ ตัวชี้วัด และสาระการเรียนรู้ ซึ่งประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการเรียนรู้ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ เพื่อนำไปใช้ในการกำหนดเนื้อหา จัดทำหน่วยการเรียนรู้ จัดการเรียนการสอน และเป็นเกณฑ์สำคัญสำหรับการวัดประเมินผล เพื่อตรวจสอบคุณภาพผู้เรียน เนื่องจากในสังคมโลกปัจจุบัน การเรียนรู้ภาษาต่างประเทศมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งในชีวิตประจำวันเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดต่อสื่อสาร การศึกษา การแสวงหาความรู้ การประกอบอาชีพ การสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับวัฒนธรรมและวิถีทัศน์ของชุมชนโลก และตระหนักถึงความหลากหลายทางวัฒนธรรมและมุมมองของสังคมโลก นำมาซึ่งมิตรไมตรี และความร่วมมือกับประเทศต่างๆ ช่วยพัฒนาผู้เรียนให้มีความเข้าใจตนเองและผู้อื่นดีขึ้น เรียนรู้ และเข้าใจความแตกต่างของภาษาและวัฒนธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณี การคิด สังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง มีเจตคติที่ดีต่อการใช้ภาษาต่างประเทศ และใช้ภาษาต่างประเทศเพื่อการสื่อสารได้ รวมทั้งเข้าถึงองค์ความรู้ต่างๆ ได้ง่ายและกว้างขึ้น และมีวิสัยทัศน์ในการดำเนินชีวิต ภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศที่ถูกกำหนดให้เรียนตลอดหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน ส่วนภาษาต่างประเทศอื่น เช่น ภาษาฝรั่งเศส เยอรมัน จีน ญี่ปุ่น อาหรับ บาลี และภาษากลุ่มประเทศเพื่อนบ้าน หรือภาษาอื่นๆ ให้อยู่ในดุลยพินิจของสถานศึกษาที่จะจัดทำรายวิชาและจัดการเรียนรู้ตามความเหมาะสม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551 : 3)

กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ มุ่งหวังให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีต่อภาษาต่างประเทศสามารถใช้ภาษาต่างประเทศสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ แสวงหาความรู้ ประกอบอาชีพและศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น รวมทั้งมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องราวและวัฒนธรรมอันหลากหลายของประชาคมโลก

และสามารถถ่ายทอดความคิดและวัฒนธรรมไทยไปยังสังคมโลกได้อย่างสร้างสรรค์ ประกอบด้วยสาระสำคัญ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 2)

1. ภาษาเพื่อการสื่อสาร การใช้ภาษาต่างประเทศในการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน แลกเปลี่ยนข้อมูล ข่าวสาร แสดงความรู้สึกและความคิดเห็น ดีความ นำเสนอข้อมูล ความคิดรวบยอดและความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ และสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลอย่างเหมาะสม
2. ภาษาและวัฒนธรรม การใช้ภาษาต่างประเทศตามวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ความสัมพันธ์ ความเหมือน และความแตกต่างระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับวัฒนธรรมไทย และนำไปใช้อย่างเหมาะสม
3. ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น การใช้ภาษาต่างประเทศในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น เป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน
4. ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก การใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ชุมชน และสังคมโลกเป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 ได้กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ เพื่อมุ่งเน้นผู้เรียนให้มีคุณภาพ จึงได้กำหนดสาระ มาตรฐานการเรียนรู้และตัวชี้วัดไว้ ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 3)

สาระที่ 1 ภาษาเพื่อการสื่อสาร

มาตรฐาน ต 1.1 เข้าใจและตีความเรื่องที่ฟังและอ่าน จากสื่อประเภทต่างๆ และแสดงความคิดเห็นอย่างมีเหตุผล

ตัวชี้วัด

1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และ คำแนะนำที่ฟังและอ่าน
2. อ่านออกเสียงข้อความ นิทานและบทกลอนสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน
3. เลือก/ระบุประโยค หรือข้อความสั้นๆ ตรงตามภาพ สัญลักษณ์ หรือเครื่องหมายที่อ่าน
4. บอกใจความสำคัญและตอบคำถามจากการฟัง และอ่านบทสนทนา นิทานง่ายๆ และเรื่องเล่า

มาตรฐาน ต 1.2 มีทักษะการสื่อสารทางภาษา ในการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสาร แสดงความรู้สึก และความคิดเห็นอย่างมีประสิทธิภาพ

ตัวชี้วัด

1. พูด/เขียนโต้ตอบในการสื่อสารระหว่างบุคคล
2. ใช้คำตั้ง คำขอร้อง และให้คำแนะนำ
3. พูด/เขียนแสดงความต้องการขอความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือในสถานการณ์ต่างๆ
4. พูด และเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน ครอบครัวและเรื่องใกล้ตัว
5. พูด/เขียนแสดงความรู้สึกของตนเองเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว กิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้นๆ ประกอบ

มาตรฐาน ต 1.3 นำเสนอข้อมูลข่าวสาร ความคิดรวบยอด และความคิดเห็นในเรื่องต่างๆ โดยการพูดและการเขียน

ตัวชี้วัด

1. พูด/เขียนให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว
2. เขียนภาพ แผนผัง แผนภูมิ และตารางแสดงข้อมูลต่างๆ ที่ฟังหรืออ่าน
3. พูด/เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว

สาระที่ 2 ภาษาและวัฒนธรรม

มาตรฐาน ต 2.1 เข้าใจความสัมพันธ์ ระหว่างภาษากับวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา และนำไปใช้ได้เหมาะสมกับกาลเทศะ

ตัวชี้วัด

1. ใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และกิริยาท่าทางอย่างสุภาพ เหมาะสม ตามมารยาทสังคม และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา
2. ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาล/วันสำคัญ/งานฉลอง/ชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษา
3. เข้าร่วมกิจกรรมทางภาษาและวัฒนธรรมตามความสนใจ

มาตรฐาน ต 2.2 เข้าใจความเหมือนและความแตกต่าง ระหว่างภาษาและวัฒนธรรมของเจ้าของภาษากับภาษาและวัฒนธรรมไทย และนำมาใช้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

ตัวชี้วัด

1. บอกความเหมือน/ความแตกต่างระหว่างการออกเสียงประโยคชนิดต่างๆ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการลำดับคำตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย
2. เปรียบเทียบความเหมือน/ความแตกต่างระหว่างเทศกาลงานฉลองประเพณีของเจ้าของภาษากับของไทย

สาระที่ 3 ภาษากับความสัมพันธ์กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น

มาตรฐาน ต 3.1 ใช้ภาษาต่างประเทศ ในการเชื่อมโยงความรู้กับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่น และเป็นพื้นฐานในการพัฒนา แสวงหาความรู้ และเปิดโลกทัศน์ของตน

ตัวชี้วัด

1. ค้นคว้า รวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน

สาระที่ 4 ภาษากับความสัมพันธ์กับชุมชนและโลก

มาตรฐาน ต 4.1 ใช้ภาษาต่างประเทศในสถานการณ์ต่างๆ ทั้งในสถานศึกษา ชุมชน และสังคม

ตัวชี้วัด

1. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานศึกษา

มาตรฐาน ต 4.2 ใช้ภาษาต่างประเทศ เป็นเครื่องมือพื้นฐานในการศึกษาต่อการประกอบอาชีพ และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสังคมโลก

ตัวชี้วัด

1. ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลต่างๆ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดคุณภาพผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณภาพตามความคาดหวังเมื่อจบชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ดังนี้ (กระทรวงศึกษาธิการ. 2551 : 3-6)

1. ปฏิบัติตามคำสั่ง คำขอร้อง และคำแนะนำที่ฟังและอ่าน อ่านออกเสียงประโยค ข้อความ นิทาน และบทกลอนสั้นๆ ถูกต้องตามหลักการอ่าน เลือก/ระบุ ประโยคและข้อความ ตรงตามความหมายของสัญลักษณ์หรือเครื่องหมายที่อ่าน บอกใจความสำคัญ และตอบคำถาม จากการฟังและอ่าน บทสนทนา นิทานง่ายๆ และเรื่องเล่า

2. พูด/เขียนโต้ตอบในการสื่อสารระหว่างบุคคล ใช้คำสั่ง คำขอร้อง และให้คำแนะนำ พูด/เขียนแสดงความต้องการ ขอความช่วยเหลือ ตอบรับและปฏิเสธการให้ความช่วยเหลือ ในสถานการณ์ง่ายๆ พูด และเขียนเพื่อขอและให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน ครอบครัวและเรื่องใกล้ตัว พูด/เขียนแสดงความรู้สึกเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว กิจกรรมต่างๆ พร้อมทั้งให้เหตุผลสั้นๆ ประกอบ

3. พูด/เขียน ให้ข้อมูลเกี่ยวกับตนเอง เพื่อน และสิ่งแวดล้อมใกล้ตัว เขียนภาพ แผนผัง แผนภูมิ และตารางแสดงข้อมูลต่างๆ ที่ฟังและอ่าน พูด/เขียนแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องต่างๆ ใกล้ตัว

4. ใช้ถ้อยคำ น้ำเสียง และกิริยาท่าทางอย่างสุภาพ เหมาะสม ตามมารยาทสังคม และวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ให้ข้อมูลเกี่ยวกับเทศกาล/วันสำคัญ/งานฉลอง/ชีวิตความเป็นอยู่ของเจ้าของภาษา เข้าร่วมกิจกรรมทางภาษา และวัฒนธรรมตามความสนใจ
5. บอกความเหมือน/ความแตกต่างระหว่างการออกเสียงประโยคชนิดต่างๆ การใช้เครื่องหมายวรรคตอน และการลำดับคำ ตามโครงสร้างประโยคของภาษาต่างประเทศและภาษาไทย เปรียบเทียบความเหมือน/ความแตกต่าง ระหว่างเทศกาล งานฉลอง และประเพณีของเจ้าของภาษากับของไทย
6. ค้นคว้า รวบรวมคำศัพท์ที่เกี่ยวข้องกับกลุ่มสาระการเรียนรู้อื่นจากแหล่งการเรียนรู้ และนำเสนอด้วยการพูด/การเขียน
7. ใช้ภาษาสื่อสารในสถานการณ์ต่างๆ ที่เกิดขึ้นในห้องเรียนและสถานศึกษา
8. ใช้ภาษาต่างประเทศในการสืบค้นและรวบรวมข้อมูลต่างๆ
9. มีทักษะการใช้ภาษาต่างประเทศ (เน้นการฟัง-พูด-อ่าน-เขียน) สื่อสารตามหัวข้อเรื่องเกี่ยวกับตนเอง ครอบครัว โรงเรียน สิ่งแวดล้อม อาหาร เครื่องดื่ม เวลาว่างและนันทนาการ สุขภาพ และสวัสดิการ การซื้อ-ขาย และลมฟ้าอากาศ ภายในวงคำศัพท์ประมาณ 1,050 - 1,200 คำ (คำศัพท์ที่เป็นรูปธรรมและนามธรรม)
10. ใช้ประโยคเดี่ยวและประโยคผสม (Compound Sentences) สื่อความหมายตามบริบทต่างๆ

สรุปได้ว่า หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ กำหนดสาระและมาตรฐานการเรียนรู้ มีเนื้อหาสาระครอบคลุม และเป็นข้อกำหนดคุณภาพผู้เรียน ผู้วิจัยจึงใช้สาระและมาตรฐานการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งมีเนื้อหาสาระ หน้าที่ โครงสร้าง สำนวนภาษา และคำศัพท์ ที่สามารถนำไปใช้ในการสื่อสารในชีวิตจริง เป็นแนวทางในการจัดทำวิจัยเรื่อง ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนที่เรียนด้วยชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษโดยเทคนิคการใช้คำถาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ

ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545 ก : 25-29) ผู้สอนจำเป็นที่จะต้องรู้ความแตกต่างระหว่างเทคนิคการสอน วิธีสอนและแนวคิดทฤษฎี ซึ่งเป็นที่มาของวิธีสอนแบบต่างๆ การที่วิธีสอนแต่ละวิธีไม่ได้รับความนิยมต่อเนื่อง มีสาเหตุมาจากการเปลี่ยนแปลงด้านแนวคิด ทฤษฎีการเรียนรู้ด้านจิตวิทยา ด้านภาษาศาสตร์ และด้านการศึกษา ส่วนแนวทางในการจัดการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ ได้รับอิทธิพลจากแนวคิดในยุคสมัยต่างๆ

ของนักปรัชญา นักจิตวิทยาและภาษาศาสตร์ ซึ่งมีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาหลายแนวทางที่ได้พัฒนาไปหลายรูปแบบตามยุคสมัย จนถึงยุคแนวการสอนเพื่อการสื่อสารที่มีลักษณะเด่นชัด คือ เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง (Learner-centered) และการจัดการเรียนการสอนตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ที่มีการฝึกปฏิบัติ มีการนำภาษาไปใช้ได้จริงตามหน้าที่ของภาษา ในการสื่อความหมาย โดยเป้าหมายอยู่ที่การใช้ภาษาสื่อสารในชีวิตจริง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้ภาษาได้เหมาะสมกับสภาพสังคม ดังนั้น ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้สอนจึงควรเลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ต่างๆ (Learning Strategies) ที่เหมาะสมกับวัยและระดับขั้นของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีลีลาการเรียนรู้ (Learning Styles) เป็นของตนเอง ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ตามความแตกต่างระหว่างบุคคลและเกิดศักยภาพสูงสุดตามความสามารถของแต่ละคน

นอกจากนั้น กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ก : 10) เสนอแนะแนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษตามหลักสูตร โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการสื่อสารควบคู่กัน 2 ด้าน ได้แก่ ความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อเข้าสู่สังคมและวัฒนธรรม และความสามารถในการใช้ภาษาเพื่อสื่อความได้อย่างถูกต้อง ตามหลักภาษาและเหมาะสมกับสถานการณ์ โดยมีแนวหลักดังนี้

1. จัดการเรียนการสอนโดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ
2. จัดการเรียนการสอนภาษาด้วยกิจกรรมที่มีความหมายและหลากหลาย ฝึกการสื่อสารด้วยสถานการณ์ต่างๆ เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้ภาษาในสถานการณ์จริง
3. จัดให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการสื่อสารด้วยการฟังและการพูด ในระดับเตรียมความพร้อม เพื่อเพิ่มเติมการฝึกฝนด้วยการอ่าน การเขียนและการสะกดคำในระดับอ่านออกเขียนได้ และฝึกฝนการสื่อสาร และการรับสารด้วยการฟังพูด อ่านและเขียน ในการเรียนภาษาอังกฤษระดับมาตรฐานพื้นฐานตอนต้น

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษมุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ให้โอกาสผู้เรียนได้ฝึกทักษะและประสบการณ์ทางภาษา และใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารจากแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ผู้สอนควรรู้เทคนิคการสอน วิธีสอน และแนวคิดทฤษฎี แนวทางการจัดการเรียนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง มุ่งเน้นกระบวนการเรียนรู้ การฝึกปฏิบัติ เพื่อนำภาษาไปใช้ได้จริง เหมาะสมกับสภาพสังคม ควรเลือกใช้กลยุทธ์การเรียนรู้ต่างๆ ที่เหมาะสมกับวัยและระดับขั้นของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนมีลีลาการเรียนรู้เป็นของตนเอง

การสอนทักษะการฟัง พูด อ่าน เขียน

การสอนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ คือ การพัฒนาทักษะในการทำความเข้าใจในการฟัง ความสามารถในการพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ ความสามารถในการอ่าน และการเขียน ตลอดจน

เข้าใจในวัฒนธรรมของเจ้าของภาษา ดังนั้นในการสอนจึงต้องมุ่งทั้งตัวภาษาเป็นเรื่องๆ อันได้แก่ เสียง คำศัพท์ โครงสร้าง บทสนทนา และทักษะในการสื่อความหมายทั้ง 4 ทักษะ ได้แก่ ฟัง พูด อ่าน และเขียน (นิตยา สุวรรณศรี. 2546 ข : 69)

1. ทักษะการฟัง

1.1 ความหมายของการฟัง

การฟัง เป็นทักษะที่สำคัญในชีวิตประจำวันของมนุษย์ เพราะมนุษย์ต้องอาศัย การฟัง เพื่อการเรียนรู้สิ่งต่างๆ เพื่อคิดพิจารณาไตร่ตรอง และเอาใจใส่เป็นพิเศษ จึงจะช่วยให้การฟัง มีประสิทธิภาพ การฟังเป็นทักษะแรกที่ต้องทำการสอนเพราะผู้พูดจะต้องฟังให้เข้าใจเสียก่อน จึงจะสามารถพูดโต้ตอบ อ่านหรือเขียนได้ ทักษะการฟังจึงเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญในการเรียนรู้ ทักษะอื่นๆ ดังนั้นในการเรียนการสอนนักเรียนจึงควรได้รับการฝึกฝนอย่างเพียงพอและจริงจัง

บัญชา อิงสกุล (2545 : 63) ได้ให้ความหมายของทักษะการฟังว่า การฟังคำพูด หรือฟังเสียง มิใช่มุ่งเฉพาะความหมายอย่างเดียว การที่ผู้ฟังฟังคำพูดหรือเสียง และเข้าใจความหมาย ในสิ่งที่ผู้พูด ทำให้เป็นผู้ฟังที่ดี คือ เข้าใจว่าผู้พูดพูดอะไรและพูดเกี่ยวกับอะไร

นพเก้า ณ พัทลุง (2548 : 22) ได้ให้ความหมายของทักษะการฟัง หมายถึง ความสามารถในการจับประเด็นใจความหลัก จากสิ่งที่ฟัง ได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน ซึ่งเป็น กระบวนการที่สลับซับซ้อน เพราะผู้เรียนต้องเข้าใจสาระสำคัญจากสิ่งที่พูด อารมณ์ และความคิดเห็น ของผู้พูด และสามารถตอบสนอง ระบุความสัมพันธ์ระหว่างผู้พูดหรือบริบทของการพูดได้

พรสวรรค์ ศรีป้อ (2550 : 151) ได้ให้ความหมายของการฟังว่า การฟัง หมายถึง ทักษะการรับ (Receptive Skill) ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ผู้รับสารต้องประมวลข้อมูลที่ ได้รับโดยใช้ความรู้เดิมและความรู้ด้านภาษา ต้องมีความสามารถในการแยกแยะและเข้าใจสิ่งที่ ผู้อื่นพูด ซึ่งต้องเข้าใจสำเนียงหรือการออกเสียง ไวยากรณ์ คำศัพท์ของผู้พูด พร้อมกับจับความหมาย การฟังข้อความแต่ละอย่างแตกต่างกัน เช่น การฟังบทสนทนายหว่างเพื่อน ย่อมแตกต่างจากการฟัง ประกาศในสนามบิน เป็นต้น

สรุปได้ว่า การฟัง หมายถึง ทักษะการรับสารเพื่อฟังคำพูด หรือเสียงให้เข้าใจ ความหมายในสิ่งที่ผู้พูดถ่ายทอดออกมา เข้าใจว่าผู้พูดพูดอะไร พูดเกี่ยวกับอะไร เข้าใจสาระสำคัญ จากสิ่งที่พูด รับรู้อารมณ์ ความคิดเห็นของผู้พูด การฟัง เป็นทักษะการรับ ประกอบด้วย ผู้ส่งสาร และผู้รับสาร ผู้รับสารต้องประมวลข้อมูลที่ ได้รับโดยใช้ความรู้เดิมและความรู้ด้านภาษา ต้องมี ความสามารถในการแยกแยะและเข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นพูด ซึ่งต้องเข้าใจสำเนียงหรือการออกเสียงไวยากรณ์ คำศัพท์ของผู้พูด

1.2 ความสำคัญในการสอนทักษะการฟัง

การสอนทักษะการฟังซึ่งเป็นทักษะที่สามารถวัดออกมาเป็นรูปธรรมได้ค่อนข้างยาก ประสิทธิภาพและพัฒนาการของการฟังเป็นกระบวนการที่อยู่ในสมองของเรา ไม่สามารถแสดงออกมาให้เห็นได้ในทันที ต้องมีสภาพการณ์ในการสื่อสารเกิดขึ้นเสียก่อน จึงสามารถทราบได้ถึงสมรรถภาพของทักษะการฟังได้ การสอนทักษะการฟังจำเป็นต้องฝึกฝนให้ผู้เรียนเกิดความชำนาญและมีความสามารถในการฟังอย่างเข้าใจในสารที่ได้รับฟัง ครูผู้สอนควรมีความรู้และเทคนิคในการสอนทักษะการฟัง ดังนักรักศึกษาและผู้วิจัยกล่าวดังนี้

กฤษยา แสงเดช (2543 : 132) ได้กล่าวถึงความสำคัญในการสอนทักษะการฟังว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ทักษะต่อไป ได้แก่ การพูด การอ่าน และการเขียน การฟังแยกออกได้เป็น 2 ระดับ คือ ระดับเริ่มต้น เน้นการฟังเสียง คำ วลี แล้วสามารถออกเสียงได้ถูกต้อง รู้จักสังเกต และจับได้ว่าเสียงต่างๆ มีความแตกต่างกันอย่างไร และระดับที่สอง เป็นการฟังประโยคและเรื่องราวเพื่อความเข้าใจ ดังนั้นการฝึกทักษะการฟัง จึงประกอบไปด้วย การฟังเสียงพยางค์ คำศัพท์ ประโยค การสนทนา และฟังเรื่องแล้วเข้าใจได้

บัญชา อิงสกุล (2545 : 63) ได้กล่าวว่า ทักษะการฟังเป็นทักษะการสื่อสารที่สำคัญ เพราะเป็นทักษะพื้นฐานในการสื่อความหมายและเป็นพื้นฐานการเรียนรู้ทักษะอื่นๆ พฤติกรรมการฟังแบ่งออกเป็น 2 ระดับใหญ่ๆ คือ

1.2.1 ระดับการรับรู้ เป็นระดับที่ผู้ฟังสามารถแยกแยะหรือจำแนกเสียงได้ เช่น เสียงเน้นหนักในคำ ระดับเสียงสูง - ต่ำ ในประโยคระดับนี้เป็นระดับพื้นฐานของการฟัง

1.2.2 ระดับความเข้าใจ เป็นระดับที่ผู้ฟังสามารถเข้าใจความหมายโดยทั่วไปของข้อความที่ฟังและเข้าใจจุดประสงค์ของการสื่อความหมายนั้น ซึ่งเป็นทักษะที่ใช้ในการสื่อสารในชีวิตประจำวัน

นูแนน เดวิด (Nunan David. 1999 : 199) กล่าวว่า การฟังภาษาที่สองเป็นทักษะที่ต้องใช้ความพยายาม จึงจะทำให้ประสบผลสำเร็จในที่สุด คนส่วนมากที่มีความคิดว่าทักษะการพูดและการเขียน จะเป็นทักษะที่มาก่อน อย่างไรก็ตามมีนักจิตวิทยาหลายท่านได้ศึกษาและเห็นว่าในการเรียนภาษาที่สอง ควรสนับสนุนการฝึกการฟังเป็นอันดับแรก ที่สำคัญในการสอนจะคำนึงถึงทำอย่างไรจึงจะอ่านออกเขียนได้ แต่ไม่ได้สอนทำอย่างไรจึงจะฟังและพูดได้ เพราะว่าเป็นทักษะที่ต้องทำได้โดยอัตโนมัติเหมือนเจ้าของภาษา

สรุปได้ว่า ทักษะการฟังเป็นทักษะที่สำคัญที่สุดที่จะนำไปสู่ทักษะการพูด การอ่าน และการเขียน ในการสอนทักษะการฟัง ครูผู้สอนต้องจัดกิจกรรมการฝึกทักษะการฟังอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ เน้นการฟังจากชีวิตประจำวันให้ผู้เรียนมีโอกาสได้พบเห็น ได้ยิน ได้ฟังอยู่ตลอดเวลา เช่น

การฟังข้อมูลข่าวสาร การฟังบทเพลง การฟังข้อมูลจากการประชุม เพื่อผู้เรียนได้มีทัศนคติต่อการฝึกฝนการฟังในชั้นเรียนว่า ได้เรียนรู้ในเรื่องที่จะเกิดประโยชน์โดยตรงกับตัวผู้เรียน ผู้เรียนจะสามารถนำความรู้ที่ได้จากการฝึกฝนทักษะดังกล่าวมาใช้ในชีวิตประจำวันอย่างแท้จริง

1.3 การสอนทักษะการฟัง

ศุมิตรา อังวัฒนกุล (2540 : 159-160) ได้เสนอแนะขั้นตอนในการสอนทักษะการฟัง ดังนี้

1.3.1 กระตุ้นความสนใจของผู้เรียนและให้ผู้เรียนได้รู้จุดมุ่งหมายของการฝึกทักษะการฟัง ผู้สอนจะต้องแจ้งให้ผู้เรียนรู้จุดมุ่งหมายเฉพาะหรืองานที่ทำหลังจากที่ฟังแล้ว เช่น ผู้เรียนต้องรู้ว่าเมื่อฟังจบแล้ว จะต้องตอบคำถาม หรือทำแผนภูมิเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง

1.3.2 ให้ผู้เรียนฟังข้อความหรือเรื่องราวที่เตรียมไว้ ข้อความที่ฟังควรเป็นข้อความที่ใช้อัตราความเร็วปกติ และควรเปิดโอกาสให้ผู้ฟังได้ฟังซ้ำ ซึ่งจะฟังก็ครั้งนั้นขึ้นอยู่กับความยาวและความยากง่ายของเรื่องที่ฟัง ลักษณะงานที่ให้ทำ และความสามารถของผู้เรียน

1.3.3 ให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดหรืองานที่ให้หลังจากการฟังแล้ว

1.3.4 ผู้สอนให้คำติชมในงานของผู้เรียน เช่น เฉลยคำตอบ หรือให้ผู้เรียนได้แก้ไขคำตอบที่ผิดด้วยตนเอง

วิภาดา ประสารทรัพย์ (2542 : 60-75) ได้เสนอแนะขั้นตอนการสอนทักษะการฟัง ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ คือ

1.3.1 กิจกรรมการสอนทักษะการฟังเพื่อการรับรู้ ได้แก่ การสอนให้ฟังความแตกต่างของเสียงสระ หรือเสียงพยัญชนะในแต่ละคำ การสอนนักเรียนให้ฟังระดับเสียงสูง-ต่ำ ในประโยค

1.3.2 การสอนกิจกรรมการฟังเพื่อความเข้าใจ การที่จะเข้าใจเรื่องราวใดๆ ต้องทราบข้อมูลเกี่ยวกับเรื่องราวนั้นๆ ข้อมูลที่ต้องทราบส่วนมาก ได้แก่ (Who) ทำอะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไหร่ (When) ทำไม (Why) และอย่างไร (How) การจัดกิจกรรมการสอนเพื่อช่วยฝึกให้เกิดการพัฒนาทักษะการฟังเพื่อความเข้าใจ แบ่งกิจกรรมออกเป็น 3 ขั้นตอน ดังนี้

1) กิจกรรมก่อนการฟัง (Pre-listening Activities) เป็นกิจกรรมที่จัดขึ้นเพื่อเตรียมความพร้อมของนักเรียนก่อนที่จะฟังเรื่องราวจริงของบทเรียน มีจุดประสงค์ให้ข้อมูลพื้นฐานด้านความรู้ ความคิดเกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง เพื่อนักเรียนมีความพร้อมที่จะเรียน ให้นักเรียนทราบเกี่ยวกับศัพท์ และโน้มน้าวนักเรียนมาสู่บทเรียน รูปแบบ หรือเทคนิคของการจัดกิจกรรมก่อนการฟัง (Pre-listening Activities) การคาดการณ์ (Prediction) เป็นกิจกรรมที่จะช่วยให้นักเรียนได้รับประสบการณ์เดิมมาเป็นพื้นฐานในการเดาล่วงหน้า เกี่ยวกับเหตุการณ์และคำศัพท์ที่จะพบในเนื้อเรื่อง

ที่จะฟัง โดยอาศัยรูปภาพ หัวข้อและชื่อเรื่อง เป็นกิจกรรมคู่ หรือกิจกรรมกลุ่ม ที่จะช่วยให้นักเรียน ได้แสดงความคิดเห็นส่วนตัวกับบุคคลอื่น และทำให้นักเรียนมีการสื่อสารกันจริง

2) กิจกรรมระหว่างการฟัง (While-listening Activities) ครูจะให้นักเรียน ฟังเรื่องราวที่ครูเตรียมมาสอน อาจเปิดแถบบันทึกเสียงให้นักเรียนฟังมากกว่า 1 ครั้ง เพื่อเพิ่มความเข้าใจ ให้แก่นักเรียนมากขึ้น ในขั้นตอนนี้ นักเรียนต้องเข้าใจจุดประสงค์ของการฟังว่า ฟังเพื่ออะไร กิจกรรมสอนระหว่างการฟังจึงเน้นที่การช่วยสร้างกรอบความคิด ให้นักเรียนเข้าใจเรื่องที่ฟัง และ จุดประสงค์ของการฟัง โดยทำได้หลายวิธี เช่น การเติมข้อความสั้นๆ ง่ายๆ ในขณะที่ทำให้นักเรียน ทำเครื่องหมายหรือเขียนข้อความสั้นๆ ลงในตารางที่กำหนดให้ ในขณะที่ฟังให้นักเรียนระบุภาพ ที่เกี่ยวกับสิ่งที่กำลังฟัง ให้นักเรียนแก้ไขคำที่สะกดผิดง่ายๆ ในขณะที่ฟัง เพื่อให้นักเรียนจะได้ตั้งใจ มีใจจดจ่อกับการฟัง

3) กิจกรรมหลังการฟัง (Post-listening Activities) เป็นกิจกรรมที่ควรให้นักเรียน ทำเป็นคู่หรือกลุ่ม เพื่อให้ได้แลกเปลี่ยนข้อมูลกัน นอกเหนือจากการตอบคำถามจากเรื่อง ที่ฟังแล้ว มักจะเป็นการตั้งคำถาม หรือการกำหนดกิจกรรมที่นอกเหนือจากเนื้อเรื่อง (Beyond the Text) แต่ต้องอาศัยข้อมูลจากกิจกรรมก่อนและระหว่างการฟังเข้ามาช่วย ดังนี้ การอภิปราย (Discussion) การแสดงบทบาทสมมติ (Role-play) เป็นการให้นักเรียนแสดงบทบาทสมมติไปตามสถานการณ์ใหม่ที่ กำหนดให้ เพื่อนักเรียนจะได้ฝึกภาษาเพิ่มเติม การรายงาน (Report) เป็นการให้นักเรียนได้ฝึกใช้ภาษา ต่อหน้าผู้ฟัง/ผู้ชม นอกจากนักเรียนจะได้กล้าแสดงออกแล้วยังได้ฝึกภาษาอีกด้วย การเขียนรายงาน (Writing) เป็นกิจกรรมที่นักเรียนเขียนเกี่ยวกับเรื่องที่ฟัง เช่น การเขียนสรุปย่อ การเขียนเรียงความ เป็นต้น

พรสวรรค์ ศรีป้อ (2550 : 155) ได้เสนอขั้นตอนการจัดการเรียนรู้ทักษะการฟัง ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้

1.3.1 ขั้นก่อนฟัง กิจกรรมก่อนการฟังมีประโยชน์ต่อทั้งผู้สอนและผู้เรียน สำหรับผู้สอน กิจกรรมก่อนการฟัง ทำให้ผู้สอนได้ประเมินความรู้เดิมของผู้เรียนเกี่ยวกับเรื่อง ที่จะให้ฟัง รวมทั้งประเมินความรู้ทางภาษา และยังสามารถให้ความรู้ภูมิหลังที่จำเป็นต่อความเข้าใจ ในการฟังแก่ผู้เรียน เช่น ข้อมูลด้านวัฒนธรรมที่เกี่ยวข้องกับข้อความที่จะได้ฟัง สำหรับผู้เรียน กิจกรรมก่อนการฟังมีจุดมุ่งหมายเพื่อกระตุ้นความสนใจ สร้างความมั่นใจ ทำให้การฟังของผู้เรียน ง่ายขึ้น กิจกรรมก่อนการฟังสามารถแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ การเตรียมคำศัพท์ ทบทวนความรู้เดิม เกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง และให้เดาเรื่องที่จะฟัง

1) การเตรียมคำศัพท์ ได้แก่ สอนคำศัพท์และสำนวนภาษาที่จำเป็นในการฟัง โดยมียุจุดประสงค์ของการสอนศัพท์ในการฟัง เพื่อต้องการให้ผู้เรียนรู้ความหมายและฟังจะได้เข้าใจ

2) ทบทวนความรู้เดิมเกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง ผู้สอนสามารถจัดกิจกรรมดังต่อไปนี้ เพื่อเป็นการทบทวนความรู้เดิม

(1) ให้ทำแบบทดสอบสั้นๆ ซึ่งอาจจะเป็นแบบถูก-ผิด (True-false) แบบเลือกตอบ (Multiple Choice) หรือการตอบคำถามสั้นๆ (Short Answer)

(2) ผู้สอนและผู้เรียนร่วมกันอภิปราย

(3) ให้ผู้เรียนอ่านข้อความสั้นๆ ที่สัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่านแล้วตอบคำถามและอภิปราย

(4) ให้ผู้เรียนระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่จะฟัง ซึ่งอาจจะเกี่ยวกับคำศัพท์ ประสบการณ์ ความเข้าใจ การทำผังความคิด

3) ให้ผู้เรียนทายว่าเนื้อหาที่นักเรียนจะได้ฟังเกี่ยวกับอะไร เช่น จะให้นักเรียนฟังเรื่องเกี่ยวกับอาหารที่มีคุณค่า ผู้เรียนบางคนอาจจะเดาว่าจะได้ฟังเกี่ยวกับอาหารหลัก 5 หมู่ บางคนอาจจะเดาว่าจะได้ฟังเรื่องเกี่ยวกับประโยชน์ของอาหารชนิดต่างๆ เป็นต้น กิจกรรมที่จัดในขั้นนี้จะเหมือนกับในขั้นทบทวนความรู้ คือ ให้ทำแบบทดสอบสั้นๆ ผู้เรียนและผู้สอนร่วมกันอภิปรายและระดมสมอง

1.3.2 ชั้นระหว่างฟัง กิจกรรมระหว่างฟังเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนทำระหว่างฟังหรือทันทีที่ฟังจบ ในการจัดกิจกรรมระหว่างฟังผู้สอนต้องระลึกถึง คือ

1) ควรให้ผู้เรียนฟัง 3 เทียว เทียวแรกฟังเพื่อให้ผู้เรียนปรับตัวกับสำเนียงและความเร็วของผู้พูด ถ้าผู้สอนจะตั้งคำถาม ควรจะเป็นคำถามความเข้าใจกว้างๆ การฟังครั้งที่สองเป็นการฟังเพื่อหารายละเอียดเพิ่มขึ้น การฟังครั้งที่สามควรเป็นการฟังเพื่อให้ผู้เรียนตรวจคำตอบ

2) แบ่งการฟังออกเป็น 2 ขั้นตอน คือ ขั้นแรกฟังแบบคร่าวๆ (Extensive Listening) เพื่อจับใจความสำคัญ หลังจากนั้นให้ฟังเพื่อหารายละเอียด (Intensive Listening)

3) ถ้าข้อความที่ผู้เรียนฟังเป็นข้อความที่ยาว ควรแบ่งออกเป็นตอนสั้นๆ และตรวจสอบความเข้าใจทีละขั้นตอน

4) ถ้านักเรียนต้องเขียนคำตอบในระหว่างฟังหรือเมื่อฟังจบ ครูต้องให้นักเรียนอ่านข้อความที่จะฟังก่อนการฟัง และต้องแน่ใจว่านักเรียนเข้าใจคำสั่ง ดังนั้นผู้สอนจึงควรอธิบายคำสั่ง

5) แบบฝึกหัดที่ให้นักเรียนทำ ควรมีงานเขียนให้น้อยที่สุด

6) ให้นักเรียนฟังหรืออ่านคำถามก่อนการฟัง

7) ให้ผลป้อนกลับทันที

1.3.3 ชั้นหลังฟัง กิจกรรมหลังการฟังมี 2 แบบ คือ กิจกรรมที่เกี่ยวกับปฏิบัติการตอบสนองต่อข้อความที่ฟัง และการวิเคราะห์ลักษณะทางภาษาที่ปรากฏในข้อความ สำหรับกิจกรรมเกี่ยวกับปฏิบัติการตอบสนองต่อข้อความที่ได้ฟังนั้น อาจจะทำให้ผู้เรียนอภิปรายเกี่ยวกับสิ่งที่ได้ฟัง ทำฝั่งความรู้ เขียน สรุป ตอบคำถามเกี่ยวกับเรื่องที่ได้ฟัง แสดงบทบาทสมมติ แสดงละครในด้านภาษา ครูอาจจะให้ทำแบบฝึกหัดเกี่ยวกับคำศัพท์ที่ได้ฟัง เช่น นำคำมาแต่งประโยค แต่งเป็นเรื่อง เป็นต้น

เฮย์ คราฟท์ (Hay Craft, 1987 : 19) ให้ความเห็นว่า ความสำเร็จของทักษะการฟังขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ คือ ครูผู้สอน เทคนิควิธีสอน ความรู้พื้นฐานของผู้เรียน แรงจูงใจ คือการเรียนการสอน แต่ครูจะมีบทบาทมากที่สุดที่จะช่วยให้การสอนทักษะการฟังประสบความสำเร็จ และยกตัวอย่างกิจกรรมที่เน้นการสอนฟัง ได้แก่ การแยกความแตกต่างระหว่างเสียงหลัก (Key Sound) เสียงเน้น (Stress) และเสียงขึ้นลง (Intonation) ครูผู้สอนจะต้องฝึกให้นักเรียนสามารถฟังจากครูพูด และพูดตาม โดยมีจุดมุ่งหมายให้เข้าใจและออกเสียงให้ถูกต้อง โดยที่ใช้เวลาที่เหมาะสมและได้ผลดีที่สุด

สรุปได้ว่า การสอนทักษะการฟัง เป็นเทคนิควิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อฝึกทักษะภาษา ทั้งทักษะการรับสารระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร ผู้รับสารต้องประมวลข้อมูลที่ได้รับโดยใช้ความรู้เดิมและความรู้ด้านภาษา มีความสามารถในการแยกแยะ เข้าใจสิ่งที่ผู้อื่นพูด ซึ่งต้องเข้าใจสำเนียง หรือการออกเสียงไวยากรณ์ คำศัพท์ของผู้พูด และความหมาย ซึ่งในชั้นการสอนทักษะการฟังแบ่งเป็น 3 ขั้นตอน คือ 1) ชั้นก่อนฟัง 2) ชั้นระหว่างฟัง และ 3) ชั้นหลังการฟัง

2. ทักษะการพูด

2.1 ความหมายของการพูด

พันธุทิพา หลาบเลิศบุญ (2542 : 23) กล่าวว่า การพูด คือ การสื่อความหมายซึ่งกันและกันในสังคม โดยการใช้สัญลักษณ์ต่างๆ เช่น เสียง ภาษา อากัปกิริยาท่าทาง เพื่อถ่ายทอดความรู้ ความคิดเห็นและความรู้สึกของผู้พูดไปสู่ผู้ฟัง

คุณทลีย์ ไวทยะวณิช (2545 : 2) กล่าวว่า การพูด คือ การใช้เสียง สำเนียง ภาษา กิริยาท่าทาง เพื่อถ่ายทอดความคิด ความต้องการ ไปยังผู้ฟัง ทั้งนี้มุ่งหวังให้เกิดการรับรู้และเข้าใจตรงกัน

เตือนใจ เฉลิมกิจ (2545 : 57) ได้ให้ความหมายว่า การพูดเป็นทักษะที่สอนยาก เพราะผู้เรียนจะต้องมีความรู้ในเรื่ององค์ประกอบต่างๆ ของภาษาเป็นอย่างดี เพื่อที่จะพูดในสิ่งที่ต้องการสื่อได้ เช่น คำศัพท์ การออกเสียง โครงสร้างทางไวยากรณ์ หัวข้อทางภาษา

พรสวรรค์ สีป้อ (2550 : 163) ได้ให้ความหมายว่า การพูด คือ การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม เป็นการสื่อสารทางวาจาของคนตั้งแต่สองคนขึ้นไป ต่างฝ่ายต่างมีจุดประสงค์

ที่จะสื่อความหมายของตัวเอง และต่างฝ่ายก็ต้องตีความสิ่งที่ตนเองได้ฟัง ดังนั้น จุดประสงค์ของทักษะการพูด คือ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถพูดให้ผู้อื่นเข้าใจ หลีกเลี่ยงการทำให้ผู้ฟังสับสน เนื่องจากการออกเสียงผิด ไวยากรณ์ผิด ใช้คำผิดหรือไม่เหมาะสม นอกจากนี้ ยังต้องพูดให้เหมาะสมกับสังคมและวัฒนธรรมด้วย

คลาร์ก (Clark, 1976 : 21) กล่าวว่า การพูด หมายถึง การใช้ถ้อยคำที่ถูกต้อง และเหมาะสมกับผู้ฟัง เพื่อบรรลุเป้าหมายของการพูด

สรุปได้ว่า การพูด หมายถึง การใช้ถ้อยคำ ภาษา น้ำเสียง อากัปกิริยาท่าทางที่ถูกต้องเหมาะสมกับผู้ฟัง เป็นปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในสังคม สื่อสารทางวาจาของคนที่มีจำนวนตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยต่างฝ่ายต่างมีจุดประสงค์ที่จะสื่อความหมายของตัวเอง และต่างฝ่ายต้องตีความสิ่งที่ตนเองได้ฟัง และสามารถถ่ายทอดความรู้สึกนึกคิด ความรู้ความเข้าใจ ความคิดเห็นได้ จุดประสงค์ของทักษะการพูด คือ สามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ เกิดความเข้าใจตรงกันระหว่างผู้พูดและผู้ฟัง ซึ่งทักษะการพูดเป็นทักษะที่สามารถฝึกได้

2.2 การสอนทักษะการพูด

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 21) ได้กำหนดไว้ว่า ทักษะการพูดเป็นทักษะด้านการแสดงออก (Productive Skill) ซึ่งผู้พูดต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาษาและสิ่งที่พูด และจำเป็นต้องได้รับการฝึกเพื่อให้สามารถพูดสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการฝึกพูดภาษาต่างประเทศ จำเป็นต้องใช้เวลานานในการฝึก ต้องอาศัยแรงจูงใจและความถนัดของผู้เรียน รวมทั้งสภาพการเรียนการสอนที่เหมาะสมกับผู้เรียนด้วย การสอนพูดที่ดีนั้นต้องใช้ภาษาที่พบจริงในชีวิตประจำวัน เป็นเรื่องรอบๆ ตัวของผู้เรียน และขั้นตอนการฝึกพูดก็ควรสอดคล้องกับธรรมชาติการเรียนรู้ของผู้เรียน ซึ่งในการสอนพูดเบื้องต้นนั้น การเรียนการสอนควรมุ่งเน้นเกี่ยวกับความถูกต้องของการใช้ภาษา (Accuracy) ทั้งในเรื่องของเสียง คำศัพท์ ไวยากรณ์ และกระบวนประโยค (Patterns) เน้นการจัดกิจกรรมฝึกการพูด ที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติอยู่ภายในแบบหรือตัวอย่างที่กำหนดให้ เมื่อผู้เรียนเกิดความเคยชิน และมีความเข้าใจเกี่ยวกับการใช้ภาษาในการพูดแล้ว ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่มีอยู่ไปใช้ภาษามากขึ้น สำหรับผู้เรียนระดับสูง กิจกรรมฝึกทักษะการพูดจะเน้นที่ความคล่องแคล่วของการใช้ภาษา (Fluency) และจะเป็นการพูดแบบอิสระมากขึ้น เพราะจุดมุ่งหมายที่แท้จริงของการพูด คือ การสื่อสารให้ผู้อื่นได้รับรู้ด้วยการพูดอย่างถูกต้องและคล่องแคล่ว

กุศยา แสงเดช (2548 : 136) ได้กล่าวว่า ในการสอนทักษะการพูดเบื้องต้น มุ่งเน้นให้ใช้ทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารได้ในสถานการณ์จริง สิ่งสำคัญคือ ตัวครูผู้สอน จะต้องให้ความถูกต้อง รูปแบบ เสียง ดังนั้น กิจกรรมต่างๆ จึงเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนจะต้องปฏิบัติตามแบบหรือตัวอย่างที่กำหนด เพื่อนำไปสู่ขั้นการสอนพูดให้มีประสิทธิภาพและได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด

การเตรียมกิจกรรมที่จะนำไปสู่กิจกรรมการสอนพูด ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสม กับสถานการณ์ และระดับภาษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน ซึ่งมีแนวทางการจัดกิจกรรมการสอนทักษะ การพูด ดังนี้

2.2.1 จัดบรรยากาศของห้องให้เอื้อต่อการเรียนภาษา และครูผู้สอนใช้ภาษาอังกฤษ ในชั้นเรียนให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้ เพื่อให้ผู้เรียนมีความคุ้นเคยและเป็นตัวอย่างสำหรับการฝึก

2.2.2 ใช้สื่อการสอนที่หลากหลาย ปัจจุบันเน้นนวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา จะช่วยให้ผู้เรียนฝึกทักษะการพูดได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.2.3 ในการฝึกการพูด ไม่ควรอย่างยิ่งที่จะแก้ไขข้อผิดพลาดของผู้เรียนทุกจุด ควรแก้ไขเฉพาะในขั้นนำเสนอ (Presentation) ที่ต้องการความถูกต้องของการใช้ภาษา (Accuracy) แต่ถ้าเป็นฝึกปฏิบัติ (Practice) ที่ต้องการฝึกความคล่องของการใช้ภาษา (Fluency) และข้อผิดพลาดนั้น ไม่ได้มีผลต่อความเข้าใจภาษา ก็คงไม่ต้องแก้ทันที ควรรอโอกาสที่เหมาะสม เพื่อมิให้ผู้เรียน เกิดความท้อถอยและขาดความเชื่อมั่น

2.2.4 ครูสอนภาษาอังกฤษมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องฝึกทักษะและความสามารถในการใช้ภาษาให้พัฒนาก้าวหน้าอยู่เสมอ

2.2.5 การจัดกิจกรรมการฝึก ควรมีรูปแบบหลากหลาย มุ่งเน้นให้ผู้เรียน มีความสนุกสนาน เกิดเจตคติที่ดีต่อการเรียนภาษา

2.2.6 การสอนภาษาควรสอนทักษะสัมพันธ์ หรืออย่างน้อยต้องสอนคู่กัน เช่น สอนทักษะการพูดคู่กับทักษะการฟัง เป็นต้น

2.2.7 การสอนทักษะการพูด ควรจัดกิจกรรมคู่ (Pair Work) ให้มาก เพราะการทำ กิจกรรมคู่จะช่วยฝึกให้ผู้เรียนใช้ภาษาในการสื่อสารและแสวงหาข้อมูลได้ดี เปิดโอกาสให้ผู้เรียน ที่ขาดความเชื่อมั่นมีโอกาสแสดงออก

2.2.8 ควรชมเชยผู้เรียนให้กำลังใจบ่อยๆ เพราะเป็นแรงกระตุ้นที่สร้างความเชื่อมั่น ให้กับผู้เรียน

2.2.9 การฝึกพูดเริ่มจากง่ายไปหายาก

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2540 : 167-168) ได้เสนอขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียน การสอนทักษะการพูดไว้ดังนี้

2.2.1 ขึ้นบอควัตถุประสงค์ ผู้สอนควรบอกผู้เรียนรู้ถึงสิ่งที่จะเรียน

2.2.2 ขึ้นเสนอเนื้อหา การเสนอเนื้อหาควรอยู่ในรูปปริบท ผู้สอนจะต้องให้ผู้เรียน สังเกตลักษณะของภาษา ความหมายของข้อความที่จะพูด ซึ่งจะต้องขึ้นกับปริบท เช่น ผู้พูดเป็นใคร

มีความรับผิดชอบกับคู่สนทนาอย่างไร ผู้สนทนาพยายามจะบอกอะไร สิ่งที่พูด สถานที่พูดและเนื้อหาที่พูดมีอะไรบ้าง

2.2.3 ขั้นการฝึกและการถ่ายโอน การฝึกจะกระทำทันทีหลังจากเสนอเนื้อหา อาจจะฝึกพูดพร้อมๆ กัน หรือเป็นคู่ ผู้สอนควรให้ผู้ฟังได้ยิน ได้ฟังสำนวนภาษาหลายๆ แบบ และเป็นสำนวนภาษาที่เจ้าของภาษาใช้จริง และควรส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาอย่างอิสระ ใกล้เคียงกับสถานการณ์ที่เป็นจริง ซึ่งในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนทักษะการพูด แบ่งออกเป็น 2 ระดับ คือ

1) ระดับเตรียมตัว เป็นการสอนให้ผู้เรียนแบบตัวอย่าง เช่น การเลียนแบบประโยคที่ถูกต้องจากผู้สอน หรือจากเครื่องเล่นแถบเสียง และการท่องจำประโยคพื้นฐานต่างๆ ในระดับนี้ ผู้เรียนจะต้องฟังและฝึกออกเสียงต่างๆ จนเกิดความคุ้นเคย

2) ระดับการแสดงออก เป็นระดับที่ผู้เรียนสามารถพูดแสดงความคิดเห็นของตนเอง ออกไปให้สอดคล้องกับสถานการณ์ต่างๆ ได้ หลังจากที่ผู้เรียนสามารถจำคำและประโยคต่างๆ ได้พอสมควร

สรุปได้ว่า การสอนทักษะการพูด มุ่งเน้นใช้ทักษะการพูดเพื่อการสื่อสารในสถานการณ์จริง ครูผู้สอนให้ความถูกต้อง รูปแบบ เสียง ในภารกิจกรรมการเรียนจึงเป็นกิจกรรมที่ผู้เรียนต้องปฏิบัติตามแบบ หรือตัวอย่างที่กำหนด เพื่อนำไปสู่ขั้นการสอนพูดให้มีประสิทธิภาพ และได้ผลสัมฤทธิ์สูงสุด การเตรียมกิจกรรมที่จะนำไปสู่กิจกรรมการสอนพูด ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงความถูกต้อง เหมาะสมกับสถานการณ์ เนื้อหาของภาษาในกิจกรรมการพูดเป็นสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียนและระดับภาษาที่เหมาะสมกับผู้เรียน ให้ผู้เรียนได้รับการฝึกการออกเสียง เลียนแบบเสียงพูดของเจ้าของภาษา และเน้นความถูกต้องในการใช้ภาษา จากนั้นจึงฝึกการพูดและการใช้ภาษา และใช้ประโยคที่มีความยาวและซับซ้อนตามลำดับ เมื่อผู้เรียนได้ฝึกการพูดในสถานการณ์ต่างๆ เกิดความมั่นใจในการพูด เกิดทักษะเพราะได้ฝึกพูดในสิ่งที่อยู่ในชีวิตประจำวันของผู้เรียน ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่เรียนและฝึกปฏิบัติในชั้นเรียนไปใช้ในสถานการณ์จริงได้

3. ทักษะการอ่าน

3.1 ความหมายของทักษะการอ่าน

การอ่านเป็นหนึ่งในสี่ทักษะทางภาษาที่จำเป็นต้องฝึกฝนอยู่เสมอ และไม่มีวันสิ้นสุด สามารถฝึกได้เรื่อยๆ ตามวัยและประสบการณ์ของผู้อ่าน เพราะการอ่านนั้นจะเกี่ยวข้องกับชีวิตประจำวันของมนุษย์ เป็นเครื่องมือสำคัญที่จะช่วยให้มนุษย์ได้รับความรู้ ความคิด และความบันเทิงใจ ช่วยปรับปรุงชีวิตให้สดใสสมบูรณ์ ดังคำกล่าวของ เซอร์ ฟรานซิส เบคอน (Francis Bacon) นักปรัชญาเมธีชาวอังกฤษที่ว่า “การอ่านทำคนให้เป็นคน โดยสมบูรณ์” (<http://www.thaigoodview.com>. ออนไลน์. 2553)

บัญญัติ ทองวิสุทธิ (2541 : 8) ได้ให้ความหมายทักษะการอ่านไว้ว่า การอ่าน เป็นกระบวนการสื่อสารระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน ผู้อ่านต้องทำความเข้าใจความหมายที่ผู้เขียน สื่อมาถึงผู้อ่าน โดยใช้ความรู้และประสบการณ์ในการค้นหาความหมายให้ตรงกัน

สมุทร เช่นเขาวนิช (2542 : 9) ได้ให้ความหมายของทักษะการอ่านไว้ว่า คือ การสื่อความหมายระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ซึ่งมีกระบวนการถอดรหัส ผู้เขียนจะอยู่ในฐานะของผู้บันทึก รหัสความคิด (Encoder) ส่วนผู้อ่านจะเป็นผู้ถอดรหัสความคิด (Decoder)

สิริวัฒน์ ทองเลิศ (2543 : 20) กล่าวว่า การอ่าน คือ การสื่อความหมายระหว่าง ผู้เขียนกับผู้อ่าน โดยผ่านกระบวนการแห่งการปฏิสัมพันธ์ระหว่างภาษา กับความคิด ผู้อ่านจำเป็นต้อง เข้าใจถึงความรู้สึกรู้สีกนึกคิดต่างๆ เกิดอารมณ์และความรู้สึกร่วมกับผู้เขียน

ไพโรธ เลิศพิริยกุล (2543 : 23-27) กล่าวถึงความหมายของทักษะการอ่านไว้ว่า การอ่านเป็นพฤติกรรมการรับสารที่สำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่าการฟัง ความสามารถในการอ่านจึงสำคัญ และจำเป็นยิ่งต่อการเป็นพลเมืองที่มีคุณภาพในสังคมปัจจุบัน จะเห็นได้ว่า องค์การระดับนานาชาติ เช่น องค์การศึกษาศาสนาและวัฒนธรรมแห่งสหประชาชาติ (UNESCO) จะใช้ความสามารถ ในการรู้หนังสือของประชากรประเทศต่างๆ เป็นดัชนีวัดระดับการพัฒนาของประเทศนั้นๆ

สรุปได้ว่า การอ่าน หมายถึง กระบวนการทางความคิดอันเกิดจากการถอดรหัส ความหมายของภาษาเป็นการสื่อสารระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่าน ซึ่งผู้เขียนได้ถ่ายทอดความคิด ความรู้ และอารมณ์ผ่านตัวอักษร สัญลักษณ์ โดยที่ผู้อ่านต้องสามารถตีความหมายและประเมินผลสิ่งที่อ่าน โดยผ่านกระบวนการคิด สามารถแปลความ ตีความและขยายความ โดยใช้ความรู้และทักษะ ประสบการณ์เดิมมาเชื่อมโยงกับสิ่งที่อ่านเข้าด้วยกัน ทั้งนี้เพื่อให้เกิดความเข้าใจและสามารถรับรู้ ได้ตรงกับผู้อ่าน

3.2 การสอนทักษะการอ่าน

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2540 : 178-179) ได้กล่าวถึงภารกิจกรรมการเรียนการสอน ทักษะการอ่าน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนการสอนสามารถเลือกได้หลายกิจกรรม ดังนี้

3.2.1 กิจกรรมก่อนการอ่าน (Pre-reading Activities) เป็นการสร้างความสนใจ และเป็นการปูพื้นฐานในเรื่องที่จะอ่านให้ผู้เรียนคิดถึงความรู้เดิม แล้วนำมาสัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่าน ตัวอย่างกิจกรรมในขั้นนี้ ได้แก่

- 1) ให้คาดคะเนเรื่องที่จะอ่าน เป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดถึงความรู้เดิม แล้วนำมาสัมพันธ์กับเรื่องที่จะอ่าน การคาดคะเนอาจจะผิดหรือถูกก็ได้
- 2) ให้เดาความหมายของคำศัพท์จากบริบท โดยดูจากประโยคข้างเคียง หรือจากรูปภาพ และการแสดงท่าทาง

3.2.2 กิจกรรมระหว่างการอ่าน (While-reading Activities) เป็นการทำความเข้าใจ โครงสร้างและเนื้อความในเรื่องที่อ่าน กิจกรรมในขั้นนี้ ได้แก่

1) ให้ลำดับเรื่อง โดยให้ตัดเรื่องออกเป็นส่วนๆ อาจจะเป็นย่อหน้า หรือเป็นประโยคก็ได้ แล้วให้ผู้เรียนในกลุ่มลำดับข้อความกันเอง

2) เขียนแผนผังโยงความสัมพันธ์ของเนื้อเรื่อง

3) เติมข้อความลงไปในแผนผังของเนื้อเรื่อง

4) เล่าเรื่องโดยสรุป

3.2.3 กิจกรรมหลังการอ่าน (Post-reading Activities) เป็นการตรวจสอบความเข้าใจ ของผู้เรียน กิจกรรมอาจเป็นการถ่ายโยงไปสู่ทักษะอื่นๆ เช่น ทักษะการพูดและการเขียนก็ได้ เช่น

1) ให้แสดงบทบาทสมมติ

2) ให้เขียนเรื่องหรือเขียนโต้ตอบ เช่น เขียนจดหมาย เขียนบทสนทนา เขียนแบบฟอร์ม วาดรูป เป็นต้น

3) พูดแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ก : 4-6) เสนอการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทักษะการอ่าน ขึ้นตอนที่ผู้สอนควรคำนึงถึงมีดังต่อไปนี้

3.2.1 กิจกรรมการสอนอ่าน (Pre-reading Activities) เป็นการเตรียมตัวผู้อ่าน โดยอาจตั้งคำถามจากชื่อเรื่อง รูปภาพ ให้ผู้เรียนคาดเดาเหตุการณ์ตัวละคร หรืออาจสอนคำศัพท์ และบอกวัตถุประสงค์ให้ผู้เรียนทราบอย่างชัดเจน

3.2.2 กิจกรรมระหว่างการอ่าน (While-reading Activities) เช่น การหาความหมาย ของคำ การตีความและเนื้อหาที่อ่าน ประเมินเนื้อหา จับใจความสำคัญ และสรุปสิ่งที่อ่าน

3.2.3 กิจกรรมหลังการอ่าน (Post-reading Activities) เช่น อ่านแล้ววาดรูป กรอกข้อความเกี่ยวกับเรื่องที่อ่าน ชิดเส้นใต้คำที่สัมพันธ์กัน ตั้งชื่อเรื่อง ตอบคำถามเกี่ยวกับเนื้อเรื่อง

สรุปได้ว่า การสอนทักษะการอ่านมีขั้นตอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นก่อนทักษะการอ่าน กิจกรรมนำเข้าสู่บทเรียน ขั้นระหว่างการอ่าน เป็นการฝึกทักษะ สร้างสมประสบการณ์และทักษะ ทางภาษาและทำความเข้าใจกับเนื้อหา และช่วงหลังการอ่านเพื่อวัดผลประเมินผล เพื่อตรวจสอบ ผู้เรียนว่าผู้เรียนเข้าใจ และนำทักษะทางภาษาไปใช้ได้

4. ทักษะการเขียน

4.1 ความหมายของทักษะการเขียน

จิตติรัตน์ สุวรรณสม (2544 : 20) ได้ให้ความหมายของการเขียนว่า หมายถึง การเรียบเรียงประโยคที่เชื่อมโยงกันอย่างถูกต้องตามหลักไวยากรณ์ มีความสมเหตุสมผลที่จะสามารถ

สื่อสาร สิ่งที่คุณเขียนต้องการถ่ายทอดให้ผู้อ่านเข้าใจอย่างถูกต้องตรงกัน การเขียนเป็นกระบวนการ สร้างความคิด มีการรวบรวมและจัดเรียงข้อมูลอย่างมีความหมายตามหลักการใช้ภาษา

ประนอม ไชยวิจิต (2544 : 24) ให้ความหมายของการเขียนว่า หมายถึง การถ่ายทอด ความรู้ ความคิด ความรู้สึกและประสบการณ์ของผู้เขียนออกมาเป็นลายลักษณ์อักษร โดยอาศัยความรู้ ด้านต่างๆ เช่น คำศัพท์ ไวยากรณ์ และการเรียงลำดับความคิดอย่างเป็นระบบ การเขียนต้องอาศัย การฝึกฝนอย่างสม่ำเสมอ จึงจะทำให้ผู้เขียนมีความสามารถและพัฒนาการเขียนของตนเอง ให้ดีขึ้น

สุชาติ โรจนาศัย (2548 : 42-43) ให้ความหมายการเขียนว่า หมายถึง การถ่ายทอด ความรู้ ความคิด และประสบการณ์ อาศัยความรู้ด้านคำศัพท์ ไวยากรณ์ การเลือกใช้คำอย่างถูกต้อง เหมาะสมตามหลักภาษา ผ่านการเรียงลำดับความคิดอย่างมีระบบออกมาเป็นตัวอักษร เพื่อให้ตรง ตามที่คุณเขียนต้องการ

วินโดสัน (Widdowson. 1979 : 49) ได้ให้คำนิยามการเขียนว่า คือ กิจกรรม การสื่อสารชนิดหนึ่ง การสื่อสารนี้ หมายถึง การถ่ายโอนข้อมูลจากบุคคลหนึ่งไปสู่อีกบุคคลหนึ่ง โดยใช้ภาษาและความรู้ทางโลกเป็นเครื่องมือ คือ ใช้ความรู้เรื่องข้อมูลต่างๆ และข้อกำหนด ทางสังคมร่วมกันระหว่างผู้ส่งสารและผู้รับสาร งานเขียนจึงมีลักษณะเป็นข้อความที่แสดงปฏิสัมพันธ์ ในการสื่อสารระหว่างผู้เขียนและผู้อ่าน งานเขียนต้องสอดคล้องกับข้อกำหนดของสังคมจึงจะสามารถ สื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจได้

สรุปได้ว่า ทักษะการเขียน เป็นการสื่อสาร ถ่ายทอดความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ ออกมาเป็นตัวอักษร โดยอาศัยความรู้คำศัพท์ ไวยากรณ์ โครงสร้างทางภาษาตามหลักการใช้ภาษา สามารถสื่อความหมายให้ผู้อ่านเข้าใจตรงกับผู้เขียน

4.2 การสอนทักษะการเขียน

ทักษะการเขียน เป็นทักษะที่จำเป็นสำหรับผู้เรียนภาษาอังกฤษเป็นภาษาต่างประเทศ การฝึกทักษะการเขียนเพื่อการสื่อสารจะเป็นการเขียนในระดับสูงกว่าการเขียนประโยค แต่เป็นการเขียนถ้อยคำและสำนวนในรูปแบบของประโยคที่เป็นที่ยอมรับ และเรียบเรียงประโยคให้เหมาะสม และสามารถสื่อความหมายได้ มีผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาได้แบ่งกิจกรรมการสอนทักษะการเขียน ดังนี้

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2540 : 164-171) ได้แบ่งกิจกรรมการสอนทักษะการเขียน เป็น 3 ประเภท ตามลักษณะการเขียน ดังนี้

4.2.1 การเขียนแบบควบคุม (Controlled Writing) เป็นกิจกรรมการสอนทักษะ การเขียนที่คุณสอนให้เนื้อหาและรูปแบบภาษาสำหรับการใช้ในการเขียน เช่น รูปแบบประโยคที่ต้องใช้ ตัวอย่าง ย่อหน้าสำหรับเขียนแบบ หรือข้อความสำหรับเติมให้สมบูรณ์ กิจกรรมการเขียนแบบควบคุม แต่ละกิจกรรมจะเป็นการเสริมแรงการใช้คำศัพท์ หรือโครงสร้างประโยคแบบใดแบบหนึ่งเท่านั้น

หรือเป็นกิจกรรมเพื่อปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องในการเขียนอย่างใดอย่างหนึ่งเท่านั้น กิจกรรมการเขียนแบบควบคุม อาจเป็นการให้ผู้เรียนลอกข้อความ โดยเปลี่ยนแปลงองค์ประกอบบางอย่าง เช่น เปลี่ยนคำเอกพจน์เป็นพหูพจน์ เปลี่ยนกาลเวลา (Tense) เป็นต้น ในการเขียนแบบควบคุมนี้ ผู้เรียนจึงมีโอกาสได้คำตอบที่ถูกต้องทั้งหมด

4.2.2 การเขียนแบบมีการชี้แนะ (Guided Writing) เป็นกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการเขียนที่พัฒนามาจากการเขียนแบบควบคุม โดยผู้สอนให้เนื้อหาและรูปแบบภาษาเพียงบางส่วน สำหรับผู้เรียนใช้ในการเขียน ผู้สอนอาจจะให้ประโยคเริ่มต้น ประโยคสุดท้าย โครงร่าง คำถาม หรือข้อมูลที่จำเป็นสำหรับการเขียน และผู้เรียนจะมีการอภิปรายร่วมกัน จดบันทึก และเปลี่ยนข้อค้นพบ และกำหนดกลยุทธ์ในการเขียนของตนเอง ดังนั้นข้อเขียนของผู้เรียนแต่ละคน จึงคล้ายคลึงกันแต่ไม่เหมือนกัน กิจกรรมการเขียนแบบชี้แนะนี้อาจจะใช้ข้อความที่มาจากสื่อต่างๆ เช่น ภาพหรือการ์ตูนเดี่ยว และเป็นชุดเอกสารแผ่นพับเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว ข้อความโฆษณาจากหนังสือพิมพ์หรือแผนตาราง หรือกิจกรรมต่างๆ มาเป็นตัวชี้แนะก็ได้

4.2.3 การเขียนแบบเสรี (Free Writing) ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ขั้นตอนของการเขียนซึ่งช่วยผู้เรียนในด้านการรวบรวมความคิด และเรียบเรียงความคิดก่อนที่จะได้ข้อเขียนที่สมบูรณ์ในการฝึกขั้นตอนของการเขียนแบบเสรี ผู้สอนจะต้องฝึกให้ผู้เรียนได้ตระหนักถึงความสำคัญของการเขียนบันทึก (Note) การเขียนโครงร่าง (Outline) และการเขียนร่าง (Draft) เมื่อผู้เรียนมีประสบการณ์ในการเขียนมากขึ้น ก็จะสามารถปรับปรุงขั้นตอนเหล่านี้ให้เหมาะสมกับความสามารถและความถนัดของตนเอง การเขียน Free Writing อย่างมีขั้นตอนเป็นการฝึกกระบวนการคิด (Thinking Process) อย่างหนึ่ง เพราะการเขียนที่มีคุณภาพมิได้ต้องการเพียงแรงกระตุ้นในการเขียนเท่านั้น แต่จะต้องมีการเรียบเรียงและจัดระบบระเบียบความคิดด้วย

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 8-9) ได้แบ่งกิจกรรมการสอนทักษะเขียนเป็น 4 ประเภท ดังนี้

4.2.1 Mechanical Copying คือ การลอกคำ ข้อความ หรือประโยค โดยไม่ต้องสร้างภาษาของตนเอง เป็นกิจกรรมที่ใช้กับผู้เรียนในระดับต้น เช่น การคัดลายมือ เขียนตามรอยประกอบการโยงภาพและข้อความที่เข้าคู่กันแล้วลอกข้อความ จดลำดับตัวอักษรแล้วเขียนคำให้ถูกต้องหรือจดลำดับประโยคและเขียนข้อความที่ถูกต้อง ข้อเสียของการเขียนในลักษณะนี้ คือ ผู้เรียนลอกคำ ข้อความ หรือประโยค โดยไม่เข้าใจความหมาย และไม่เอื้อการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการสร้างภาษาของตนเอง

4.2.2 Controlled Writing คือ การเขียนที่ผู้เรียนสร้างภาษาของตนเอง ตามคำสั่ง และมีคำตอบที่กำหนดไว้ เช่น สร้างประโยคจากคำที่กำหนดให้ เติมคำลงในช่องว่าง ตอบคำถาม เขียนคำถามจากคำตอบ เป็นกิจกรรมที่มีคำตอบตายตัว แต่ผู้เรียนสร้างภาษาของตนเอง

4.2.3 Guided Writing คือ กิจกรรมที่ผู้เรียนสร้างภาษาของตนเองตามคำสั่ง แต่มีคำตอบหลากหลาย เช่น เติมข้อความให้สมบูรณ์ เขียนบรรยายภาพ เขียนข้อความ โดยกำหนดเนื้อหาในเรื่องที่อ่าน กิจกรรมนี้ช่วยให้ผู้เรียนใช้ความคิดและสร้างภาษาของตนเอง

4.2.4 Free Writing คือ กิจกรรมเน้นที่ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาเอง เช่น เขียนความเรียง ที่ผู้สอนกำหนดหัวข้อเรื่อง เขียนบทสนทนา กิจกรรมการสอนทักษะการเขียนในลักษณะนี้ ผู้สอนต้องออกแบบการเรียนรู้ให้ดี

สรุปได้ว่า กิจกรรมการสอนทักษะการเขียน มีขั้นตอนการสอน 3 ขั้นตอน คือ 1) การเขียนแบบควบคุม ผู้สอนให้เนื้อหาและรูปแบบภาษาสำหรับการเขียนแบบนี้ไม่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของผู้เรียนในการสร้างภาษาของตนเอง 2) การเขียนแบบมีการชี้แนะ ผู้สอนให้เนื้อหาและรูปแบบภาษาเพียงบางส่วน ผู้เรียนสร้างภาษาของตนเองตามคำสั่ง 3) การเขียนแบบเสรี ผู้เรียนเป็นผู้กำหนดเนื้อหาเอง ผู้เรียนจะต้องเรียนรู้ขั้นตอนของการเขียน ซึ่งช่วยผู้เรียนในด้านการรวบรวมความคิดและเรียบเรียงความคิดก่อนที่ได้ข้อเขียนที่สมบูรณ์ ในขั้นตอนนี้ผู้เรียนต้องออกแบบงานเขียนด้วยตนเอง

การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 ก : 12-13) ได้กล่าวถึงการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร (Communicative Approach) เป็นวิธีการสอนภาษาตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร ที่มาจากแนวคิดที่ว่า ภาษาคือเครื่องมือในการสื่อสาร และเป้าหมายของการสอนภาษาคือ พัฒนาผู้เรียนให้มีความสามารถในการสื่อสาร คือ ความสามารถในการใช้ภาษาได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเมื่อมีการปฏิสัมพันธ์กับบุคคลอื่นๆ ในสังคม โดยเป็นความสามารถที่จะรู้ว่าเมื่อไรควรพูด และควรพูดอะไรกับใคร ที่ไหน และในลักษณะอย่างไร

ความหมายการสอนภาษาตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

กระทรวงศึกษาธิการ (2545 ก : 100) ให้ความหมายของการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร หมายถึง การจัดการเรียนการสอน ตามทฤษฎีการเรียนรู้ซึ่งมุ่งเน้นผู้เรียน มีการจัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอน ตามกระบวนการใช้ ความคิดของผู้เรียน โดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน การจับใจความสำคัญ ทำความเข้าใจ จดจำแล้วนำสิ่งที่เรียนรู้ไปใช้

สมศิริ สุระประเสริฐ (2549 : 27) ให้ความหมายของการสอนเพื่อการสื่อสารไว้ว่า เป็นการจัดการเรียนการสอน ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ใช้ภาษาในการสื่อสารให้เหมาะสมกับสภาพสังคม และวัฒนธรรม ผู้เรียนได้แสดงความคิด ความรู้สึก และความรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแลกเปลี่ยน กับบุคคลอื่นในสังคมอย่างมีจุดมุ่งหมาย อาจจะใช้ภาษาพูด ภาษาเขียนหรือภาษาท่าทางก็ได้

กฤตพร บุญการินทร์ (2550 : 9) ให้ความหมายของการสอนเพื่อการสื่อสารว่า หมายถึง การใช้ภาษาเพื่อสื่อความหมาย ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ของผู้ส่งสาร ไปยังผู้รับสาร และรับปฏิกิริยาตอบสนองจากผู้รับสาร ซึ่งสารที่สื่อ่นั้นประกอบด้วยสารที่สื่อ โดยใช้คำพูดและสารที่สื่อโดยใช้กิริยาท่าทาง การสื่อสารที่ดีต้องมีความหมายต่อทั้งสองฝ่ายและการสื่อสารที่จะประสบผลสำเร็จได้นั้น นอกจากจะใช้ภาษาได้ถูกต้องตามหลักไวยากรณ์แล้วยังต้องใช้ภาษาได้เหมาะสมกับบุคคลและสถานการณ์นั้นๆ ด้วย

ดารณี สุวรรณวาริ (2550 : 14) กล่าวว่า การสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คือ กระบวนการของการถ่ายทอดสาร (Message) จากบุคคลฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้ส่งสาร (Source) ไปยังบุคคลอีกฝ่ายหนึ่งซึ่งเรียกว่า ผู้รับสาร (Receiver) โดยผ่านสื่อหรือช่องทางการสื่อสาร (Channel)

สรุปได้ว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร หมายถึง การจัดการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นความสำคัญของผู้เรียน จัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน ซึ่งเชื่อมระหว่างความรู้ทางภาษา ทักษะทางภาษา และความสามารถในการสื่อสาร เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ด้านภาษาไปใช้ในการสื่อความหมาย ถ่ายทอดความรู้ ความคิด ความรู้สึก ประสบการณ์ และใช้ภาษาในการสื่อสารให้เหมาะสมกับสภาพสังคมและวัฒนธรรม ผู้เรียนได้แสดงความคิด ความรู้สึก และความรู้ เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นกับบุคคลอื่นในสังคมอย่างมีจุดมุ่งหมาย

จุดมุ่งหมายของการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

สุพิทย์ กาญจนพันธุ์ (2541 : 49) ได้อธิบายว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นกลวิธีการสอนภาษาต่างประเทศที่เน้นวิธีการสอนสาระของภาษา และวัสดุอุปกรณ์ เพื่อมุ่งให้ผู้เรียนเกิดความสามารถในการสื่อสารได้

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 12) ได้ให้คำจำกัดความของคำว่า จุดมุ่งหมายของการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร คือ การสอนที่มุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ได้ สถานการณ์จริง โดยครูเป็นผู้คอยกระตุ้นและช่วยผู้เรียนให้รู้จักแสดงออก ซึ่งความคิดเห็นทั้งโดยทักษะการพูดและทักษะการเขียน รวมทั้งให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจข้อความที่อ่านหรือเข้าใจสิ่งที่ฟัง

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 ข : 132) ได้อธิบายว่า การสอนภาษาอังกฤษตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสาร เป็นการจัดการเรียนการสอนตามทฤษฎีการเรียนรู้ ซึ่งมุ่งเน้นความสำคัญที่ตัวผู้เรียน

จัดลำดับการเรียนรู้เป็นขั้นตอนตามกระบวนการใช้ความคิดของผู้เรียน โดยเริ่มจากการฟังไปสู่การพูด การอ่าน การจับใจความสำคัญ ทำความเข้าใจ จดจำแล้วนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปใช้

สรุปได้ว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นแนวหรือกลวิธีการสอนภาษาที่เน้นพัฒนาการใช้ภาษาเพื่อสื่อสารในสถานการณ์จริง ช่วงการจัดการเรียนการสอนภาษาใช้อุปกรณ์ สื่อเพื่อช่วยกระตุ้นผู้เรียนได้แสดงออกและเสนอความคิดเห็น มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับรูปแบบและหน้าที่ของภาษา โดยเริ่มจากการฝึกทักษะฟัง ทักษะการพูด ทักษะการอ่าน และทักษะการเขียนเพื่อสื่อสารกับบุคคลอื่นได้ตามสถานการณ์ต่างๆ

หลักการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

กระทรวงศึกษาธิการ (2544 ค : 3-9) กล่าวว่า การสอนภาษาตามแนวการสอนเพื่อการสื่อสารเกิดขึ้น โดยมี ไฮม์ (Hymes. 1972 : 23) เป็นคนแรกที่น่าเอาคำว่า สมรรถภาพทางด้านการสื่อสารมาใช้เพื่อเปรียบเทียบ สมรรถนะทางด้านภาษาของ นอม ชอมสกี (Noam Chomsky) เพื่อสะท้อนให้เห็นถึงแนวคิดเกี่ยวกับการใช้ภาษาในสังคม และนำมาสู่แนวคิดการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2540 : 7) ได้กล่าวถึง หลักการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารตามแบบการเรียนการสอนภาษา ตามกลุ่มที่เน้นการสื่อสารว่าได้พัฒนามาจากแนวคิดทางด้านจิตวิทยาตามกลุ่มความคิด ความเข้าใจและกลุ่มภาษาศาสตร์สังคม โดยหลักการสำคัญของแนวคิดนี้คือ

1. การเรียนภาษาย่อมมีเป้าหมาย
2. ความสามารถในการใช้ประโยชน์และความคิดอย่างต่อเนื่องทั้งหมดของการสื่อสารมีความสำคัญกว่าส่วนประกอบย่อยๆ ในประโยค
3. กระบวนการของการสื่อสาร มีความสำคัญเท่ากับรูปแบบภาษา
4. การเรียนภาษานเน้นการปฏิบัติ
5. ข้อผิดพลาดทางไวยากรณ์มิใช่เป็นอุปสรรคที่สำคัญที่สุดของการสื่อสาร

แคนดลิน (Candlin. 1987 : 20-21) ได้กล่าวถึงหลักการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

ดังนี้

1. ผู้เรียนจำ และรู้ถึงจุดมุ่งหมายและวัตถุประสงค์ของการฝึกใช้ภาษาและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกัน
2. งานในชั้นเรียนมีจุดมุ่งหมายที่สถานการณ์และบริบทในการใช้ภาษา ภาษาจะเน้นความสัมพันธ์และเหตุการณ์ต่อเนื่อง จากส่วนประกอบว่าใคร เกี่ยวกับอะไร อะไรคือจุดมุ่งหมายประเภทและขั้นตอน การบรรยาย การอภิปราย และจุดหมายทั่วไปคืออะไร สำหรับนักเรียนสามารถรู้ว่าที่ไหนกับใครที่เขาสามารถสื่อสาร ความคิด ความรู้สึก และความเชื่อได้

3. การกระทำที่เกี่ยวข้องกับผู้เรียนทั้งหมด เพื่อที่จะประยุกต์ความรู้ ความสามารถและทักษะ โดยใช้กิจกรรมที่แตกต่างให้ผู้เรียนรับรู้และแสดงความรู้สึกที่แท้จริง ให้ความสำคัญกับการจัดกิจกรรมที่สำคัญที่สุด

4. การสอนและการเรียนสามารถสังเกต และเข้าใจได้ง่ายในเนื้อหาการพูดทั้งหมดและ กิจกรรมการจัดเนื้อหาข้อมูล การอ้างอิง วัตถุประสงค์ของสิ่งที่พูด ถูกนำเสนอ และทำให้เหมือนจริง ให้ผู้เรียนรู้ โดยใช้รูปภาพ เรื่องสั้น โดอะแกรม และสิ่งที่เป็นตัวแทนอื่นๆ

5. เนื้อหาและวิธีสอนขึ้นอยู่กับยุคสมัยและสภาพสังคม ความรู้ของผู้เรียน ความรู้แบ่งออกเป็น 2 อย่าง คือ ความรู้ทั่วไปและความรู้เฉพาะ ซึ่งควรจะทำให้สัมพันธ์กัน ถ้าจำเป็นต้องใช้ภาษาแม่ก่อนเริ่มชั้นเรียนภาษาอังกฤษ

6. ในชั้นเรียน ผู้เรียนได้เรียนรู้เทคนิคการเรียน สร้างความมั่นใจ การฝึกและการทำงาน ซึ่งเป็นเป้าหมายสำคัญของการเรียนที่ต้องทำไว้ก่อน การทำความเข้าใจเพื่อพัฒนาผู้เรียนเกี่ยวกับความมั่นใจในตนเองให้เพียงพอ การมีส่วนร่วมและมีอำนาจในการตัดสินใจ

7. การสอนและการเรียนที่กำหนดต้องมีวิธีที่หลากหลายและแตกต่าง และมีความหมายในการเรียน ดังนั้นนักเรียนต้องมีโอกาสที่จะเสนอแนะและพัฒนาความคิด

ลิตเติลวูด (Littlewood, 1985 : 87) ได้กล่าวไว้ว่า หลักการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เป็นแนวการสอนที่ไม่จำกัดความสามารถของผู้เรียนไว้เพียงแค่ความรู้ด้าน โครงสร้างทางไวยากรณ์ เท่านั้น แต่สนับสนุนให้ผู้เรียนได้มีการพัฒนาทักษะการใช้ภาษาทุกทักษะ โดยสัมพันธ์กับความสามารถทางไวยากรณ์ เข้ากับยุทธศาสตร์การสื่อสารด้วยวิธีการที่ถูกต้อง เหมาะสมกับกาลเทศะ ในชีวิตจริง ผู้เรียนต้องสัมผัสกับการสื่อสารซึ่งเป็นการ ใช้ภาษาในรูปแบบต่างๆ มากมาย ดังนั้นการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ควรสอนให้ผู้เรียนคุ้นเคยกับการใช้ภาษาในชีวิตประจำวัน และการนำภาษาที่คุ้นเคยนั้นไปใช้ ดังนั้นการสอนภาษาต่างประเทศในปัจจุบัน จึงได้หันมาจัดแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร มากขึ้น มีการจัดกิจกรรมที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย ได้ฝึกใช้ภาษาในสถานการณ์ที่มีโอกาสพบได้จริงในชีวิตประจำวัน โดยยังคงให้ความสำคัญกับ โครงสร้างทางไวยากรณ์ตามที่ปรากฏอยู่ในเนื้อหาที่ใช้สื่อความหมาย ซึ่งสอดคล้องกับ ความคิดของวิดโดสัน (Widdowson, 1985 : 95) กล่าวว่า ความสามารถในการเรียบเรียง ประโยคมิใช่เป็นความสามารถในการสื่อสาร การสื่อสารจะเกิดขึ้นได้ก็ต่อเมื่อเราสามารถ ใช้ประโยคได้หลายชนิดใน โอกาสต่างๆ กัน เช่น การอธิบาย การแนะนำ การถาม-ตอบ การขอร้อง การออกคำสั่ง เป็นต้น ความรู้ในการแต่งประโยค เป็นสิ่งที่เราเรียกว่า ความรู้ความเข้าใจภาษาเท่านั้น ซึ่งอาจจะเป็นประโยชน์อยู่บ้าง แต่ถ้าจะให้เกิด ประโยชน์มากที่สุด ก็ต้องสามารถนำความรู้ในการใช้ประโยคไปใช้ให้เป็นปกติวิสัยได้ตาม โอกาสต่างๆ ของการสื่อสาร

บราวน์ (Brown, 1993 : 23) กล่าวถึง หลักการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ตามคำจำกัดความ มีลักษณะ 4 ประการ ที่เชื่อมโยงสัมพันธ์กันดังนี้

1. เป้าหมายของการสอนเน้นไปที่องค์ประกอบทั้งหมดของทักษะการสื่อสารและไม่จำกัดอยู่ภายในกรอบของเนื้อหาภาษาหรือไวยากรณ์
2. เทคนิคทางภาษาได้รับการออกแบบมา เพื่อนำผู้เรียนไปสู่การใช้ภาษาอย่างแท้จริงตามหน้าที่ภาษาและปฏิบัติจริง โดยมีจุดมุ่งหมายในการพูด รูปแบบ โครงสร้างภาษา มิใช่เป้าหมายหลัก แต่ตัวรูปแบบเฉพาะของภาษาต่างหาก ที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถสื่อสารจนสำเร็จ ตามเป้าหมาย
3. ความคล่องแคล่วและความถูกต้อง เป็นหลักการเสริมที่อยู่ภายใต้เทคนิคการสื่อสาร มีหลายครั้งที่ความคล่องแคล่วอาจจะมีความสำคัญมากกว่าความถูกต้อง เพื่อที่จะทำให้ผู้เรียนสามารถนำภาษาไปใช้ได้อย่างมีความหมาย
4. ในการเรียนการสอนภาษา ตามแนวการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ในตอนท้ายสุด ผู้เรียนต้องใช้ภาษาอย่างเข้าใจและสร้างสรรค์ภายในบริบทที่ไม่เคยฝึกมาก่อน

สรุปได้ว่า หลักการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร เป็นแนวการสอนที่เอื้อต่อผู้สอน ในการออกแบบการเรียนรู้ เทคนิควิธีการสอน และจัดกิจกรรมการเรียนการสอนอย่างหลากหลาย เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริงในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร ทั้งทักษะการฟัง การพูด การอ่าน และการเขียน หากผู้เรียนได้ใช้ภาษาอย่างเข้าใจ และสร้างสรรค์อย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่องแล้ว ผู้เรียนสามารถนำทักษะและประสบการณ์การฝึกทักษะนั้นไปใช้ในชีวิตประจำวันได้

ขั้นตอนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร

กระทรวงศึกษาธิการ (2542 : 16) ได้เสนอแนะขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร เป็น 3 ขั้นตอน ในแต่ละขั้นตอนการสอน มีผลเชื่อมโยงไปถึงสถานการณ์การสอน เทคนิคการสอน สื่ออุปกรณ์และหน่วยการสอน ครูผู้สอนควรทำความเข้าใจให้ชัดเจน เพื่อจะได้จัดการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ ขั้นตอนการสอนทั้ง 3 ขั้นนี้ มีวิธีการดำเนินการดังนี้

1. ขั้นการนำเสนอเนื้อหา (Presentation) ในการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ การนำเสนอเนื้อหาใหม่ จัดเป็นขั้นการสอนที่สำคัญขั้นหนึ่ง ในขั้นนี้ครูจะให้ข้อมูลทางภาษาแก่ผู้เรียน ซึ่งนับเป็นการเริ่มต้นการเรียนรู้ มีการนำเสนอเนื้อหาใหม่ โดยจะมุ่งเน้นการให้ผู้เรียนได้รับรู้ และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมาย และรูปแบบภาษาที่ใช้กันจริงโดยทั่วไป รวมทั้งวิธีการใช้ภาษา ไม่ว่าจะเป็นด้านกรอออกเสียง ความหมาย คำศัพท์ และ โครงสร้างไวยากรณ์ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ ควบคู่ไปกับการเรียนรู้กฎเกณฑ์
2. ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) ขั้นฝึกปฏิบัติเป็นขั้นตอนที่ให้ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาที่เพิ่งจะเรียนรู้ใหม่ จากขั้นการนำเสนอเนื้อหาในลักษณะของการฝึกแบบควบคุมหรือชี้นำ (Controlled

Practice/ Directed Activities) โดยมีครูผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึกไปสู่การฝึกแบบค่อยๆ ปล่อยให้ทำเองมากขึ้น เป็นแบบกึ่งควบคุม (Semi - Controlled) การฝึกในขั้นนี้ มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนจดจำรูปแบบของภาษาได้ จึงเน้นที่ความถูกต้องของภาษาเป็นหลัก แต่ก็มีจุดมุ่งหมายให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและวิธีการใช้รูปแบบนั้นๆ ด้วยเช่นกัน ในการฝึกนั้น ครูผู้สอนจะเริ่มจากการฝึกปากเปล่า (Oral) ซึ่งเป็นการพูดตามแบบง่ายๆ ก่อน จนได้รูปแบบภาษา แล้วค่อยเปลี่ยนสถานการณ์ไป สถานการณ์เหล่านี้จะเป็นสถานการณ์ที่สร้างขึ้นภายในห้องเรียน เพื่อฝึกการใช้โครงสร้างประโยคตามบทเรียน ทั้งนี้ครูผู้สอนต้องให้ข้อมูลป้อนกลับด้วย เพื่อให้ผู้เรียนรู้ว่าตนใช้ภาษาได้ถูกต้องหรือไม่ นอกจากนี้อาจตรวจสอบความเข้าใจด้านความหมายได้ (ไม่ควรใช้เวลามากนัก) ต่อจากนั้นจึงให้ฝึกด้วยการเขียน (Written) เพื่อเป็นการฝึกความแม่นยำในการใช้

3. ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร นับเป็นขั้นที่สำคัญที่สุดขั้นหนึ่ง เพราะการฝึกใช้ภาษาเพื่อการสื่อสารเปรียบเสมือนการถ่ายโอนการเรียนรู้จากสถานการณ์ในชั้นเรียนไปสู่การนำภาษาไปใช้จริงนอกชั้นเรียน การฝึกใช้ภาษาเพื่อสื่อสารโดยทั่วไปมุ่งหวังให้ผู้เรียนได้ลองใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ที่จำลองจากสถานการณ์จริงหรือที่เป็นสถานการณ์จริงด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนเป็นผู้แนะแนวทาง เป็นเพียงผู้กำหนดภาระงานหรือสถานการณ์ต่างๆ ให้ การฝึกใช้ภาษาในขั้นนี้มีประโยชน์ต่อครูผู้สอนได้รู้ว่า ผู้เรียนเข้าใจและเรียนรู้ภาษาไปแล้วมากน้อยเพียงใด และผู้เรียนได้มีโอกาสนำความรู้ทางภาษาที่เคยเรียนมาใช้เป็นประโยชน์อย่างเต็มที่ในการฝึกในขั้นตอนนี้

สุมิตรา อังวัฒนกุล (2540 : 115) ได้สรุปขั้นตอนการสอนภาษาเพื่อการสื่อสาร ดังนี้

1. ขี่นนำเสนอเนื้อหา (Presentation or Introducing new Language) ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาต่างประเทศ การนำเสนอเนื้อหาใหม่ นับเป็นขั้นตอนที่สำคัญที่ผู้สอนให้ข้อมูลทางภาษา มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้รับรู้และทำความเข้าใจเกี่ยวกับความหมายและรูปแบบของภาษาที่ใช้กันจริง รวมทั้งวิธีการใช้ภาษา การออกเสียง และ โครงสร้างที่เหมาะสมกับสถานการณ์ต่างๆ

2. ขั้นฝึกปฏิบัติ (Practice) เป็นขั้นตอนที่ผู้เรียนได้ฝึกใช้ภาษาหลังจากที่ได้เรียนรู้ มีผู้สอนเป็นผู้นำในการฝึกในลักษณะควบคุมหรือชี้นำ (Controlled Practice) และสู่การฝึกแบบกึ่งควบคุม (Semi-Controlled) ที่ให้ผู้เรียนจำรูปแบบโครงสร้างทางภาษา

3. ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร (Production) ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร เปรียบเสมือนการถ่ายโอนการเรียนรู้สู่สถานการณ์จริง มุ่งเน้นผู้เรียนได้ใช้ภาษาในสถานการณ์ต่างๆ ผู้สอนเป็นเพียงผู้ดูแลในการใช้ภาษา ในขั้นนี้สามารถประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนและประเมินผลการสอนของผู้สอนได้

สรุปได้ว่า การสอนภาษาเพื่อการสื่อสารเป็นการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้นำทักษะและประสบการณ์ทางภาษาไปใช้เพื่อการสื่อสาร แสดงความคิดเห็น ความรู้สึก ถ่ายทอดความรู้และให้ข้อมูลต่างๆ ตามสภาพเหตุการณ์ ตามกาลและเหมาะสมกับผู้ที่สื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูล ซึ่งมีขั้นตอนการสอน 3 ขั้นตอน คือ ขั้นการนำเสนอ เนื้อหา ขั้นฝึกปฏิบัติ ขั้นการใช้ภาษาเพื่อการสื่อสาร และขั้นตอนการสอนนี้มีผลเชื่อมโยงถึงสถานการณ์การสอน เทคนิคการสอน สื่ออุปกรณ์และหน่วยการสอน

เทคนิคการใช้คำถาม

เทคนิคการใช้คำถามมีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนการสอน เป็นการกระตุ้นความคิดของนักเรียน ถ้าครูมีความสามารถในการใช้คำถามที่มีประสิทธิภาพ จะช่วยให้นักเรียนได้พัฒนาเทคนิคการคิดวิเคราะห์วิจารณ์ได้ดี จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ครูต้องมีเทคนิคในการใช้คำถามที่มีประสิทธิภาพ จึงจะช่วยให้นักเรียนมีเทคนิคการคิด และคิดเป็น (อาภรณ์ ใจเที่ยง. 2546 : 182)

ความหมายของเทคนิคการใช้คำถาม

เสริมศรี ลักษณศิริ (2540 : 151) ได้ให้ความหมายของเทคนิคการใช้คำถามว่า หมายถึง ความสามารถในการตั้งคำถามและความสามารถในการวิธีการถาม เพื่อให้ให้นักเรียนตอบโดยใช้การสังเกต ความคิดเห็น เหตุผลและอื่นๆ ที่ใช้ความสามารถสูงกว่าในระดับความจำ ทั้งให้มีปฏิริยาสัมพันธ์ระหว่างกันและกัน

กิตติชัย สุทธาติโนบล (2541 : 33) กล่าวว่า การใช้คำถาม หมายถึง เทคนิคการใช้คำพูดของผู้สอนในการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ค้นคว้าหาคำตอบเพื่อแก้ปัญหา และตอบคำถามผู้สอนจากนั้นจึงสรุปเป็นแนวคิดของตนเอง เป็นการพัฒนาผู้เรียนให้มีความคิดในระดับสูงตลอดจนช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน

อินทรา บุญยาทร (2542 : 219) กล่าวว่า การใช้คำถาม หมายถึง พฤติกรรมการสอนที่ครูใช้เพื่อให้ให้นักเรียนได้คิดอย่างมีเหตุมีผล ให้ได้มาซึ่งคำตอบที่ถูกต้อง การถามของครูไม่เพียงแต่ทำให้นักเรียนได้ฝึกคิดเท่านั้น แต่ยังเป็นการทำให้นักเรียนเกิดความสนใจ อยากเรียนอยากรู้

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2545 : 87-88) กล่าวว่า การใช้คำถาม หมายถึง ส่วนหนึ่งของกระบวนการเรียนรู้ ช่วยให้นักเรียนสร้างความรู้ ความเข้าใจ และพัฒนาความคิดใหม่ๆ การใช้คำถาม จะช่วยขยายทักษะการคิด

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 74) กล่าวว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้แบบการใช้คำถาม เป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน โดยผู้สอน

จะป้อนคำถามในลักษณะต่างๆ ที่เป็นคำถามที่ดี สามารถพัฒนาความคิดผู้เรียน ถามเพื่อให้ผู้เรียน ใช้ความคิดเชิงเหตุผล วิเคราะห์ วิวิจารณ์ สังเคราะห์ หรือการประเมินค่าเพื่อจะตอบคำถามเหล่านั้น

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 491) ให้ความหมายของคำว่า “ถาม” หมายถึง พูดเพื่อรับคำตอบ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2548 : 90-95) กล่าวว่า คำถาม หมายถึง คำพูดที่ต้องการคำตอบ หรือการตอบสนองจากบุคคลที่ถูกถาม คำถามเป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาข้อมูล หรือแปลความหมายของข้อมูล เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็น และช่วยทำให้เกิดความคิด

คันทิงแฮม (Cunningham, 1971 : 81) ให้ความหมายของการใช้คำถามว่า การใช้คำถาม เป็นเครื่องมือสำคัญที่ใช้ในการแสวงหาข้อมูล หรือแปลความหมายของข้อมูล เป็นสิ่งที่ทำให้เกิดความอยากรู้อยากเห็นและช่วยทำให้เกิดความคิด

สรุปได้ว่า การใช้คำถาม หมายถึง คำพูด ข้อความ หรือประโยคที่ครูผู้สอนใช้เพื่อรับคำตอบ จากนักเรียน การใช้คำถามของผู้สอนเป็นการกระตุ้นให้ผู้เรียนได้ใช้ความคิด ค้นคว้าหาคำตอบ เพื่อแก้ปัญหา และตอบคำถาม นอกจากนี้ยังมีจุดมุ่งหมายเพื่อติดตามการปฏิบัติตามคำสั่ง หรือประสบการณ์เดิมที่นักเรียนได้เรียนรู้ไปแล้ว การใช้คำถามของครู เป็นกระบวนการเรียนรู้ ที่มุ่งพัฒนากระบวนการทางความคิดของผู้เรียน ทำให้นักเรียนสร้างความรู้ความเข้าใจ ได้ฝึกทักษะ การคิดอย่างหลากหลาย กระตุ้นให้นักเรียนเกิดความสนใจอยากรู้อยากเห็นและต้องการที่จะเรียนรู้ ยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการใช้คำถาม

การใช้คำถามของครูในชั้นเรียนนั้น มีวัตถุประสงค์ที่หลากหลายแตกต่างกัน ซึ่งขึ้นอยู่กับ สถานการณ์ หรือกิจกรรมการเรียนการสอนในขณะนั้น สำหรับวัตถุประสงค์หลักๆ ของการใช้ คำถาม ก็คือ เพื่อให้ให้นักเรียนได้ฝึกคิดและเพื่อติดตามผลการเรียนรู้ของนักเรียน

คูวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 86) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการใช้คำถาม ดังนี้

1. ผู้เรียนกับผู้สอนสื่อความหมายกันได้ดียิ่งขึ้น
2. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าร่วมกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ
3. สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นความสนใจของผู้เรียน

ระวีวรรณ ศรีศรีรัมย์ (2551 : 75-76) ได้กล่าวถึงวัตถุประสงค์ของการใช้คำถามในชั้นเรียน

ดังนี้

1. สนับสนุนให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้
2. ตรวจสอบความเข้าใจของนักเรียนในเรื่องที่ได้เรียนไปแล้ว

3. กระตุ้นความสนใจ และความใคร่รู้ของนักเรียน
 4. ทดสอบความรู้ของนักเรียนในหัวข้อเรื่องนั้นๆ (Topic)
 5. เพื่อให้ทราบข้อบกพร่องทางด้านวิชาการของนักเรียน
 6. เป็นการเริ่มต้นให้นักเรียนคิด เสนอความคิดเห็น และการปรึกษาหารือกัน
 7. ให้โอกาสนักเรียนได้แสดงภูมิปัญญาต่อหน้าเพื่อนในชั้นเรียน
 8. เพื่อให้ครูอธิบายปัญหา และข้อสงสัยให้แก่ นักเรียน
 9. ทบทวนความรู้ ความจำในสิ่งที่ได้เรียนมาแล้ว
 10. เมื่อนักเรียนตอบคำถามของครูได้ถูกต้อง จะสร้างความมั่นใจให้แก่ นักเรียน
 11. ทำให้ครูทราบพฤติกรรมและความสนใจในการเรียนของนักเรียน
 12. สนับสนุนให้นักเรียนสามารถใช้ความคิดในระดับวิเคราะห์ และสังเคราะห์
 13. เชื่อมโยงความรู้กับประสบการณ์เดิมของนักเรียน
 14. ให้นักเรียนมีทักษะในการใช้ภาษาเพื่อการสื่อความหมาย
 15. สนับสนุนให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นในด้านจิตพิสัย
- คลากส์ และสแตร์ (Clark and Starr, 1976 : 218) กล่าวถึง วัตถุประสงค์ของการใช้คำถาม

ดังนี้

1. ได้ทราบว่าผู้เรียนไม่รู้อะไร
2. ได้ทราบว่าผู้เรียนรู้อะไร
3. พัฒนาความสามารถทางการคิดของผู้เรียน
4. กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน
5. เพื่อการฝึกฝน หรือทดสอบ
6. ช่วยผู้เรียนในการรวบรวมเนื้อหาสาระ
7. ช่วยในการทำความเข้าใจหรือให้ความหมายในเรื่องที่เรียน
8. เน้นจุดสำคัญของบทเรียน
9. เพื่อแสดงความสัมพันธ์
10. เพื่อดึงความสนใจของผู้เรียน
11. เพื่อให้ผู้เรียนตระหนักถึงคุณค่าของสิ่งที่เรียน
12. เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงออกในสิ่งที่คิด
13. สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน
14. เพื่อประเมินผลการเรียนรู้
15. เพื่อให้ผู้เรียนได้แสดงความคิดเห็นว่าเห็นด้วยหรือไม่เห็นด้วย

สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของการใช้คำถาม เพื่อประเมินผลการเรียน เพื่อกระตุ้นความสนใจให้ผู้เรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียน ทบทวนความรู้ความจำในสิ่งที่ได้เรียนมาให้นักเรียนได้ฝึกทักษะในการใช้ภาษา เพื่อการสื่อความหมายเมื่อตอบคำถาม และที่สำคัญคือเพื่อให้นักเรียนพัฒนาทักษะกระบวนการคิดอย่างหลากหลายในขั้นที่สูงขึ้นกว่าระดับความรู้ความจำ การใช้คำถามของครูมีบทบาทสำคัญในการจัดการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจเนื้อหาสาระที่เรียน พัฒนาความสามารถในการคิดวิเคราะห์ และสร้างทางเลือกเพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสม

ประโยชน์ของการใช้คำถาม

การใช้คำถามสามารถเร้าความสนใจของนักเรียน และเป็นการวัดการเรียนรู้ของนักเรียนได้อีกด้วย การใช้คำถามที่ดี เหมาะสมกับศักยภาพของนักเรียนเป็นการท้าทายความสามารถของนักเรียน และทำให้เกิดความกระตือรือร้นที่จะเรียนรู้ มีนักวิชาการ ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการใช้คำถามไว้ดังนี้

ไสว พักขาว (2544 : 234-235) กล่าวถึง ประโยชน์ของการใช้เทคนิคการตั้งคำถาม ดังนี้

1. นักเรียนกับครูสื่อความหมายกันได้ดีขึ้น
 2. ช่วยครูในการวางแผนการเรียนการสอน ให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมอย่างมีประสิทธิภาพ และช่วยให้ครูสามารถกำหนดองค์ประกอบของงานที่มอบหมายให้นักเรียนปฏิบัติให้สอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้
 3. สร้างแรงจูงใจและกระตุ้นความสนใจของนักเรียน และแสดงให้เห็นถึงความไม่เข้าใจของนักเรียนเบื้องต้น
 4. ช่วยเน้นประเด็นสำคัญของสาระการเรียนรู้และทบทวนสาระที่สำคัญในเรื่องที่เรียน
 5. ช่วยครูในการประเมินผลการเรียนการสอน และวินิจฉัยจุดแข็งจุดอ่อนของนักเรียนได้
 6. ช่วยสร้างลักษณะนิสัยการขบคิดให้กับนักเรียน ตลอดจนนิสัยใฝ่รู้ใฝ่เรียนตลอดชีวิต
- อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 182-183) สรุปสาระสำคัญเกี่ยวกับประโยชน์ของการใช้คำถาม

ไว้ดังนี้

1. ส่งเสริมเทคนิคการคิดให้แก่นักเรียน
2. กระตุ้นความสนใจในการเรียน ทำให้นักเรียนตื่นตัว สนใจเรียนดีขึ้น
3. ช่วยขยายความคิดและแนวทางในการเรียนแก่นักเรียน
4. ช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอน
5. เป็นสื่อกลางเชื่อมโยงความรู้เดิมกับความรู้ใหม่
6. ปลุกฝังนิสัยรักการค้นคว้า เพื่อหาคำตอบจากคำถามที่ได้รับ

7. ใช้วัดผลประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนได้ดี

สรุปได้ว่า การใช้เทคนิคการใช้คำถาม ทำให้เกิดประโยชน์สำหรับนักเรียนคือ ช่วยเสริมสร้างความสามารถ ด้านความคิดให้กับนักเรียน ช่วยกระตุ้นความสนใจในการเรียน ทำให้นักเรียนมีส่วนร่วม ในกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้เป็นสื่อเชื่อมโยงระหว่างความรู้เดิมกับความรู้ใหม่ ทำให้เกิดการค้นคว้าและหาความรู้ใหม่ ใช้คำถามเพื่อทบทวนหรือสรุปเนื้อหาสาระให้กะทัดรัดยิ่งขึ้น ใช้วัดผล ความรู้ความเข้าใจ และความสามารถของนักเรียน รวมทั้งวัดผลการสอนของครู ว่าเป็นไปตาม วัตถุประสงค์เพียงใด

ประเภทของคำถาม

สุนันทา มั่นเศรษฐวิทย์ (2542 : 117-119) ได้แบ่งประเภทของคำถามเป็น 3 ประเภท คือ

1. คำถามเพื่อหาคำตอบพื้นฐาน เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับเนื้อหาที่นักเรียนอ่านคำตอบ จะมีอยู่ในเนื้อเรื่อง คำถามประเภทนี้มักจะถามเกี่ยวกับความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ ลักษณะของคำถามมีดังนี้

1.1 วัดความจำ เป็นคำถามที่ถามเกี่ยวกับตัวละคร สถานที่ เหตุการณ์สำคัญ เวลา คำที่ใช้ขึ้นต้นคำถามมี “ใคร” “อะไร” “เมื่อไร” “ที่ไหน”

1.2 วัดการสรุปเรื่อง เป็นคำถามที่ถามเกี่ยวกับการสรุปเรื่องที่ละย่อหน้า ทีละตอน แล้วสรุปรวมกันเป็นเรื่องย่อของทั้งหมด การสรุปเรื่องมักจะยกประเด็นสำคัญที่มีอยู่ในเรื่อง มาแสดงให้ปรากฏชัดเจน

1.3 วัดจุดมุ่งหมาย เป็นการถามเพื่อให้ผู้อ่านค้นหาจุดมุ่งหมายของผู้เขียนที่เสนอ เรื่องราวทั้งหมด ผู้อ่านจะหาคำตอบได้ถ้าอ่านเรื่องราวทั้งหมดอย่างเข้าใจ

1.4 วัดการเขียนหัวข้อ เป็นการถามเพื่อให้ผู้อ่านตอบประเด็นสำคัญจากเรื่องที่อ่าน โดยเขียนเป็นหัวข้อสำคัญได้ถ้าผู้อ่านเข้าใจเนื้อเรื่อง

1.5 วัดการนำไปใช้ ถามเกี่ยวกับการนำเรื่องราวที่อ่านไปใช้ประโยชน์ในชีวิตประจำวัน

2. คำถามเพื่อคิดวิจารณ์คุณค่า คำถามประเภทนี้ต้องการคำถามเกี่ยวกับการคิดขั้นสูง ที่ต้องการคำตอบในเชิงเหตุผล โดยเนื้อหาจากการอ่านเป็นการคิดเพื่อตัดสินใจ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า ประเภทของคำถามมีดังนี้

2.1 วัดการเปรียบเทียบข้อที่เหมือนกันและตรงข้ามกัน ให้ผู้อ่านค้นหาคำตอบจาก เนื้อเรื่องที่อ่าน โดยพิจารณาว่ามีสิ่งใดบ้างที่เหมือนกัน และสิ่งใดบ้างที่แตกต่างหรือตรงกันข้ามกัน

2.2 วัดการวิเคราะห์ ให้ผู้อ่านจำแนกหรืออ่านรายละเอียดปลีกย่อยที่ปรากฏในเนื้อเรื่อง หรือในภาพ

2.3 วัดความสัมพันธ์ระหว่างเหตุกับผล ให้ผู้อ่านค้นหาเหตุและผลในเรื่อง

2.4 วัดการแสดงความคิดเห็น ให้ผู้อื่นวิพากษ์วิจารณ์ตัวละคร เหตุการณ์เรื่องราว หรือปัญหาที่ปรากฏในเรื่อง

2.5 วัดการคาดคะเนเหตุการณ์ล่วงหน้า ให้ผู้อ่านทำนายหรือคาดคะเน โดยอาศัยเรื่องราว ที่อ่านเป็นพื้นฐานในการทำนาย

2.6 วัดการสืบค้นข้อมูล เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้อ่านไปค้นหาคำตอบ จากหนังสือ หรือตำราต่างๆ

2.7 วัดการประเมินค่า เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้อ่านตัดสินใจหรือหาข้อสรุปเกี่ยวกับ ข้อมูลที่ได้จากการค้นคว้า และพิจารณาความเป็นจริงหรือเท็จของข้อมูล

3. คำถามเพื่อคิดสร้างสรรค์ เป็นคำถามที่มุ่งให้นักเรียนหรือผู้อ่านปรับเปลี่ยนแนวคิด ที่ได้จากการอ่านในทางที่ดี ก่อให้เกิดคุณค่าทางด้านจิตใจ ให้ความสุขแก่ตนเองและผู้อื่น ผู้อ่าน อาจต้องสร้างจินตภาพของตนเองออกมาเป็นเรื่องราว คำถามประเภทนี้มักจะเป็นคำถามปลายเปิด ที่ผู้อ่านสามารถตอบได้อย่างอิสระ โดยไม่ถือว่าผิด

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 183-186) อธิบายว่า คำถามมีหลายประเภท สามารถจำแนกได้ โดยใช้เกณฑ์ต่างๆ เช่น คำถามระดับต้น คำถามระดับสูง คำถามแบบปิด คำถามแบบเปิดและ การแบ่งประเภทของคำถามตามระดับขั้นของการใช้ความคิดในพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ตามแนวคิดของบลูม (Bloom)

ทิสนา แคมมณี (2548 : 400-408) ได้อธิบายและยกตัวอย่างพฤติกรรมที่บ่งชี้ระดับการเรียนรู้ ตามแนวคิดของบลูม และนำมาเป็นแนวทางในการแบ่งประเภทของคำถาม ดังนี้

1. ถามความรู้ (Knowledge) คำถามที่ใช้มักเป็นคำถามที่ถามถึงข้อมูล สาระ รายละเอียด ของสิ่งที่เรียนรู้ และให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ว่าตนมีความรู้ ความจำในเรื่องนั้นๆ เช่น ถามเพื่อให้นักเรียนบอกเล่า ชี้ ระบุ ท่อง ให้ความหมาย ให้คำนิยาม รวบรวม เลือก จำแนก ประมวล และจัดลำดับ เป็นต้น

2. ถามความเข้าใจ (Comprehension) คำถามในระดับนี้มักเป็นคำถามที่ช่วยให้นักเรียน แสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ถึงความเข้าใจของตนในเรื่องนั้นๆ เช่น ถามเพื่อให้นักเรียนอธิบาย (โดยใช้ คำพูด) ขยายความ เปรียบเทียบ ลงความเห็น แปลความหมาย แสดงความคิดเห็น ตีความหมาย คาดการณ์ คาดคะเน สรุป ย่อ ทำนาย บอกใจความสำคัญ และกะประมาณ เป็นต้น

3. ถามการนำไปใช้ (Application) คำถามในระดับนี้มักประกอบด้วย สถานการณ์ที่นักเรียน จะต้องดึงความรู้ ความเข้าใจมาใช้ในการหาคำตอบ เช่น ถามเพื่อให้นักเรียนประยุกต์ ปรับปรุง จัด แก้ปัญหา เลือก ทำ ปฏิบัติ แสดง สาธิต ผลิต เป็นต้น

4. การวิเคราะห์ (Analysis) ถามเพื่อให้นักเรียนใช้ความคิดหาคำตอบจากการแยกแยะข้อมูล และหาความสัมพันธ์ของข้อมูลที่แยกแยะนั้น หรืออีกนัยหนึ่งก็คือ ถามเพื่อให้นักเรียนสามารถจับได้ว่าอะไรเป็นสาเหตุ เหตุผล หรือแรงจูงใจที่อยู่เบื้องหลังปรากฏการณ์ใดปรากฏการณ์หนึ่ง เช่น ถามให้นักเรียนจำแนกแยกแยะ หาข้ออ้างอิง หาความสัมพันธ์ ตรวจสอบ หาข้อสรุป จัดกลุ่ม หาหลักการ ระบุ ชี้ เป็นต้น

5. การสังเคราะห์ (Synthesis) การเรียนรู้ในระดับการสังเคราะห์ หมายถึง การเรียนรู้ที่อยู่ในระดับที่นักเรียนสามารถ

5.1 คิด ประดิษฐ์ สิ่งใหม่ขึ้นมา ซึ่งอาจอยู่ในรูปของสิ่งประดิษฐ์ ความคิดหรือภาษา

5.2 ทำนายสถานการณ์ในอนาคตได้

5.3 คิดวิธีการแก้ปัญหาได้ (แต่แตกต่างจากการแก้ปัญหาในขั้นการนำไปใช้ ซึ่งจะมีคำตอบถูกเพียงคำตอบเดียว แต่วิธีการแก้ปัญหาในขั้นนี้อาจมีคำตอบได้หลายคำตอบ)

6. การประเมินค่า (Evaluation) การเรียนรู้ในระดับการประเมินค่า หมายถึง การเรียนรู้ในระดับที่นักเรียนต้องใช้การตัดสินใจ ซึ่งก็หมายความว่า นักเรียนจะต้องสามารถตั้งเกณฑ์ในการประเมินหรือตัดสินใจค่าต่างๆ ได้ และแสดงความคิดเห็นในเรื่องนั้นได้ ฉะนั้น การถามในระดับนี้ก็เพื่อให้นักเรียนวิพากษ์วิจารณ์ ตัดสิน ประเมินค่า ดีค่า สรุปลง เปรียบเทียบ จัดอันดับ กำหนดเกณฑ์/กำหนดมาตรฐาน ตัดสินใจ แสดงความคิดเห็นให้เหตุผล และบอกหลักฐาน เป็นต้น

ทฤษฎีของบลูม (Bloom's Theory of Learning) ทฤษฎีดั้งเดิมของบลูม (Bloom) คำถามพัฒนาการคิดสามารถนำไปใช้ใน 2 วิธี วิธีแรกคือ การใช้เป็นคำถามในกิจกรรมการเรียนการสอน ใช้เพื่อทบทวนหรือเชื่อมโยงประสบการณ์เดิม กระตุ้นให้คิดหรือเพื่อสรุปทบทวนสิ่งที่ได้เรียน อีกวิธีหนึ่งคือ ใช้ในการออกข้อสอบมาตรฐาน หรือข้อสอบวัดผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ ได้แบ่งความสามารถในการเรียนรู้ของคนเป็น 6 ระดับ ดังนี้

ระดับที่ 1 ขึ้นมีความรู้พื้นฐาน (Knowledge)

ระดับที่ 2 ขึ้นความเข้าใจ (Comprehension)

ระดับที่ 3 ขึ้นนำไปใช้ Application)

ระดับที่ 4 ขึ้นวิเคราะห์ความรู้ (Analysis)

ระดับที่ 5 ขึ้นสังเคราะห์ (Synthesis)

ระดับที่ 6 ขึ้นประเมินผล (Evaluation)

ตามทฤษฎีนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเด็กที่มีความสามารถต่างกันในห้องเรียนเดียวกันได้ โดยการสอนเรื่องเดียวกันในหลายๆ ระดับ ตามความง่าย

และยาก โดยจัดเป็นขั้นตอนตามลำดับอาจแบ่งเป็น ระดับ 1 - 2, ระดับ 3 - 4 และระดับ 5 - 6 ซึ่งการสอนเช่นนี้คงจะต้องสังเกตพฤติกรรมเด็กพร้อมกับทำความเข้าใจเด็กเป็นรายบุคคลด้วย

สรุปได้ว่า ประเภทของคำถามสามารถจำแนกได้หลายประเภท แบ่งเป็นคำถามระดับต้น คำถามระดับสูง คำถามแบบปิด คำถามแบบเปิด และประเภทของคำถามตามแนวคิดของบลูม ในแต่ละประเภทของคำถามจะมีเกณฑ์เพื่อวัดระดับพฤติกรรมของนักเรียน และในแต่ละระดับจะมีคำถามที่มีความยากง่ายแตกต่างกัน เพื่อให้นักเรียนแสดงพฤติกรรมที่บ่งชี้ระดับความสามารถของนักเรียนแต่ละบุคคล

วิทยาธร ท่อแก้ว (2543 : 1) ได้แบ่งประเภทของคำถามออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. คำถามเปิด เป็นคำถามที่เปิดกว้างในการตอบ ผู้ตอบจะแสดงความคิดเห็นอย่างเสรีแล้วแต่การจัดลำดับความคิดของแต่ละคน
2. คำถามปิด เป็นคำถามที่จำกัดกรอบในการตอบให้ คำถามประเภทนี้เป็นการถามที่มุ่งประเด็นให้มีการเลือกตอบ
3. คำถามเปิดและปิด เป็นคำถามที่กำหนดกรอบให้ตอบ และเปิดกว้างในการแสดงความคิดเห็นได้อย่างเสรีภายใต้กรอบที่กำหนดให้ นั้น ในการตอบผู้ตอบจะตอบตามกรอบทั้งสิ้นด้าน แต่จะตอบได้อย่างเสรีในแต่ละด้าน

ธีระพัฒน์ ฤทธิ์ทอง (2545 : 75-82) ได้กล่าวถึงประเภทของคำถามที่พัฒนามาจากกระทรวงศึกษาธิการ รัฐวิศตอเรีย ประเทศออสเตรเลีย ซึ่งแบ่งคำถามออกเป็น 7 ประเภท ดังนี้

1. คำถามปริมาณ เป็นการตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดถึงปริมาณของคน สัตว์ และสิ่งของที่ปรากฏในบทเรียนนั้นๆ
2. คำถามการเปลี่ยนแปลง เป็นการตั้งคำถาม เพื่อให้ผู้เรียนได้คิดถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้น หากข้อมูลหรือข้อเท็จจริงในบทเรียนมีการเปลี่ยนแปลง
3. คำถามการทำนาย เป็นการตั้งคำถามที่มีการสมมุติว่า ถ้าเกิดเหตุการณ์เช่นนี้แล้วจะเกิดอะไรขึ้นบ้าง เพื่อให้ผู้เรียนได้คิด และทำนายในสิ่งที่น่าจะเกิดขึ้นและเป็นไปได้
4. คำถามความคิดเห็น เป็นการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดและแสดงความคิดเห็น โดยอาศัยข้อมูล ความจริงที่มีหลักการและเหตุผล
5. คำถามเกี่ยวกับส่วนตัว เป็นคำถามที่ถามความรู้สึกส่วนตัวของผู้เรียน ถ้าผู้เรียนเป็นส่วนใดส่วนหนึ่งของบทเรียนนั้น หรืออยู่ในเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งในบทเรียนนั้นๆ ผู้เรียนจะรู้สึกอย่างไร
6. คำถามความสัมพันธ์เปรียบเทียบ เป็นการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดเปรียบเทียบระหว่างสิ่งใดสิ่งหนึ่ง หรือเหตุการณ์ใดเหตุการณ์หนึ่งที่เกิดขึ้นในบทเรียนนั้น

7. คำถามเกี่ยวกับค่านิยม เป็นการตั้งคำถามเพื่อให้ผู้เรียนได้คิดอย่างมีเหตุผล คิดในทางที่ถูกต้อง คิดอย่างมีวิจารณญาณ และสามารถตัดสินใจ วิเคราะห์วิจารณ์ได้ว่า ค่านิยมใดดีหรือไม่ดี ค่านิยมใดควรปฏิบัติตามหรือไม่ควรปฏิบัติตาม

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 79) แบ่งประเภทของคำถามไว้ดังนี้

1. คำถามระดับต่ำและระดับสูง

1.1 คำถามระดับต่ำ เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบระดับความจำของข้อมูล หรือเรียกว่าเป็นคำถามที่ต้องการวัดความจำ ใช้ในการทบทวนความรู้พื้นฐานหรือมโนทัศน์

1.2 คำถามระดับสูง เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบระดับการแปลผล การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า หรือเรียกได้ว่าเป็นคำตอบที่ต้องการวัดความคิด ช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะการคิดและการใช้เหตุผล

2. คำถามเกี่ยวกับผล กระบวนการและความคิดเห็น

2.1 คำถามเกี่ยวกับผล เป็นคำถามที่ต้องการคำตอบในรูปของการสรุปผลขั้นสุดท้าย

2.2 คำถามเกี่ยวกับกระบวนการ เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนอธิบายถึงวิธีดำเนินการหรือขั้นตอนที่นำไปสู่ผลขั้นสุดท้าย

2.3 คำถามเกี่ยวกับความคิดเห็น เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนแสดงความคิดเห็น ตัดสินใจ หรือประเมินสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

3. คำถามแบบปิดและเปิด

3.1 คำถามแบบปิด เป็นคำถามที่มีคำตอบเดียว มักใช้กับข้อมูลที่เป็นความจำ

3.2 คำถามแบบเปิด เป็นคำถามที่ให้คำตอบได้หลายอย่าง ใช้ถามเพื่อการสร้างข้อมูล เพื่อให้เกิดการตอบสนองเฉพาะตัว และนำไปสู่การอภิปราย และการถามในขั้นต่อไป

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 185-186) กล่าวว่า ถ้าพิจารณาจากลักษณะของคำตอบสามารถแบ่งประเภทของคำถามได้ 2 ประเภท คือ

1. คำถามแบบปิด เป็นคำถามที่มีคำตอบเพียงอย่างเดียว หรือให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง เหมาะสมสำหรับข้อมูลเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ ลักษณะคำถามต้องใช้คำว่า อะไร (What) ที่ไหน (Where) เมื่อไร (When) ใคร (Who) ใช่หรือไม่ (Yes-No Question) เป็นต้น

2. คำถามแบบเปิด เป็นคำที่มีคำตอบหลายอย่าง ผู้ตอบต้องใช้ความรู้ผนวกความคิด ให้เหตุผลประกอบการอธิบาย ลักษณะของคำถามจะใช้คำถามว่าทำไม เพราะเหตุใด (Why) อย่างไร (How) ถ้าไม่เป็นอย่างนี้แล้วจะเป็นไร เป็นต้น

สรุปได้ว่า ประเภทของคำถาม คำถามแบบเปิด หรือคำถามระดับสูง เป็นคำถามที่ต้องการวัดความคิด เป็นคำตอบระดับการแปลผล การนำไปใช้ การวิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินค่า

ช่วยพัฒนาผู้เรียนในด้านทักษะการคิดและการใช้เหตุผล ลักษณะคำถามจะเปิดกว้างในการตอบ สามารถแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ดังนั้นผู้ตอบต้องใช้ความรู้ผนวกความคิด ให้เหตุผลประกอบการอธิบาย ส่วนคำถามปิด เป็นคำถามที่จำกัดกรอบในการตอบ เหมาะสมสำหรับข้อมูลเนื้อหาสาระที่เป็นความรู้ ความจำ และใช้ในการทบทวนความรู้พื้นฐานหรือมโนทัศน์

สุคนธ์ ลินธพานนท์ (2545 : 198-199) ได้กล่าวถึง การจำแนกคำถามเป็น 5 ประเภทสรุปได้ดังนี้

1. คำถามเพื่อนำไปสู่การสังเกต เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้เรียนตอบ โดยใช้ประสาทสัมผัสในการเรียนรู้และตอบปัญหา หรือเป็นการรวบรวมข้อมูลเพื่อวิเคราะห์ปัญหาและแก้ปัญหา
2. คำถามนำไปสู่การอธิบาย เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้ตอบใช้เหตุผลประกอบกับข้อมูลต่างๆ ที่รวบรวมได้จากการสังเกตข้อมูลและจากความรู้เดิม ซึ่งเป็นคำถามที่ส่งเสริมให้เกิดทักษะในการแปลความหมายข้อมูลและการสรุป รวมทั้งทักษะในการสื่อความหมาย มักจะใช้คำว่า เหตุใดอย่างไร
3. คำถามนำไปสู่การตั้งสมมติฐาน เป็นคำถามที่ช่วยให้ผู้เรียนคาดคะเนคำตอบหรือทำนายคำตอบ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้จากการศึกษาค้นคว้าและความรู้เดิมที่มีอยู่หรือทำนายคำตอบล่วงหน้า มักใช้คำว่า ถ้า...
4. คำถามที่นำไปสู่การออกแบบวิธีการศึกษาค้นคว้า หรือออกแบบการทดลองเป็นคำถามที่ให้ผู้เรียนอธิบาย เพื่อนำไปสู่การกำหนดวิธีการศึกษาหาความรู้ ส่วนใหญ่มักใช้คำว่า เหตุใด ทำได้อย่างไร
5. คำถามที่นำไปสู่การนำไปใช้ เป็นคำถามที่ต้องการให้ผู้ตอบนำกฎเกณฑ์หรือความสัมพันธ์ต่างๆ ไปใช้ประโยชน์ในสถานการณ์ใหม่ เป็นคำถามที่มุ่งให้ผู้เรียนเกิดความคิดสร้างสรรค์

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 74) ได้กล่าวถึง การจำแนกคำถามออกเป็น 12 แบบ ซึ่งเป็นลักษณะคำถามที่ใช้เพื่อความมุ่งหมายต่างๆ กัน สรุปได้ดังนี้

1. ถามเพื่อเปรียบเทียบ เพื่อให้ผู้ตอบคิดเปรียบเทียบความเหมือนกับความแตกต่าง ซึ่งจะต้องคิดอย่างรอบคอบเสียก่อนจึงจะตอบได้
2. ถามเพื่อการตัดสินใจ ผู้ตอบจะต้องจำแนกและตัดสินใจให้แน่นอน
3. ถามเพื่อนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ต่างๆ เป็นการถามเพื่อแก้ไขสถานการณ์ในสถานะต่างๆ โดยอาศัยความรู้หรือประสบการณ์ที่มีอยู่แล้ว
4. ถามเพื่อการจำแนก เพื่อต้องการให้ผู้ตอบคิดจำแนกหรือจัดหมวดหมู่ หรือจัดพวกใหม่ โดยอาศัยการเปรียบเทียบในด้านความแตกต่าง ความเหมือน ความสัมพันธ์และการจับกลุ่มใหม่

5. ถามความสัมพันธ์ระหว่างเหตุผล เป็นคำถามที่ให้ผู้ตอบสังเกตปรากฏการณ์ว่าเกิดขึ้นได้อย่างไร ผลที่เกิดขึ้นเป็นอย่างไร

6. ถามเพื่อให้ทราบความมุ่งหมาย เป็นการถามที่ให้ผู้ตอบบอกความหมายของเนื้อเรื่อง

7. ถามเพื่อให้เกิดความคิดวิจารณ์ ถามเพื่อให้ผู้ตอบคิดในเรื่องความสมบูรณ์ ความถูกต้อง ซึ่งก่อนที่จะตอบนั้นผู้ตอบจะต้องใคร่ครวญเสียก่อน

8. ถามเพื่อให้แสดงความคิดเห็น เพื่อให้ผู้ตอบเกิดการสรุปผล ตัดสินใจ โดยอาศัยข้อมูล ความจริง หลักเกณฑ์

9. ถามเพื่อเปิดการอภิปราย เป็นการถามเพื่อให้ได้การถกเถียง การพินิจพิจารณา การตัดสินใจในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง

10. ถามเพื่อให้กำหนดนิยามหรือให้อภิปราย เป็นคำถามเพื่อให้สรุปความคิดรวบยอด หรือความหมาย คำนิยาม คำอธิบายแต่ละคำหรือวลี เพื่อให้เรื่องราวนั้นกระจ่างขึ้น

11. ถามเพื่อให้สังเกต คำถามชนิดนี้ต้องการให้หาคำตอบโดยวิธีการสังเกต

12. ถามเพื่อยั่วให้เกิดคำถามใหม่ๆ อีก ระหว่างที่ผู้เรียนกำลังคิด กำลังอ่านหรือกำลังปฏิบัติงานอยู่ ผู้สอนอาจถามถึงงานที่กำลังทำ กำลังทำ ว่าพบปัญหาอะไร หรือไม่

สรุปได้ว่า การจำแนกประเภทของคำถามตามแนวคิดของบลูม แบ่งเป็น 6 ประเภท เรียงลำดับจากระดับการคิดจากต่ำสุดไปหาสูงสุด แต่ละระดับบ่งชี้พฤติกรรมและความสามารถของผู้เรียน ส่วนการจำแนกคำถามออกเป็นคำถามแบบปิดและแบบเปิด คำถามแบบเปิดเป็นคำถามที่มีคำตอบเพียงอย่างเดียว หรือให้เลือกอย่างใดอย่างหนึ่ง คำถามแบบเปิดเป็นคำถามที่มีคำตอบหลายอย่าง ผู้ตอบต้องใช้ความรู้ผนวกความคิดให้เหตุผลประกอบการตอบ และการจำแนกตามลักษณะการคิด มี 3 ประเภท ได้แก่ คำถามที่ใช้ในความคิดพื้นฐาน คำถามเพื่อการคิดค้น คำถามที่ขยายความคิด

เทคนิคการใช้คำถาม

การใช้คำถามที่ใช้เป็นสื่อเร้าเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ และปรากฏความสามารถของทั้งนักเรียนและครูให้เห็นได้หรือทดสอบได้ มีลักษณะหรือองค์ประกอบของการใช้คำถาม ซึ่งควรดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบและเป็นกระบวนการ ใช้คำถามในหลายรูปแบบ ซึ่งมีนักวิชาการได้กล่าวถึงเทคนิคการใช้คำถามไว้ ดังนี้

อินทรา บุญยาทร (2542 : 221) ได้กล่าวไว้ว่า การใช้คำถามที่ดีเป็นการสอนที่ดี ซึ่งการถามที่ดีต้องน่าสนใจและกระตุ้นให้คิด และควรได้รับการเตรียมมาก่อน เทคนิคที่น่าสนใจในการถาม มีดังนี้

1. การถาม

1.1 การถามให้ตรงประเด็น เมื่อถามคำถามกว้างๆ เพื่อให้นักเรียนได้รับรู้แนวของคำถามแล้ว ครูควรถามเจาะจงลงไปในเรื่องที่ต้องการให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

1.2 การเรียกนักเรียนตอบ ครูควรถามคำถามกันทั้งชั้น หยุดักเล็กน้อยจึงเรียก นักเรียนคนใดคนหนึ่งตอบ ไม่ควรเรียกชื่อก่อนจึงถาม

1.3 การกระจายคำถาม ครูควรถามนักเรียนให้ทั่วถึง แม้ว่าอาจจะใช้วิธีถามตัวแทนของกลุ่ม

1.4 การจัดให้มีช่วงเงียบ เพื่อให้ นักเรียนทั้งชั้นคิดแล้วจึงเรียกให้ตอบ เทคนิคนี้สำคัญมากเมื่อครูถามคำถามที่ยากขึ้น

1.5 คำถามควรกระชับและชัดเจน

1.6 การถามปูพื้น เป็นการถามเพื่อช่วยให้นักเรียนหาคำตอบให้ได้ โดยถามให้แนวทางหรือถามใหม่ แต่ใจความเดียวกันหรือแบ่งคำถามออกเป็นตอนๆ

1.7 การถามรุก คือ การถามช่วยให้นักเรียนคิดหาคำตอบที่ดีกว่า เช่น ลึกกว่า หรือมีเหตุผลกว่า คำตอบอื่นๆ ที่ตอบครั้งแรก

2. การสนองต่อคำตอบของนักเรียน

2.1 ถ้านักเรียนตอบถูกควรมีการเสริมแรง เช่น ทางวาจาหรืออื่นๆ

2.2 ถ้านักเรียนตอบถูกบางส่วน ควรให้คำชมในส่วนที่ถูก และถามปูพื้น เน้นแนวทางให้นักเรียนคิดต่อจนได้คำตอบที่ถูกต้อง

2.3 ถ้านักเรียนตอบผิด ไม่มีปฏิกิริยาทางลบ เช่น ตำหนิ แต่ให้กำลังใจที่จะแก้ไขคำตอบที่ผิด

2.4 ถ้าไม่มีคำตอบ ควรถามใหม่และทำให้ง่ายขึ้น หรือนั่นจุดสำคัญเพื่อให้นักเรียนเข้าใจคำถาม

อาภรณ์ ใจเที่ยง (2546 : 186) กล่าวถึง เทคนิคการใช้คำถาม ดังนี้

1. ในการถามไม่ควรเจาะจงผู้ตอบ หรือถามนักเรียนตามลำดับ เพราะการรู้ตัวก่อนว่าจะตอบเมื่อใดนั้น จะทำให้ผู้ตอบไม่สนใจคำถามอื่นๆ

2. ในการถามคำถามไม่ควรถามซ้ำนักเรียนคนเดิมบ่อยครั้ง เพราะการปฏิบัติดังนี้ นักเรียนคนอื่นๆ จะเกิดความน้อยใจที่ครูไม่เห็นความสำคัญของตน จึงทำให้ไม่สนใจบทเรียน

3. ในการถามคำถามไม่ควรเร่งรัดคำตอบจากนักเรียน เมื่อถามคำถามไปแล้ว ควรเปิดโอกาสให้เด็กหยุดคิดค้นหาคำตอบบ้าง

4. การถามคำถามควรใช้น้ำเสียงเร้าใจผู้ตอบ เป็นการกระตุ้นให้นักเรียนอยากตอบมากยิ่งขึ้น

5. ขณะที่ผู้ตอบหยุดคิดหรือลังเลในการตอบออกไป ครูควรให้กำลังใจส่งเสริมไม่ควรคาดหวังคำตอบ หรือแสดงความเบื่อหน่าย หรือเรียกนักเรียนอื่นตอบแทน เพราะจะทำให้ นักเรียนเสียกำลังใจ

6. ในการตอบคำถามหนึ่งๆ ครูไม่ควรคิดว่าต้องให้เด็กคนเดียวตอบ ควรเปิดโอกาสให้นักเรียนหลายๆ คนได้ตอบ เพราะจะเป็นการกระจายความคิดและทำให้มีข้อสรุปที่ดี

7. ในการตอบคำถามของนักเรียนอาจได้คำตอบที่ไม่ตรงกับข้อเท็จจริง หรือไม่ค่อยมีเหตุผลนัก ครูควรหาวิธีที่จะทำให้นักเรียนเข้าใจ และสามารถหาคำตอบที่ถูกต้องได้ ไม่ควรปล่อยให้ นักเรียนเข้าใจอย่างผิดๆ ต่อไป โดยอาจถามคำถามใหม่หรืออธิบายเพิ่มเติม

8. คุณค่าของการสอนโดยใช้คำถามจะหมดไป ถ้าครูเป็นผู้ถามเองตอบเองหรือถามคำถาม ในลักษณะที่ทบทวนความจำนักเรียนมากเกินไป

9. สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเองในห้องเรียน เพื่อให้นักเรียนรู้สึกอยากจะมีส่วนร่วม ในการตอบคำถาม

10. ในการตอบคำถามหนึ่งๆ ควรให้นักเรียนช่วยกันหาคำตอบในหลายๆ แนว ไม่ควรจำกัด เฉพาะคำตอบเดียว

11. ใช้คำถามที่นักเรียนมีความรู้และประสบการณ์เพียงพอ

12. ควรวิเคราะห์คำถามที่ถามไปแล้ว เพื่อนำมาปรับแก้ไขเพื่อใช้ในโอกาสอื่นๆ ต่อไป

ทิสนา แจมมณี (2548 : 407-408) ได้แนะนำเกี่ยวกับเทคนิคการใช้คำถามไว้ดังนี้

1. ถามคำถามทีละคำถาม ไม่ควรถามหลายคำถามติดต่อกัน

2. คำถามแต่ละคำถาม ไม่ควรมีประเด็นถามมากเกินไป

3. คำถามควรชัดเจน ถ้าคำถามกว้างเกินไป นักเรียนตอบไม่ตรงประเด็น ควรปรับคำถาม

ให้เฉพาะเจาะจงมากขึ้น

4. คำถามไม่ควรยาวเกินไป นักเรียนหรือผู้ตอบจะจับประเด็นไม่ได้ หรืออาจจะหลงประเด็น

ไปได้

5. ควรใช้น้ำเสียงและท่าทางที่เหมาะสมประกอบการถาม

6. เมื่อถามคำถามแล้วควรให้เวลานักเรียนคิด (Wait Time) พอสมควร

7. ไม่ควรทวนคำถาม และไม่ควรถวนคำตอบของนักเรียนบ่อยๆ

8. ครูควรให้คำชมแก่นักเรียนบ้าง แต่ไม่บ่อยเกินไป ควรเป็นไปตามความต้องการ ของนักเรียนแต่ละคน และควรพยายามค่อยๆ เปลี่ยนการเสริมแรงจากภายนอกไปสู่การเสริมแรง จากภายใน

9. หลีกเลี่ยงการชมประเภท ดี... แต่...

10. การชมต้องมีฐานจากความเป็นจริง และความจริงใจ
11. ถามนักเรียนและให้โอกาสนักเรียนในการตอบอย่างทั่วถึง ให้ความเสมอภาคแก่นักเรียน ทั้งชายและหญิง ทั้งเก่งและอ่อน ทั้งที่สนใจและไม่สนใจเรียน
12. เมื่อถามคำถามแล้ว ครูควรเรียกให้นักเรียนตอบเป็นรายบุคคล ไม่ควรให้นักเรียนตอบพร้อมกัน
13. เมื่อถามแล้วถ้าไม่มีผู้ใดตอบได้ ควรตั้งคำถามใหม่ โดยใช้คำถามที่ง่ายขึ้นหรืออธิบาย ขยายความ หรือให้แนวทางในการตอบ

สรุปได้ว่า เทคนิคการใช้คำถาม เป็นกลวิธีการสอนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาทักษะทางภาษาและทักษะการคิด การใช้คำถามเป็นสื่อเร้าเพื่อพัฒนาพฤติกรรมที่พึงประสงค์ การใช้คำถามมีหลายรูปแบบ ตามความคิดของนักการศึกษาได้ให้ความหมายไว้ในแต่ละรูปแบบ สามารถนำมาปรับใช้ให้เหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน ซึ่งในแต่ละขั้นตอนของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน มีคำถามเพื่อให้นักเรียนได้แสดงความสามารถ เป็นตัวบ่งชี้พฤติกรรมของนักเรียน

ชุดกิจกรรม

ชุดกิจกรรม หรือชุดการเรียนรู้ มาจากคำว่า Instruction Package หรือ Learning Package หรือ Instruction Kite หรือชุดกิจกรรม (Activity Packages) เป็นนวัตกรรมทางการศึกษา เป็นสื่อการสอนที่สามารถช่วยแก้ปัญหาความแตกต่างระหว่างนักเรียน หรือระหว่างบุคคล และส่งเสริมให้นักเรียนได้เรียนรู้เต็มความสามารถ ซึ่งมีผู้ให้ความหมายของชุดกิจกรรม มีดังนี้

บุญเกื้อ คอรวาเวช (2542 : 91) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมไว้ว่า ชุดกิจกรรม เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งซึ่งเป็นชุดของสื่อประสม (Multi Media) ซึ่งหมายถึง การใช้สื่อการสอน ตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปร่วมกัน เพื่อให้ผู้เรียนได้รับความรู้ตามที่ต้องการ สื่อที่นำมาใช้ร่วมกันนี้จะช่วย เสริมประสบการณ์ซึ่งกันและกันตามลำดับขั้นที่จัดเอาไว้ ที่จัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อ เนื้อหาและประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการจะให้ผู้เรียนได้รับ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2542 : 27) ได้ให้ความหมายของชุดการเรียนรู้ว่าเป็นกิจกรรมการเรียนรู้ที่ได้ออกแบบและจัดอย่างมีระบบ ประกอบด้วย จุดมุ่งหมาย เนื้อหา และวัสดุอุปกรณ์ โดยกิจกรรมต่างๆ ดังกล่าว ได้รับการรวบรวมไว้เป็นระเบียบในกล่อง เพื่อเตรียมไว้ให้ผู้เรียนได้ศึกษาจากประสบการณ์ทั้งหมด

ศิริลักษณ์ หนองเส (2545 : 12) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า เป็นสื่อการเรียนการสอนที่สร้างขึ้น เพื่อให้ประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนให้นักเรียนสามารถศึกษาค้นคว้าได้ด้วยตนเองตามศักยภาพของนักเรียนแต่ละคน โดยมีรูปแบบและขั้นตอนที่กำหนดไว้

สุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 51) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรมว่า เป็นสื่อการสอนชนิดหนึ่งที่เป็นลักษณะของสื่อประสม และเป็นการใช้สื่อตั้งแต่สองชนิดขึ้นไปร่วมกัน เพื่อให้นักเรียนได้รับความต้องการ โดยอาจจัดขึ้นสำหรับหน่วยการเรียนรู้ตามหัวข้อเรื่อง และประสบการณ์ของแต่ละหน่วยที่ต้องการให้นักเรียน ได้เรียนรู้ อาจจัดไว้เป็นชุดในกล่อง ซองกระเป๋า ชุดกิจกรรมอาจประกอบด้วย เนื้อหาสาระ คำสั่ง ใบงาน ในการทำกิจกรรม วัสดุ อุปกรณ์ เอกสารความรู้ เครื่องมือ หรือสื่อจำเป็นสำหรับกิจกรรมต่างๆ รวมทั้งแบบวัดและประเมินผลการเรียนรู้

ระพีพันธ์ โพธิ์ศรี (2549 : 142) ได้ให้ความหมายของชุดกิจกรรม คือ สื่อการสอนที่ประกอบไปด้วย จุดประสงค์การเรียนรู้ที่สะท้อนถึงปัญหาและความต้องการในการเรียนรู้เนื้อหา กิจกรรมการเรียนรู้ และกิจกรรมประเมินผลการเรียนรู้ที่นำมาบูรณาการเข้าด้วยกันอย่างเป็นระบบ สามารถนำมาใช้ในการจัดการเรียนได้มีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรม หมายถึง สื่อการเรียนการสอนซึ่งเป็นนวัตกรรมทางการศึกษาที่เอื้อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ด้วยตนเองตามขั้นตอนที่ได้ระบุไว้ในชุดกิจกรรม ซึ่งในความหมายของชุดกิจกรรมที่มีลักษณะแตกต่างกันตามที่นักการศึกษากล่าวถึง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดหลายแนวคิดมาปรับใช้เป็นชุดฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อนำมาใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน เพื่อสนับสนุนและพัฒนาให้นักเรียนเกิดทักษะในการแสวงหาความรู้ เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเรียนรู้ และบรรลุตามเป้าหมาย หรือจุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้เรียนสามารถเกิดการเรียนรู้ได้อย่างอิสระตามความสามารถของแต่ละบุคคล

หลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม

ไชยยศ เรืองสุวรรณ (2544 : 199) ได้กล่าวถึงหลักการและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับชุดกิจกรรม ดังนี้

1. ทฤษฎีที่เกี่ยวกับความแตกต่างระหว่างบุคคล ชุดกิจกรรมที่เป็นสื่อกิจกรรมการเรียนจัดทำขึ้นเพื่อสนองความสามารถ ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทฤษฎีที่ว่าด้วยความแตกต่างระหว่างบุคคล จึงนำมาใช้เป็นทฤษฎีพื้นฐานในจัดทำและการใช้

2. หลักเกี่ยวกับสื่อประสม ชุดกิจกรรมเป็นสื่อประสม ซึ่งหมายถึง การใช้สื่อหลายๆ อย่างที่เสริมซึ่งกันและกัน อย่างมีระบบ มาใช้เป็นแนวทางการเรียนรู้และกิจกรรมการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากสื่อได้อย่างเหมาะสม

3. ทฤษฎีการเรียนรู้ ชุดกิจกรรมเป็นสื่อการเรียนรู้ที่มุ่งให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมอย่างแข็งขัน และได้รับข้อมูลย้อนกลับอย่างฉับพลัน อีกทั้งได้ประสบการณ์แห่งความสำเร็จ หรือการเสริมแรง มีการเรียนเป็นขั้นๆ ตามความสามารถของผู้เรียน ดังนั้นชุดกิจกรรมจึงจัดทำขึ้นมาโดยอาศัยทฤษฎีการเรียนรู้

4. หลักการวิเคราะห์ระบบ ชุดกิจกรรมจัดทำขึ้นมาโดยอาศัยวิธีการวิเคราะห์ระบบ มีการทดลองสอนปรับปรุงแก้ไขจนเป็นที่เชื่อถือได้ จึงนำออกใช้เผยแพร่ กิจกรรมการเรียนการสอน โดยใช้ชุดกิจกรรมได้อาศัยวิธีการระบบทั้งสิ้น ทั้งนี้เพื่อให้กิจกรรมการเรียนการสอนนั้นดำเนินไปได้อย่างสัมพันธ์กันทุกขั้นตอน

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542 : 92) ได้เสนอแนวคิดในการนำชุดกิจกรรมมาใช้ในระบบการศึกษา ดังนี้

1. ต้องนำทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล โดยจะต้องคำนึงถึงความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ต้องเปลี่ยนวิธีการสอนจากครูเป็นสำคัญ ให้นักเรียนเป็นสำคัญ

3. ใช้สื่อการสอนที่ทั้งครูและนักเรียนร่วมกันผลิตขึ้นมา โดยมีแนวคิดที่เปลี่ยนจากสื่อเพื่อช่วยครูสอนเป็นสื่อเพื่อช่วยผู้เรียน

4. เพิ่มการปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูกับนักเรียน เปลี่ยนแนวการสอนจากทิศทางเดียว เป็นหลากหลายทิศทาง รวมทั้งมีการระดมทรัพยากรจากชุมชนท้องถิ่นเข้ามาใช้ในกิจกรรม มาช่วยในการทำกิจกรรม และพยายามจัดกิจกรรมให้ออกนอกห้องเรียน

5. เปิดโอกาสให้นักเรียนกำหนดแนวทางในการเรียน การประเมินผล โดยใช้จุดมุ่งหมายปลายทางที่ต้องการพัฒนาเป็นหลัก

ชัยยงค์ พรหมวงศ์ (2548 : 124) ได้กล่าวถึงแนวคิดที่จะเป็นแนวทางในการผลิตชุดกิจกรรมไว้ดังนี้

1. การประยุกต์ทฤษฎีความแตกต่างระหว่างบุคคล นักการศึกษาได้นำหลักจิตวิทยา มาประยุกต์ใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยคำนึงถึงความต้องการ ความถนัด และความสนใจของผู้เรียนเป็นสำคัญ

2. ความพยายามที่จะเปลี่ยนกิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีครูเป็นแหล่งความรู้มาเป็นผู้จัดประสบการณ์ให้กับผู้เรียน โดยใช้แหล่งความรู้จากสื่อการสอนแบบต่างๆ ประกอบด้วย วัสดุ อุปกรณ์ และวิธีการ โดยนิยมจัดในรูปของชุดการสอนหรือชุดกิจกรรม

3. แนวความคิดที่จะนำการใช้วัสดุทัศนูปกรณ์มาบูรณาการเป็นแหล่งความรู้เพื่อช่วยเหลือนักเรียน

4. แนวคิดเกี่ยวกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ผู้เรียนกับผู้เรียน และผู้เรียนกับสิ่งแวดล้อม ในอดีตผู้สอนจะเป็นผู้นำและผู้เรียนเป็นผู้ตาม ทำให้ผู้เรียนไม่มีโอกาสในการแสดงความคิดเห็นอย่างเสรี ในปัจจุบันเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ทำกิจกรรมร่วมกันมากขึ้น

5. แนวคิดในการนำหลักจิตวิทยาการเรียนรู้มาจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ โดยจัดให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ร่วมกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง ให้ผู้เรียนทราบการทำงานหรือการตัดสินใจของตนเองถูกหรือผิดได้ทันที เป็นการเสริมแรงทางบวก และเป็นการเรียนรู้ที่ละขั้นตอนตามความสามารถและความสนใจของผู้เรียนโดยไม่มีใครบังคับ

บัทส์ (Butts. 1974 : 85) เสนอหลักการสร้างชุดกิจกรรมไว้ ดังนี้

1. ก่อนที่จะสร้างต้องกำหนดโครงสร้างคร่าวๆ ก่อน ว่าจะเขียนเกี่ยวกับเรื่องอะไร มีวัตถุประสงค์อะไร
2. ศึกษางานด้านเชิงพฤติกรรมและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำ
3. เขียนวัตถุประสงค์เชิงพฤติกรรมออกเป็นกิจกรรมย่อยๆ โดยคำนึงถึงความเหมาะสมของผู้เรียน
4. แจกวัตถุประสงค์ที่จะใช้ในกิจกรรมแต่ละตอนให้เหมาะสมกับชุดฝึก
5. กำหนดอุปกรณ์ที่ใช้ในกิจกรรมแต่ละตอนให้เหมาะสมกับชุดฝึก
6. กำหนดเวลาที่ใช้ในชุดฝึกแต่ละตอนให้เหมาะสม
7. กำหนดการประเมินว่าจะประเมินผลก่อนหรือหลังเรียน

สรุปได้ว่า หลักการของชุดกิจกรรมเป็นการใช้ความแตกต่างระหว่างบุคคลเป็นแกนหลักในการสร้างเปลี่ยนแปลง จากการจัดการเรียนการสอนที่ครูผู้สอนเป็นหลักเปลี่ยนเป็นวิธีการที่สร้างและจัดประสบการณ์ให้ผู้เรียน โดยอาศัยการเรียนรู้ จากภูมิทัศน์ แหล่งเรียนรู้ ตลอดจนการรับรู้จากการสื่อสารและสื่อประสมหลายๆ อย่าง มาเป็นวิธีการในการเรียนรู้และผู้สอนควรมีทักษะในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ เป็นระบบ เป็นขั้นตอน ตลอดจนมีการพัฒนาและปรับปรุงให้เกิดประสิทธิภาพอยู่เสมอ

ประเภทของชุดกิจกรรม

ประเภทของชุดกิจกรรมที่นักเรียนเรียนรู้ด้วยตนเอง หรือชุดกิจกรรมที่ครูเป็นผู้ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ร่วมกับนักเรียน แบ่งได้หลายประเภท ซึ่งมีนักการศึกษาแบ่งประเภทของชุดกิจกรรม ดังนี้

บุญเกื้อ คารหาเวช (2542 : 94-97) ได้แบ่งชุดกิจกรรมออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดกิจกรรมประกอบคำบรรยาย เป็นชุดกิจกรรมสำหรับผู้สอนใช้สอนผู้เรียนที่เป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นกิจกรรมการเรียนการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้ผู้เรียนส่วนใหญ่ได้รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งเน้นการขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ชุดกิจกรรมแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดกิจกรรมสำหรับผู้เรียนเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 5 - 7 คน โดยใช้สื่อการเรียนการสอนที่บรรจุไว้ในชุดกิจกรรมแต่ละชุดที่จะฝึกทักษะในเนื้อหาสาระที่เรียนและให้ผู้เรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน

3. ชุดกิจกรรมแบบรายบุคคล หรือชุดกิจกรรมตามเอกัตภาพ เป็นชุดกิจกรรมสำหรับผู้เรียนเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือ ผู้เรียนต้องศึกษาหาความรู้ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง อาจเรียนที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ ส่วนมากมักจะมุ่งเน้นให้ผู้เรียนได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาสาระที่เรียนเพิ่มเติม ผู้เรียนสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเองได้

ศิวิทธิ์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 52-53) ได้แบ่งประเภทของชุดการสอนไว้ 3 ประเภท ดังนี้

1. ชุดการสอนประกอบคำบรรยายของครู เป็นชุดการสอนสำหรับครูใช้สอนนักเรียนเป็นกลุ่มใหญ่ หรือเป็นการสอนที่ต้องการปูพื้นฐานให้นักเรียนส่วนใหญ่รู้และเข้าใจในเวลาเดียวกัน มุ่งเน้นการขยายเนื้อหาสาระให้ชัดเจนยิ่งขึ้น

2. ชุดการสอนแบบกลุ่มกิจกรรม เป็นชุดการสอนสำหรับให้นักเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 5 - 7 คน โดยใช้สื่อการสอนที่บรรจุไว้ในชุดการสอนแต่ละชุด มุ่งที่จะฝึกทักษะในเนื้อหาวิชาที่เรียน และให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน

3. ชุดการสอนแบบรายบุคคล หรือชุดการสอนตามเอกัตภาพ เป็นชุดการสอนสำหรับผู้เรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือ นักเรียนจะต้องศึกษาหาความรู้ตามความสามารถ และความสนใจของตนเอง อาจเรียนที่โรงเรียนหรือที่บ้านก็ได้ ส่วนมากมักจะมุ่งให้นักเรียนได้ทำความเข้าใจในเนื้อหาวิชาที่เรียนเพิ่มเติม นักเรียนสามารถประเมินผลการเรียนด้วยตนเอง

วัชรภรณ์ เจริญสุข (2547 : 13) ได้แบ่งประเภทของชุดการสอนเป็น 3 ประเภท คือ

1. ชุดการสอนประกอบคำบรรยาย หรือเรียกว่า ชุดการสอนสำหรับครูผู้ใช้ คือ เป็นการสอนที่กำหนดกิจกรรมและสื่อการเรียน เพื่อให้ครูใช้ประกอบการสอน การบรรยาย เพื่อเปลี่ยนบทบาทของครูให้น้อยลง เน้นบทบาทของนักเรียนให้มากขึ้น

2. ชุดการสอนสำหรับกิจกรรมกลุ่ม ชุดการสอนแบบนี้เน้นที่ตัวนักเรียนได้ประกอบกิจกรรมร่วมกัน และอาจจัดในรูปแบบของศูนย์การเรียน แต่ละศูนย์มีสื่อการเรียนหรือบทเรียนครบชุดตามจำนวนนักเรียนในศูนย์กิจกรรมนั้นให้นักเรียนได้หมุนทำกิจกรรมจนครบทุกศูนย์

3. ชุดการสอนรายบุคคล เป็นชุดการสอนที่ผลิตขึ้นสำหรับนักเรียนเป็นรายบุคคล นักเรียนศึกษาด้วยตนเองตามความสามารถของตนเอง และประเมินความก้าวหน้าของตนเอง จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมนั้นสามารถแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลักได้ คือ ชุดกิจกรรม ประกอบคำบรรยาย ชุดกิจกรรมกลุ่ม และชุดกิจกรรมรายบุคคล

สรุปได้ว่า ประเภทของชุดกิจกรรม คือ ชุดการสอนประกอบคำบรรยายของครู เป็นชุดการสอนสำหรับนักเรียนร่วมกันเป็นกลุ่มเล็กๆ ประมาณ 5 - 7 คน มุ่งที่จะฝึกทักษะ ในเนื้อหาวิชาที่เรียนและให้นักเรียนมีโอกาสทำงานร่วมกัน ส่วนชุดการสอนแบบรายบุคคล หรือชุดการสอนตามเอกัตภาพ เป็นชุดการสอนสำหรับเรียนด้วยตนเองเป็นรายบุคคล คือ นักเรียน จะต้องศึกษาหาความรู้ ตามความสามารถและความสนใจของตนเอง และสามารถประเมินผลการเรียน ด้วยตนเอง

องค์ประกอบของชุดกิจกรรม

กรรณิการ์ ไผทพันธ์ (2541 : 83-84) ได้กล่าวถึงชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุชื่อเนื้อหาการเรียน
2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้
3. จุดประสงค์ของกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุเป้าหมายที่นักเรียนต้องทำให้บรรลุผล
4. เวลาที่ใช้ เป็นส่วนที่ระบุในการเรียนชุดกิจกรรมนั้น
5. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการดำเนินการกับชุดกิจกรรมนั้น
6. เนื้อหา เป็นรายละเอียดที่ต้องการให้นักเรียนทราบ
7. กิจกรรม เป็นส่วนที่นักเรียนปฏิบัติตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรม

บุญเกื้อ ควรหาเวช (2542 : 95-97) ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของชุดกิจกรรมจำแนกออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

1. คู่มือครู เป็นคู่มือและแผนการสอน สำหรับผู้สอนหรือผู้เรียน ตามแต่ละชนิดของชุดกิจกรรม
2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ เป็นส่วนที่บอกให้ผู้เรียนดำเนินการเรียนหรือประกอบกิจกรรมแต่ละอย่างตามขั้นตอนที่กำหนดไว้
3. เนื้อหาสาระและสื่อ เป็นสื่อการสอนต่างๆ ที่บรรจุอยู่ในชุดกิจกรรมตามบัตรคำสั่งที่กำหนดไว้
4. แบบประเมินผล เป็นแบบประเมินผลที่อยู่ในชุดกิจกรรม อาจจะเป็นแบบฝึกหัดให้เติมคำในช่องว่าง เลือกรายข้อที่ถูกต้อง จับคู่ คู่มือจากการทดลองหรือให้ทำกิจกรรม เป็นต้น

ชลสิทธิ์ จันทาสี (2543 : 50) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบชุดกิจกรรม มีดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม เป็นชื่อที่จะศึกษาในชุดกิจกรรมนั้น
 2. คำชี้แจง เป็นส่วนที่อธิบายการใช้ชุดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้
 3. จุดประสงค์ของกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุเป้าหมายที่นักเรียนต้องทำให้บรรลุผล
 4. เวลาที่ใช้ เป็นส่วนระบุเวลาในการเรียนชุดกิจกรรมนั้น
 5. สื่อ เป็นส่วนที่ระบุถึงวัสดุอุปกรณ์ที่ใช้ในการปฏิบัติกิจกรรม
 6. เนื้อหา เป็นรายละเอียดที่ต้องการให้นักเรียนทราบ
 7. สถานการณ์ เป็นส่วนที่ระบุสถานการณ์ที่เป็นการบรรยาย รูปภาพ หรือการทดลอง
 8. กิจกรรม เป็นส่วนที่ให้นักเรียนปฏิบัติที่กำหนดไว้ในชุดกิจกรรม
 9. คำถามท้ายกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุข้อคำถามการปฏิบัติกิจกรรม
 10. คำเฉลยกิจกรรม เป็นส่วนที่ระบุถึงคำตอบในคำถามท้ายกิจกรรม
- ศิวิทธิ์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 52) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมไว้

ดังนี้

1. คู่มือการใช้ชุดการสอน เป็นคู่มือและแผนการสอนสำหรับครูหรือนักเรียนตามแต่ชนิดของชุดการสอน ภายในคู่มือจะชี้แจงถึงวิธีการใช้ชุดการสอน อาจทำเป็นเล่มหรือแผ่นพับก็ได้
2. บัตรคำสั่งหรือคำแนะนำ จะเป็นส่วนที่บอกให้นักเรียนดำเนินการเรียนหรือประกอบกิจกรรมแต่ละอย่าง ตามขั้นตอนที่กำหนดไว้ มักจะอยู่ในรูปของกระดาษแข็ง ซึ่งจะประกอบด้วย
 - 2.1 คำอธิบายในเรื่องที่จะศึกษา
 - 2.2 คำสั่งให้นักเรียนดำเนินการ
 - 2.3 การสรุปบทเรียน
3. เนื้อหาสาระและสื่อ จะบรรจุไว้ในรูปของสื่อต่างๆ อาจประกอบด้วย บทเรียน โปรแกรม สไลด์ เทปบันทึกเสียง วีดีโอ แผ่นภาพโปร่งใส วัสดุกราฟิก หุ่นจำลองของตัวอย่าง รูปภาพ เป็นต้น นักเรียนจะศึกษาจากสื่อการสอนต่างๆ ที่บรรจุในชุดการสอนตามบัตรคำที่กำหนดไว้ให้
4. แบบประเมินผล นักเรียนจะทำการประเมินผลความรู้ด้วยตนเองก่อนและหลังเรียน แบบประเมินผลที่อยู่ในชุดการสอน อาจจะเป็นแบบฝึกหัดให้เติมคำลงในช่องว่าง เลือกคำตอบที่ถูก จับคู่ผลจากการทดลอง หรือให้ทำกิจกรรมส่วนประกอบข้างต้นนี้จะบรรจุอยู่ในกล่อง หรือซอง จัดเอาไว้เป็นหมวดหมู่เพื่อสะดวกแก่การใช้ นิยมแยกออกเป็นส่วนต่างๆ ดังนี้
 - 4.1 กล่อง
 - 4.2 สื่อการสอนและบัตรบอกชนิดของสื่อการสอนเรียงตามการใช้
 - 4.3 บันทึกรายการสอน ประกอบด้วยรายละเอียดดังนี้
 - 4.3.1 รายละเอียดเกี่ยวกับวิชาและหน่วยการสอน

4.3.2 รายละเอียดเกี่ยวกับนักเรียน

4.3.3 เวลา จำนวน ชั่วโมง

4.3.4 วัตถุประสงค์ทั่วไป

4.3.5 วัตถุประสงค์เฉพาะ

4.3.6 เนื้อหาวิชาและประสบการณ์

4.3.7 กิจกรรมและสื่อการสอนประกอบวิธีสอน

4.3.8 การประเมินผล วัดผล การทดสอบก่อนและหลังเรียน

วัชรารักษ์ เจริญสุข (2547 : 16) กล่าวถึงองค์ประกอบของชุดกิจกรรมว่ามีส่วนประกอบ

ดังนี้

1. ชื่อกิจกรรม
2. คำชี้แจง
3. จุดประสงค์ของกิจกรรม
4. เวลาที่ใช้ในกิจกรรม
5. สื่อ อุปกรณ์
6. เนื้อหาสาระ
7. กิจกรรม
8. การประเมินผล

คาร์ดारेลลี (Cardarelli, 1973 : 150) ได้กล่าวไว้ว่าชุดกิจกรรมประกอบด้วย

1. หัวข้อ
2. หัวข้อย่อย
3. จุดมุ่งหมายหรือเหตุผล
4. จุดมุ่งหมายเชิงพฤติกรรม
5. การทดสอบก่อนเรียน
6. กิจกรรมและการประเมินตนเอง
7. การทดสอบย่อย
8. การทดสอบขั้นสุดท้าย

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมมีองค์ประกอบหลัก คือ ชื่อชุดกิจกรรม กลุ่มมือการใช้ที่มีคำชี้แจงวิธีการใช้ คำแนะนำ หรือบัตรคำสั่งสำหรับผู้เรียน เป็นคู่มือสำหรับผู้สอน และแผนการจัดการเรียนรู้ให้ผู้สอนได้ศึกษา มีเนื้อหาสาระในรูปแบบของสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน และการวัด ประเมินผลก่อนและหลังเรียนที่มีหลากหลายรูปแบบ

ขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรม

ศุวิทย์ มูลคำ และอรทัย มูลคำ (2545 : 53-55) ได้เสนอขั้นตอนในการสร้างชุดกิจกรรม ดังนี้

1. กำหนดเรื่องเพื่อทำชุดการสอน อาจแบ่งย่อหัวข้อเป็นหัวข้อย่อย ขึ้นอยู่กับลักษณะของเนื้อหาและลักษณะของการใช้ชุดกิจกรรม
2. กำหนดหมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ อาจมีการกำหนดเป็นกลุ่มสาระการเรียนรู้หรือบูรณาการให้เหมาะสมตามวัย
3. จัดหน่วยการเรียนการสอนให้เหมาะสมว่าจะมีการแบ่งเป็นกี่หน่วย หัวข้อย่อยอะไรบ้าง ใช้เวลานานเท่าไรให้พิจารณาให้เหมาะสมกับวัยและระดับชั้น
4. กำหนดหัวข้อเรื่อง เพื่อสะดวกแก่นักเรียนว่า แต่ละหน่วยประกอบด้วยหัวข้อใดบ้าง
5. กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการ ต้องมีการกำหนดให้ชัดเจนว่า นักเรียนเกิดความคิดรวบยอดหรือหลักการใดบ้าง
6. กำหนดจุดประสงค์การสอน หมายถึง จุดประสงค์ที่แสดงพฤติกรรมการเรียนรู้หรือจุดประสงค์ทั่วไป รวมทั้งเกณฑ์การตัดสินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน
7. กำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ต้องกำหนดให้สอดคล้องกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อเป็นแนวทางการผลิตสื่อการเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ การออกแบบทดสอบ
8. กำหนดแบบประเมินผล ต้องออกแบบประเมินให้ตรงกับจุดประสงค์เชิงพฤติกรรม เพื่อทราบความเป็นไปของนักเรียนว่ามีความก้าวหน้าทางการเรียนเป็นอย่างไร
9. เลือกและผลิตสื่อการสอน ควรผลิตสื่อการสอนในแต่ละหัวเรื่องให้เรียบร้อย ควรจัดสื่อการสอนเหล่านั้นออกเป็นหมวดหมู่ ในกล่องหรือแฟ้มที่เตรียมไว้ก่อนนำไปหาประสิทธิภาพ เพื่อหาความตรง ความเที่ยงก่อนนำไปใช้
10. สร้างข้อทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน ควรสร้างให้ครอบคลุมเนื้อหา และกิจกรรมที่กำหนดให้เกิดการเรียนรู้ โดยพิจารณาจากจุดประสงค์การเรียนรู้เป็นสำคัญ
11. การหาประสิทธิภาพของชุดการสอน เมื่อสร้างชุดการสอนเสร็จเรียบร้อยแล้ว ต้องนำชุดการสอนไปทดสอบโดยวิธีการต่างๆ ก่อนนำไปใช้จริง จากการศึกษาการสร้างชุดกิจกรรมในการสร้างชุดกิจกรรมจะต้องศึกษาเนื้อหาของรายวิชา เพื่อนำไปใช้ในการจัดกิจกรรมให้สอดคล้องกับผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง เลือกใช้สื่อที่เหมาะสม จัดกิจกรรมอย่างหลากหลายและนำชุดกิจกรรมไปทดลองใช้เพื่อหาประสิทธิภาพก่อนนำไปใช้จริง

จันทร์จิรา รัตนไพบูลย์ (2549 : 48) ได้กล่าวว่า การสร้างชุดกิจกรรมการเรียนรู้ ต้องรู้จักการสร้างชุดกิจกรรมว่ามีการดำเนินการอย่างไร ซึ่งขั้นตอนมีดังนี้

ขั้นที่ 1 วิเคราะห์เนื้อหา ได้แก่ การกำหนดหน่วย หัวเรื่อง และมโนคติ
 ขั้นที่ 2 การวางแผน วางแผนล่วงหน้า กำหนดรายละเอียด
 ขั้นที่ 3 การผลิตสื่อการเรียนเป็นการผลิตสื่อประเภทต่างๆ ที่กำหนดไว้ในแผน
 ขั้นที่ 4 หาประสิทธิภาพเป็นการประเมินคุณภาพของชุดการสอน โดยนำไปทดลองใช้
 ปรับปรุงให้มีคุณภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้

ฮีทเทอร์ (Heathers. 1964 : 342-344) ได้จัดขั้นตอนของชุดกิจกรรม ดังนี้

1. ศึกษาหลักสูตร ตัดสินใจเลือกสิ่งที่จะให้ผู้เรียนได้ศึกษาแล้วจัดลำดับขั้นเนื้อหา
 ให้ต่อเนื่องจากง่ายไปหายาก

2. ประเมินความรู้พื้นฐานประสบการณ์เดิมของผู้เรียน

3. เลือกกิจกรรมการเรียนการสอน เทคนิควิธีการสอน และสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสม
 กับผู้เรียน โดยคำนึงถึงความพร้อมและความต้องการของผู้เรียน

4. กำหนดรูปแบบของการเรียน

5. กำหนดหน้าที่ของผู้ประสานงาน หรือผู้อำนวยการความสะดวกในการเรียน

6. สร้างแบบประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

สรุปได้ว่า ขั้นตอนในการผลิตชุดการสอน คือ กำหนดเรื่องเพื่อทำชุดการสอน กำหนด
 หมวดหมู่เนื้อหาและประสบการณ์ จัดหน่วยการเรียนการสอนให้เหมาะสม กำหนดหัวข้อเรื่อง
 กำหนดความคิดรวบยอดหรือหลักการ กำหนดจุดประสงค์การสอน กำหนดกิจกรรมการเรียน
 กำหนดแบบประเมินผล เลือกและผลิตสื่อการสอน

ประโยชน์ของชุดกิจกรรม

บุญเกื้อ ควรรหาเวช (2542 : 32-33) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมที่มีต่อการเรียน
 การสอนไว้ดังนี้

1. ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้

2. ช่วยลดภาระของครูผู้สอน

3. ช่วยให้ผู้เรียนจำนวนมากได้รับความรู้แนวเดียวกัน

4. ช่วยให้ผู้เรียนสามารถดำเนินการสอนได้ตรงตามวัตถุประสงค์ด้วยความมั่นใจ

5. ช่วยให้เกิดกิจกรรมการเรียนมีประสิทธิภาพ

6. ช่วยให้ผู้เรียนได้ปฏิบัติตามวัตถุประสงค์

7. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่

8. ช่วยสร้างเสริมการเรียนอย่างต่อเนื่อง

เนื่อทอง นายี่ (2544 : 22) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมการเรียนรู้อย่างนี้

1. เปิดโอกาสให้ผู้เรียนใช้ความสามารถของตนเองตามศักยภาพของแต่ละบุคคล
2. ช่วยให้ผู้ทุกคนประสบความสำเร็จในการเรียนรู้ ตามความสามารถของผู้เรียน
3. ช่วยฝึกการตัดสินใจแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง
4. ช่วยให้ผู้เรียนมีความรับผิดชอบต่อตนเองและสังคม
5. ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาได้ง่ายขึ้น
6. ช่วยสร้างความพร้อมและความมั่นใจให้กับผู้สอน
7. ระวังความสนใจของผู้เรียนไม่ทำให้เกิดความเบื่อหน่ายในการสอน
8. ส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนในทุกๆ ด้าน

อภิญา เคนบุปผา (2546 : 26) กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมว่า ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนของครู และส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ให้เกิดการเปลี่ยนแปลง พฤติกรรมการเรียนรู้ โดยเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมจากชุดกิจกรรมด้วยตนเอง ซึ่งเป็นการเรียนโดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้เรียนจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติกิจกรรมต่างๆ ตามความสามารถของแต่ละบุคคล ทำให้นักเรียนไม่เบื่อหน่ายที่จะเรียน แต่มีความกระตือรือร้นที่จะค้นคว้าหาคำตอบด้วยตนเอง ทำให้นักเรียนมีโอกาสในการฝึกทักษะปฏิบัติในด้านต่างๆ ได้

ธงชัย ต้นทัพไทย (2548 : 15) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของชุดกิจกรรมไว้ว่า เป็นสื่อการสอนที่มีคุณภาพ เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของผู้สอน และส่งเสริมพัฒนาให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง มีโอกาสฝึกปฏิบัติและแสดงความคิดอย่างสร้างสรรค์ ทักษะการสื่อสารทางวิทยาศาสตร์ตามศักยภาพของแต่ละบุคคล ได้อย่างเต็มความสามารถ โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะสมบูรณ์ทั้งด้านความรู้ เป็นคนดี และมีความสุข เสริมสร้างมนุษยสัมพันธ์แบบกัลยาณมิตรกับผู้อื่น

สรุปได้ว่า ชุดกิจกรรมมีประโยชน์ คือ ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของครู เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ศึกษาด้วยตนเองเต็มศักยภาพ สนองความแตกต่างระหว่างบุคคล ได้ฝึกทักษะกระบวนการคิด การปฏิบัติการแก้ปัญหา ลดบทบาทของครูผู้สอนและสะดวกต่อการนำไปใช้

ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงความหมาย ประเภท องค์ประกอบ ประโยชน์ หลักการและทฤษฎีในเรื่องชุดกิจกรรมของนักการศึกษาแต่ละท่านแล้วเห็นว่าเป็นประโยชน์อย่างยิ่ง เห็นควรนำมาผสมผสานกัน ผู้วิจัยจึงได้นำหลักการ แนวคิดของนักการศึกษาแต่ละท่านมาประยุกต์เป็นชุดฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อใช้ในกิจกรรมการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 เนื่องจากแต่ละแนวคิดของนักการศึกษาที่ได้ศึกษาเอื้อประโยชน์ต่อนักเรียนได้ฝึกทักษะทางภาษาตามระดับความสามารถ ความสนใจและความต้องการของนักเรียน เป็นสื่อที่มุ่งให้นักเรียนมีส่วนร่วม

ในกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้วิจัยปรับเปลี่ยนแนวปฏิบัติ และวิธีการ จัดประสบการณ์
ในสาระเนื้อหาให้กระชับ และเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและวิถีชีวิตของนักเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

นักจิตวิทยา และนักการศึกษาหลายท่านได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

ศิริชัย กาญจนวาสี (2544 : 124-125) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน คือ ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้เมื่อได้มีการเปลี่ยนแปลงปริมาณ หรือคุณภาพของความรู้ ความสามารถ พฤติกรรมหรือลักษณะทางจิตใจ ถ้าการเปลี่ยนแปลงเป็นไปในทิศทางที่พึงประสงค์ตามจุดมุ่งหมาย อันเป็นผลมาจากประสบการณ์การเรียนการสอนที่ครูผู้สอนอาจจัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้นั้น สิ่งที่มีง่วงวัด จึงเป็นสิ่งที่ผู้เรียนได้เรียนรู้ภายใต้สถานการณ์ที่กำหนดขึ้น ซึ่งอาจเป็นความรู้หรือทักษะบางอย่าง (ส่วนใหญ่จะเน้นทักษะทางสมอง หรือความคิด) อันบ่งบอกถึงสถานภาพของการเรียนที่ผ่านมา หรือสภาพการเรียนรู้ที่บุคคลนั้นได้รับ

อัมเรศ เนตาสิริ (2545 : 19) ได้กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นวิธีการหนึ่ง que แสดงให้เห็นถึงความสามารถความฉลาดทางเชาวน์ปัญญาของบุคคล เด็กที่มีความฉลาดทางเชาวน์ปัญญาดี ส่วนใหญ่แล้วย่อมมีผลการเรียนที่ดีด้วย เนื่องจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีสาเหตุจากการทดสอบ บุคคลในด้านความรู้ ทักษะ และศักยภาพของสมองด้านต่างๆ แต่ในบางครั้งเด็กที่มีผลสัมฤทธิ์ ทางการเรียนต่ำ ก็ไม่ได้มีความฉลาดทางเชาวน์ปัญญาต่ำ การที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่ำนั้น อาจมีสาเหตุจากสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัวเด็ก ซึ่งเป็นอุปสรรคขัดขวางการเรียนรู้ เช่น ความวิตกกังวล ความเบื่อหน่าย หรือความเครียดจากที่บ้าน ขาดการเอาใจใส่จากผู้ปกครอง เนื่องจากพ่อแม่แยกทางกัน ขาดความรับผิดชอบในการเรียนเนื่องจากทางบ้านตามใจมาก เป็นต้น

จิรากุล พิพัฒน์ตันติศักดิ์ (2546 : 14) ได้ให้ความหมายว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นผลสะท้อนของความรอบรู้และการเปลี่ยนแปลงต่างๆ ที่เกิดขึ้น ในระหว่างที่ทักษะและความรู้ กำลังพัฒนา

วิบูลศรี กิ่งแก้ว (2552 : 35) กล่าวว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเป็นความสามารถของบุคคล อันเกิดจากการเรียนรู้แล้วเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม ซึ่งประสบการณ์การเรียนรู้เกิดจาก การฝึกอบรมหรือจากการสอน การวัดผลสัมฤทธิ์จึงเป็นการตรวจสอบระดับความสามารถ หรือความสัมฤทธิ์ของบุคคลว่าเรียนรู้เท่าไร มีความสามารถชนิดใด ซึ่งสามารถวัดได้ 2 แบบ ตามจุดหมายและลักษณะวิชาที่สอน ดังนี้

1. การวัดด้วยการปฏิบัติ เป็นการตรวจสอบระดับความสามารถในการปฏิบัติหรือทักษะของผู้เรียน โดยผู้เรียนได้แสดงความสามารถดังกล่าวในรูปการกระทำจริงให้ออกมาเป็นผลงาน
2. การวัดด้านเนื้อหา เป็นการตรวจสอบความสามารถเกี่ยวกับเนื้อหาวิชา ซึ่งเป็นประสบการณ์การเรียนรู้ของนักเรียน รวมถึงการตรวจสอบความสามารถในด้านต่างๆ สามารถวัดได้โดยใช้ข้อสอบผลสัมฤทธิ์

กู๊ด (Good. 1973 : 103) ได้ให้ความหมายของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนในสถานศึกษา โดยปกติวัดจากคะแนนที่ครูเป็นผู้ให้หรือจากแบบทดสอบ หรืออาจรวมทั้งคะแนนที่ครูเป็นผู้ให้และคะแนนที่ได้จากแบบทดสอบ

สรุปได้ว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง คุณลักษณะ ความสามารถของการเรียนรู้ที่เกิดจากการฝึกฝน อบรม หรือเกิดการการสอน สามารถตรวจวัดได้ และเป็นดัชนีชี้วัดที่สำคัญอย่างหนึ่ง ที่จะชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษา

องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนอยู่ในเกณฑ์ดีหรือไม่ ขึ้นอยู่กับองค์ประกอบหลายอย่าง เช่น ความพร้อมของผู้เรียน ครูผู้สอน สัมพันธภาพระหว่างครูและผู้เรียน รวมทั้งสิ่งแวดล้อมต่างๆ ที่อยู่รอบตัว องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังนี้ (อัมเรศ เนดาสิทธิ์. 2545 : 22)

1. คุณลักษณะของผู้เรียน ได้แก่ ความพร้อมด้านสมอง ความพร้อมด้านสติปัญญา ความพร้อมด้านร่างกาย และความพร้อมด้านทักษะของร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ ได้แก่ ความสนใจ ความเข้าใจตนเอง
2. คุณลักษณะของผู้สอน ได้แก่ สติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะร่างกาย และคุณลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ
3. พฤติกรรมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างการดำเนินการสอนทั้งหลาย ได้แก่ ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความคิด
4. คุณลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง เจตคติ ความสามัคคี และการเป็นผู้นำ
5. คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนอง เครื่องมือ และอุปกรณ์

สรุปได้ว่า องค์ประกอบที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีหลายอย่าง เช่น

- 1) คุณลักษณะของผู้เรียนในด้านสมอง สติปัญญา ร่างกาย ทักษะของร่างกาย คุณลักษณะทางจิตใจ
- 2) คุณลักษณะของผู้สอนในด้านสติปัญญา ความรู้ในวิชาที่สอน การพัฒนาความรู้ ทักษะร่างกาย และคุณลักษณะทางจิตใจ สุขภาพ
- 3) พฤติกรรมระหว่างผู้สอนกับผู้เรียน เช่น ปฏิสัมพันธ์ระหว่างความรู้ ความคิด
- 4) คุณลักษณะของกลุ่ม ได้แก่ โครงสร้าง เจตคติ ความสามัคคี การเป็นผู้นำ และ
- 5) คุณลักษณะของพฤติกรรมเฉพาะตัว ได้แก่ การตอบสนอง เครื่องมือ และอุปกรณ์

ประเภทของแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

แบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ (ล้วน สายยศ และอังคณา สายยศ. 2543 : 291-192)

1. แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง (Teacher Made Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นเฉพาะคราว เพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์ และวัดระดับความสามารถทางวิชาการของผู้เรียน เพื่อแก้ไข เช่น ช่อมเสริม หรือใช้วัดความพร้อมก่อนเริ่มหน่วยการเรียนรู้ใหม่ ใช้ทั่วไปในสถาบันการศึกษา จะสอบใหม่ก็ถึงสร้างขึ้นใหม่ หรือนำมาเปลี่ยนแปลงโดยไม่มีวิธีการหรือหลักในการปรับปรุง ไม่มีการวิเคราะห์ข้อสอบ

2. แบบทดสอบมาตรฐาน (Standardized Test) เป็นแบบทดสอบที่สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาวิชา หรือจากครูผู้สอนวิชานั้นๆ มีกระบวนการ วิธีการที่ซับซ้อนมากกว่าแบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง เมื่อสร้างเสร็จมีการนำไปทดลองสอบ แล้วนำผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติหลายครั้งหลายหน เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีความเป็นมาตรฐาน ซึ่งแบบทดสอบมาตรฐานนี้ มีความเป็นมาตรฐานใน 2 ประการ คือ

2.1 มาตรฐานในการดำเนินการสอบ หมายถึง แบบทดสอบนี้ไม่ว่าจะนำไปใช้ที่ไหน เมื่อไหร่ คำชี้แจง คำบรรยาย การดำเนินการสอบจะเหมือนกันทุกครั้ง มีการควบคุมตัวแปรที่จะทำ ให้คะแนนคลาดเคลื่อน เช่น ผู้คุมสอบ การจัดชั้นเรียน การใช้คำสั่ง เป็นต้น แบบทดสอบประเภทนี้ จึงต้องมีคำชี้แจงในการใช้ข้อสอบ

2.2 มาตรฐานในการแปลความหมายของคะแนน ไม่ว่าจะเป็นการสอบที่ใด เมื่อใด ต้องแปลคะแนนได้เหมือนกัน ดังนั้นแบบทดสอบประเภทนี้ จึงต้องมีเกณฑ์ปกติ สำหรับเปรียบเทียบ ให้เป็นมาตรฐานเดียวกัน มีวิธีการสร้างข้อคำถามเหมือนเป็นคำถามที่วัดเนื้อหาและพฤติกรรม ที่สอนไปแล้วจะเป็นพฤติกรรมที่สามารถตั้งคำถามวัดได้ ซึ่งควรจัดให้ครอบคลุมพฤติกรรม ดังนี้

- 1) ความรู้ความจำ
- 2) ความเข้าใจ
- 3) การนำไปใช้
- 4) การวิเคราะห์
- 5) การสังเคราะห์ และ
- 6) การประเมินค่า

สรุปได้ว่า แบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนแบ่งออกเป็น 2 ประเภท คือ

- 1) แบบทดสอบที่ครูสร้างขึ้นเอง ที่สร้างขึ้นเฉพาะคราว เพื่อใช้ทดสอบผลสัมฤทธิ์ และวัดระดับความสามารถทางวิชาการของผู้เรียนไม่มีวิธีการหรือหลักในการปรับปรุง และไม่ผ่านการวิเคราะห์ข้อสอบ
- 2) แบบทดสอบมาตรฐาน ที่สร้างขึ้นจากผู้เชี่ยวชาญ มีกระบวนการที่ซับซ้อน มีการนำไปทดลองสอบ นำผลการวิเคราะห์ด้วยวิธีการทางสถิติหลายครั้ง เพื่อปรับปรุงให้มีคุณภาพดี มีความเป็นมาตรฐาน

หลักเกณฑ์เบื้องต้นในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

หลักเกณฑ์เบื้องต้นที่ควรพิจารณาประกอบในการสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีดังนี้ (วิบูลศรี กิ่งแก้ว, 2552 : 37)

1. วัดตรงตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ ซึ่งกระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ในทุกรายวิชา ครูควรวัดตามตัวชี้วัดทุกตัวของแต่ละรายวิชา และต้องมั่นใจได้ว่าสิ่งที่ต้องการวัดจะวัดได้จริง
2. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวัด เพื่อดูพัฒนาการของผู้เรียนว่ามีความก้าวหน้าตามเป้าหมายที่วางไว้หรือไม่ ครูควรวัดเพื่อดูพื้นฐานความสามารถของผู้เรียนก่อนเรียน
3. การวัดผลเป็นการวัดทางอ้อม เป็นการยากที่จะใช้ข้อสอบแบบเขียนตอบวัดพฤติกรรมที่จะสอบวัด ครูควรทำอย่างรอบคอบและถูกต้อง
4. การวัดผลการศึกษาเป็นการวัดที่ไม่สมบูรณ์ เป็นการยากที่จะวัดทุกสิ่งทุกอย่างที่สอนในเวลาจำกัด สิ่งที่วัดได้เป็นเพียงตัวแทนของพฤติกรรมเท่านั้น ดังนั้นครูต้องมั่นใจว่าสิ่งที่สอบวัดนั้นเป็นตัวแทนที่แท้จริงได้
5. การวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนนั้น มิใช่เพียงเพื่อให้เกรดเท่านั้น การวัดผลเป็นเครื่องช่วยในการพัฒนาการสอนของครู พัฒนาการเรียนของผู้เรียน
6. กระบวนการสอนของครูเป็นสิ่งสำคัญ ที่ทำให้การศึกษาสมบูรณ์ ไม่ได้อยู่ที่การทดสอบเพียงอย่างเดียว
7. การวัดผล อาจมีความผิดพลาด ทฤษฎีการวัดผลเชื่อว่าคะแนนที่สอบได้ = คะแนนจริง + ความผิดพลาดในการวัด
8. ควรเน้นการวัดความสามารถในการใช้ความรู้ให้เป็นประโยชน์ หรือการนำความรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ๆ
9. ควรคำนึงถึงขีดจำกัดของเครื่องมือที่ใช้ในการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ที่ส่วนใหญ่ใช้แบบทดสอบ ขีดจำกัดของข้อสอบ ได้แก่ การเลือกตัวแทนของเนื้อหา เพื่อมาเขียนข้อสอบ ความเชื่อถือได้ของคะแนน และการตีความหมายของคะแนน เป็นต้น
10. ใช้ชนิดของแบบทดสอบหรือใช้คำถามที่สอดคล้องกับเนื้อหาที่ต้องการวัด
11. สภาพแวดล้อมมีผลต่อคะแนนของผู้เรียน
12. ข้อสอบมีความเหมาะสมกับผู้เรียน เช่น ระดับความยากง่าย เวลาในการสอบ

สรุปได้ว่า การสร้างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีหลักเกณฑ์พิจารณา เช่น วัดตรงตามตัวชี้วัดและมาตรฐานการเรียนรู้ เป็นการวัดเพื่อดูพัฒนาการทางการเรียนของผู้เรียน

พัฒนาการสอนของครู เป็นการวัดผลทางอ้อม ไม่สามารถวัดทุกอย่างได้ ควรวัดเพื่อนำความรู้ไปใช้ และเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มากที่สุด

กระบวนการสร้างแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน

กระบวนการสร้างแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลำดับขั้นตอน ดังนี้ (วิบูลศรี กิ่งแก้ว, 2552 : 38-39)

1. ขั้นที่หนึ่ง การวางแผนสร้างแบบทดสอบ ควรพิจารณา ดังนี้

1.1 กำหนดจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้ วางแผนสร้างแบบทดสอบว่าจะสร้างแบบทดสอบอย่างไร หรือทราบจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบความรู้ก่อนทำการเรียนการสอน เพื่อที่ผู้สอนจะสามารถนำมาปรับวิธีการสอน อาจจำแนกได้ 4 จุดประสงค์ คือ 1) ใช้ตรวจสอบความรู้เดิม 2) ใช้ตรวจสอบความก้าวหน้าและปรับการเรียนเปลี่ยนการสอน 3) ใช้วินิจฉัยผู้เรียน และ 4) ใช้สรุปบทเรียน

1.2 กำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด ด้วยการวิเคราะห์หลักสูตร ซึ่งมี 2 แบบ คือ 1) การวิเคราะห์เนื้อหา และ 2) การวิเคราะห์จุดประสงค์

2. ขั้นที่สอง การเตรียมงานและเขียนข้อสอบ

3. ขั้นที่สาม การทดสอบสอบ

4. ขั้นที่สี่ การประเมินผลแบบทดสอบ ตรวจสอบว่าแบบทดสอบมีคุณภาพ ตามคุณลักษณะของแบบทดสอบที่ดี ดังนี้

4.1 ความตรง หรือความเที่ยง

4.2 ความเชื่อมั่น

4.3 อำนาจจำแนก

4.4 ความเป็นปรนัย

4.5 ความเฉพาะเจาะจง

4.6 ประสิทธิภาพ

4.7 ความสมดุล

4.8 ความยุติธรรม

4.9 ความเหมาะสมของเวลา

สรุปได้ว่า กระบวนการสร้างแบบทดสอบการวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน มีลำดับขั้นตอน คือ 1) การวางแผนสร้างแบบทดสอบ โดยพิจารณาจุดประสงค์ของการนำแบบทดสอบไปใช้ และกำหนดเนื้อหาและพฤติกรรมที่ต้องการวัด ด้วยการวิเคราะห์หลักสูตร 2) การเตรียมงานและ

เขียนข้อสอบ 3) การทดสอบสองสอบ และ 4) การประเมินผลแบบทดสอบ เพื่อตรวจสอบว่าแบบทดสอบมีคุณภาพหรือไม่

ความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นปัจจัยที่สำคัญประการหนึ่ง ที่มีผลต่อความสำเร็จของงานที่บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นผลจากการได้รับการตอบสนองต่อแรงจูงใจ หรือความต้องการของแต่ละบุคคลในแนวทางที่เขาประสงค์

ความหมายของความพึงพอใจ

ราชบัณฑิตยสถาน (2546 : 775) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความพึงพอใจ หมายถึง พอใจ ชอบใจ

อคุศลย์ศักดิ์ สุนทรโรจน์ (2546 : 19) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจ หมายถึง ความรู้สึกที่ชอบหรือพอใจ ที่มีต่อองค์ประกอบและสิ่งจูงใจในด้านต่างๆ ของงาน และผู้ปฏิบัติงานได้รับการตอบสนองความต้องการ ซึ่งจะมีผลทำให้ผู้ปฏิบัติงานนั้นๆ มีการเสียดลอะอุทิสแรงกายแรงใจและสติปัญญาให้แก่งานอย่างเต็มความสามารถ

นาริรัตน์ กว้างขวาง (2547 : 24) ได้ให้ความหมายของความพึงพอใจว่า หมายถึง ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จ ตามความมุ่งหมาย ความพึงพอใจ เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่ไม่สามารถมองเห็นได้ชัดเจน แต่สามารถคาดคะเนได้ว่ามีหรือไม่มี จากการสังเกตพฤติกรรมของคนเท่านั้น การที่จะทำให้เกิดความพึงพอใจจะต้องศึกษาปัจจัยและองค์ประกอบที่เป็นสาเหตุแห่งความพึงพอใจ

วอลแมน (Wolman. 1973 : 304) ได้กล่าวถึงความพึงพอใจในความหมายของพจนานุกรมทางด้านพฤติกรรม ได้ให้ความจำกัดความไว้ว่าหมายถึง ความรู้สึกที่ดี มีความสุข เมื่อคนเราได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย (Goals) ความต้องการ (Need) หรือแรงจูงใจ (Motivation)

เชอร์เมอร์ฮอร์น (Schermerhorn. 1984 : 230) ได้แสดงความคิดเห็นไว้ว่า ความพึงพอใจเป็นระดับหรือขั้นของความรู้สึก ในด้านบวกหรือลบของคนที่มีต่อลักษณะต่างๆ ของงาน รวมทั้งงานที่ได้รับมอบหมาย การจัดระบบงาน และความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สิ่งที่มาเกี่ยวข้องเป็นทัศนคติอย่างหนึ่งที่มีลักษณะเป็นนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ เป็นความรู้สึกส่วนตัวที่เป็นสุข เมื่อได้รับการตอบสนองตามความต้องการของตน ในสิ่งที่ขาดหายไป และเป็นสิ่งที่กำหนดพฤติกรรม ในการแสดงออกของบุคคลที่มีผลต่อการเลือกที่จะปฏิบัติในกิจกรรมนั้น

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจ คือ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นเมื่อได้รับผลสำเร็จตามความมุ่งหมาย เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความรู้สึก และเจตคติของบุคคลที่มาจากสิ่งเร้าและแรงจูงใจ ซึ่งจะปรากฏออกมาทางพฤติกรรมและเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการทำกิจกรรมต่างๆ ของบุคคล

แนวความคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับความพึงพอใจ

ทฤษฎีการจูงใจของมาสโลว์ (Maslow's theory motivation) ทฤษฎีนี้เขาได้เสนอความต้องการ ในด้านต่างๆ กัน ของมนุษย์ เรียงลำดับจากความต้องการขั้นพื้นฐาน เพื่อการอยู่รอดไปจนถึง ความต้องการทางสังคมและความต้องการยอมรับนับถือจากกลุ่มว่าตนมีคุณค่า และการพัฒนาตนเอง ให้ก้าวหน้ายิ่งขึ้น มาสโลว์ถือว่าการเรียงลำดับความต้องการนี้มีความสำคัญ โดยมนุษย์จะมีความต้องการในระดับสูงๆ ได้ ก็ต่อเมื่อความต้องการขั้นพื้นฐานได้รับการตอบสนองแล้ว ส่วนกระทรวงศึกษาธิการ (2550 : 148-149) กล่าวถึง ทฤษฎีระดับความต้องการของมาสโลว์ (Maslow) เป็นนักจิตวิทยาที่ได้ศึกษาเรื่องความต้องการของมนุษย์ในทฤษฎีความต้องการ โดยแบ่งออกเป็น 5 ประเภท ดังนี้

1. ความต้องการทางสรีระ (Physiological Needs) หมายถึง ความต้องการพื้นฐานของร่างกาย เช่น ความหิว ความกระหาย ความต้องการทางเพศและการพักผ่อน เป็นต้น ความต้องการเหล่านี้ เป็นความต้องการที่จำเป็นสำหรับการมีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการทางสรีระอยู่เสมอ จะขาดเสียไม่ได้
2. ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยหรือสวัสดิภาพ (Safety Needs) หมายถึง ความต้องการความมั่นคงปลอดภัยทางด้านร่างกายและจิตใจ เป็นอิสระจากความกลัว ขู่เข็ญบังคับจากผู้อื่นและสิ่งแวดล้อม เป็นความต้องการที่จะได้รับการปกป้องคุ้มครอง ความต้องการประเภทนี้ เริ่มตั้งแต่วัยทารกจนกระทั่งวัยรุ่น ความต้องการที่จะมีงานทำเป็นหลักแหล่ง ก็เป็นความต้องการเพื่อสวัสดิภาพของผู้ใหญ่อายุนึง
3. ความต้องการความรักหรือความเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม (Love and Belonging Needs) มนุษย์ทุกคนมีความปรารถนาจะให้เป็นที่ยอมรับของผู้อื่น ต้องการมีความสัมพันธ์กับผู้อื่น และเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ต้องการให้ทุกคนยอมรับตนเป็นสมาชิก คนที่รู้สึกเหงาไม่มีเพื่อน มีชีวิตที่ไม่สมบูรณ์เป็นผู้ที่ต้องการเพื่อน จะต้องทำให้รู้สึกว่าคุณค่าเป็นที่รักและยอมรับของกลุ่ม เพื่อให้ เป็นที่สมปรารถนา ในความต้องการความรักและเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม
4. ความต้องการที่จะรู้สึกว่าคุณค่า (Esteem Needs) ความต้องการนี้ประกอบด้วย ความต้องการที่จะประสบความสำเร็จ มีความสามารถ ต้องการที่จะให้เห็นว่าคุณค่ามีความสามารถ มีคุณค่าและมีเกียรติ ต้องการ ได้รับความยกย่องนับถือจากผู้อื่น ผู้ที่มีความสมปรารถนา

ในความต้องการนี้จะเป็นผู้มีความมั่นใจในตนเอง เป็นคนมีประโยชน์ และมีค่าตรงข้ามกับผู้ที่ขาดความต้องการประเภทนี้ จะรู้ดีกว่าตนไม่มีความสามารถและมีปมด้อยมองโลกในแง่ร้าย

5. ความต้องการรู้จักตนเองอย่างแท้จริงและพัฒนาตนเองที่ตามศักยภาพของตน (Self Actualization Needs) เป็นความต้องการที่จะรู้จักตนเองตามสภาพที่แท้จริงของตน กล้าที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิต รู้จักค่านิยมของตนเอง มีความจริงใจต่อตนเอง ความรู้สึกยอมรับตนเอง ทั้งส่วนดีและส่วนเสียของตนที่สำคัญที่สุดก็คือ การมีสติที่จะยอมรับว่า ตนใช้กลไกในการป้องกันตนในการปรับตัวและพยายามที่จะเลิกใช้ เปิดโอกาสให้ตนเองเผชิญกับความจริงของชีวิต เผชิญกับสิ่งแวดล้อมใหม่ๆ โดยคิดว่าเป็นสิ่งที่ท้าทาย น่าตื่นเต้นและมีความหมาย กระบวนการที่จะพัฒนาตนเอง เต็มที่ตามศักยภาพของตน เป็นกระบวนการที่ไม่มีจุดจบ ตลอดเวลาที่มีชีวิตอยู่ มนุษย์ทุกคนมีความต้องการที่จะพัฒนาตนเองเต็มที่ตามศักยภาพของตน

สก็อตต์ (Scott, 1970 : 124) ได้เสนอแนวคิดในการจูงใจต่อการทำงานที่จะเกิดผลเชิงปฏิบัติ มีลักษณะ ดังนี้

1. งานควรมีส่วนสำคัญกับความปรารถนาส่วนตัว งานนั้นจะมีความหมายสำหรับผู้ทำ
2. งานนั้นต้องมีการวางแผนและวัดความสำเร็จได้ โดยใช้ระบบการทำงานและการควบคุมที่มีประสิทธิภาพ
3. เพื่อให้ได้ผลในการสร้างสิ่งจูงใจภายในเป้าหมายของงานจะต้องมีลักษณะ ดังนี้
 - 3.1 คนทำงานมีส่วนในการตั้งเป้าหมาย
 - 3.2 ผู้ปฏิบัติได้รับทราบผลสำเร็จในการทำงานโดยตรง
 - 3.3 งานนั้นสามารถทำให้สำเร็จได้

จากแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นักเรียนมีส่วนเลือกเรียนตามความสนใจ และมีโอกาสร่วมกันตั้งจุดประสงค์ หรือความมุ่งหมายในการทำกิจกรรม ได้เลือกวิธีแสวงหาความรู้ด้วยวิธีที่ผู้เรียนถนัดและสามารถค้นหาคำตอบได้

ศุภสิริ โสมาเกต (2544 : 155) ได้ให้แนวคิดว่า ในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนนั้น ความพึงพอใจเป็นสิ่งสำคัญที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนทำ ที่ได้รับมอบหมายหรือต้องการปฏิบัติกิจกรรม ให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ ครูผู้สอนซึ่งในสภาพปัจจุบันเป็นเพียงผู้อำนวยความสะดวกหรือให้คำแนะนำปรึกษา จึงต้องคำนึงถึงความพึงพอใจในการเรียน การทำให้ผู้เรียนเกิดความพึงพอใจในการเรียนหรือการปฏิบัติงาน มีแนวคิดพื้นฐานที่ต่างกัน 2 ลักษณะ คือ

1. ความพึงพอใจนำไปสู่การปฏิบัติงาน การตอบสนองความต้องการของผู้ปฏิบัติงานจนเกิดความพึงพอใจ จะทำให้เกิดแรงจูงใจในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานที่สูงกว่าผู้ไม่ได้รับการตอบสนอง จากแนวคิดนี้ ครูผู้สอนที่ต้องการให้กิจกรรมการเรียนรู้อันบรรลุผลสำเร็จ จึงต้องคำนึงถึง

การจัดบรรยากาศและสถานการณ์ รวมทั้งสื่อ อุปกรณ์การเรียนการสอนที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ เพื่อตอบสนองความพึงพอใจของผู้เรียน ให้มีแรงจูงใจในการทำกิจกรรมจนบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร

2. ผลของการปฏิบัติงานที่นำไปสู่ความพึงพอใจ ความสัมพันธ์ระหว่างความพึงพอใจ และผลการปฏิบัติงานจะถูกเชื่อมโยงด้วยปัจจัยอื่นๆ ผลการปฏิบัติงานที่ดีจะนำไปสู่ผลตอบแทนที่เหมาะสม ซึ่งในที่สุดจะนำไปสู่การตอบสนองความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานย่อมได้รับการตอบสนองในรูปของรางวัล หรือผลตอบแทน ซึ่งแบ่งออกเป็น ผลตอบแทนภายใน (Intrinsic Rewards) และผลตอบแทนภายนอก (Extrinsic Rewards) โดยผ่านการรับรู้เกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทน ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ ปริมาณของผลตอบแทนที่ผู้ปฏิบัติที่ได้รับ นั่นคือ ความพึงพอใจของผู้ปฏิบัติงานจะถูกกำหนดโดยความแตกต่างระหว่างผลตอบแทนที่เกิดขึ้น และการรับรู้เรื่องเกี่ยวกับความยุติธรรมของผลตอบแทนที่รับรู้แล้ว ความพึงพอใจย่อมเกิดขึ้น

ทฤษฎีการคาดหวังของ วรูม (Vroom, 1990 : 106) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคคล จะประเมินความเป็นไปได้ของผลที่จะบังเกิดขึ้น แล้วจึงดำเนินการปฏิบัติที่ตนคาดหวังไว้ การจูงใจขึ้นอยู่กับการคาดหวังของมนุษย์ต่อผลที่เกิดขึ้น ทฤษฎีการคาดหวังของวรูมนี้ ทำนายว่าบุคคลจะร่วมกิจกรรมที่เขาคาดหวังว่าจะได้รับรางวัลหรือสิ่งต่างๆ ที่เขาปรารถนาสรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกของบุคคลที่เกิดขึ้น เมื่อได้รับในสิ่งที่ต้องการตามความคาดหวัง หรือเป็นสภาพความรู้สึกหรือทัศนคติของบุคคลที่มีต่อการให้บริการตามที่คาดหวัง มากกว่าที่คาดหวัง หรือน้อยกว่าที่คาดหวัง อาจเปลี่ยนแปลงได้โดยขึ้นกับระยะเวลาหรือสภาพแวดล้อม

สรุปได้ว่า ความพึงพอใจเป็นทัศนคติที่เกี่ยวกับจิตใจ อารมณ์ ความรู้สึกที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ไม่สามารถมองเห็นรูปร่างได้ เป็นความรู้สึกด้านบวกของบุคคลที่มีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งความพึงพอใจที่เกิดขึ้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ ตามค่านิยมและประสบการณ์ของตัวบุคคล จะเกิดความพึงพอใจต่อสิ่งใดๆ มากน้อย ขึ้นอยู่กับสิ่งจูงใจ ดังนั้นในการดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอน ผู้เรียนจะเกิดความพึงพอใจในการเรียน ผู้เรียนจะต้องมีแรงจูงใจที่อยากเรียน ซึ่งผู้สอนต้องคำนึงถึงสิ่งที่จะก่อให้เกิดแรงจูงใจหลายๆ ด้าน เช่น การจัดบรรยากาศ สถานการณ์ เทคนิคการสอน สื่อการเรียนการสอน การยกย่องชมเชย การให้รางวัล การทำให้ผู้เรียนเกิดความภาคภูมิใจในตนเอง การได้รับการยอมรับจากผู้อื่น มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่ดี จะทำให้ผู้เรียนมีความพึงพอใจในการเรียนมากยิ่งขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยต่างประเทศ

มีคส์ (Meek, 1972 : 4296-A) ได้วิจัยเรื่อง การเปรียบเทียบวิธีการสอนแบบใช้ชุดการสอน วิธีการสอนแบบธรรมดา โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้จากการใช้ชุดการสอนแบบธรรมดา สำหรับสอนนักศึกษาครู ผลการวิจัยพบว่า วิธีการสอนโดยใช้ชุดการสอนมีประสิทธิภาพสูงกว่าการสอนด้วยวิธีสอนแบบธรรมดามากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คิงส์ (King, 1995 : 65) ได้ออกแบบการจำลองการสืบสวนที่ใช้คำถามในการกระตุ้นความคิดอย่างมีวิจารณญาณในการเรียนวิชาจิตวิทยาทางการศึกษา ในมหาวิทยาลัยของมลรัฐแคลิฟอร์เนีย พบว่า การใช้แกนคำถามสามารถฝึกให้นักเรียนสร้างคำถาม ที่ผู้ตอบจำต้องแสดงถึงการคิดอย่างมีวิจารณญาณออกมา โดยให้นักเรียนฝึกปฏิบัติตั้งคำถามด้วยตัวของนักเรียนเอง และแลกเปลี่ยนความคิดแบบตัวต่อตัวและเป็นกลุ่ม ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้ทักษะอย่างรวดเร็วและยังเป็นการส่งเสริมให้เกิดการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งจะเกิดขึ้นหลังจากการเข้าร่วมปฏิสัมพันธ์ และการโต้แย้งทางความคิด

โลเปซ (Lopez, 2005 : 6683-B) ได้ศึกษาการเปรียบเทียบกลวิธีในการอ่าน เพื่อความเข้าใจ โดยใช้เทคนิคการถามตัวเอง จุดประสงค์ของการวิจัย คือ ต้องการศึกษากว่าความรู้ระดับเมตาคอกนิชันจะสอนอย่างไร โดยใช้การเรียนรู้แบบกลุ่มร่วมมือเป็นตัวแปรสำคัญ เพื่อศึกษาว่า 1) การเรียนรู้ด้วยกลุ่มร่วมมือจะทำให้กระบวนการอ่านเพื่อความเข้าใจง่ายขึ้นหรือไม่ 2) วิธีการสอนด้วยกลุ่มร่วมมือเป็นวิธีการสอนและเทคนิคที่เหมาะสมหรือไม่ 3) ความรู้ระดับเมตาคอกนิชันจะถูกถ่ายโอนดีขึ้นหรือไม่ ผลการศึกษาพบว่า วิธีนี้จะมียุทธศาสตร์สำคัญในการเรียนรู้ด้วยยุทธวิธีเมตาคอกนิชัน

งานวิจัยในประเทศ

ณัฐกานต์ ตันทิพย์ (2547 : 64) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการเรียนชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้เท่ากับ 17.25 เฉลี่ยร้อยละ 86.25 และความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสารอยู่ในระดับมากที่สุด

สุพัตรา กองทรัพย์ (2549 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมแบบเน้นงานปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาชุดกิจกรรมภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมแบบเน้นงานปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพเท่ากับ 96.90 - 98.87 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาอังกฤษระหว่างการให้ชุดการสอนและหลังการใช้ชุดการสอน

สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึงเกณฑ์ร้อยละ 80/80 ความพึงพอใจของนักเรียนต่อชุดกิจกรรม ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้กิจกรรมแบบเน้นงานปฏิบัติของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 อยู่ในระดับมากที่สุด

วราพร ไชยเขียว (2550 : 108) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมเพื่อฝึกทักษะการพูด ภาษาอังกฤษสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพของชุดกิจกรรม เพื่อฝึกทักษะการพูดภาษาอังกฤษ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นทั้ง 3 ชุด มีประสิทธิภาพ 99.11/90.59, 98.32/88.64 และ 96.63/86.15 ตามลำดับ มีระดับความพึงพอใจ ของผู้เรียนที่มีต่อบรรยากาศการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษ โดยใช้ชุดกิจกรรมที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านเนื้อหาที่เรียน ด้านครูผู้สอน ด้านวิธีการสอนของครู ด้านสื่อและอุปกรณ์ที่ใช้สอน และด้านวิธีการวัดผลประเมินผล มีคะแนนความพึงพอใจรวมเท่ากับ 4.37

ชุตินาฏ ชมศิลป์ (2551 : บทคัดย่อ) ได้วิจัยเรื่อง การพัฒนาชุดกิจกรรมภาษาอังกฤษ เพื่อการสื่อสาร โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง National Thai Food สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลสัมฤทธิ์ระหว่างการใช้และหลังการใช้ชุดกิจกรรม ภาษาอังกฤษเพื่อการสื่อสาร โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือ เรื่อง National Thai Food สำหรับ นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 คิดเป็นคะแนนร้อยละ 80.23/80.25 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และนักเรียน มีความพึงพอใจต่อชุดกิจกรรมภาษาอังกฤษอยู่ในระดับมากที่สุด

วิมลพรรณ ดาวฉาย (2552 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ข้าวส้มต่อซัง สำหรับนักเรียน ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า ชุดกิจกรรมมีคุณภาพอยู่ในระดับดี และมีประสิทธิภาพ 87.67/84.93 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังใช้ชุดกิจกรรมสูงกว่าก่อนใช้ชุดกิจกรรม และ ความพึงพอใจของการชุดกิจกรรมของนักเรียนกลุ่มตัวอย่างอยู่ในระดับมาก

สลิตา พันชนะ (2546 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง กลวิธีเน้นการตั้งคำถามเพื่อส่งเสริม ความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษและการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ นักเรียนมัธยมศึกษาปีที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนมีความสามารถในการเขียนภาษาอังกฤษเชิงสร้างสรรค์เพิ่มขึ้น หลังจาก ที่ได้เรียน โดยใช้กลวิธีที่เน้นการตั้งคำถาม และมีความสามารถในการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ ในระดับมาก

วารุณี พิมพ์วงศ์ทอง (2547 : 72) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการสอนแบบสืบเสาะหาความรู้ โดยการ ใช้คำถามตามรูปแบบของบลูม (Bloom) สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ผลการวิจัย พบว่า นักเรียนที่เรียนโดยวิธีสืบเสาะหาความรู้ โดยการ ใช้คำถามตามแนวคิดของบลูม หลังเรียน มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กัญญา สิทธิศุภเศรษฐ์ (2548 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการใช้กิจกรรมการตั้งคำถาม ที่มีต่อทักษะการคิดวิเคราะห์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 ผลการศึกษาพบว่า นักเรียนที่ได้รับการสอนจากการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ โดยการใช้กิจกรรมการตั้งคำถาม มีทักษะการคิดวิเคราะห์สูงขึ้น

ทยกร กระทบ (2549 : 57) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ผลการสอบอ่านด้วยกลวิธีการตั้งคำถาม ผู้เรียนที่มีต่อการอ่านภาษาอังกฤษเพื่อความเข้าใจ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า นักเรียนที่เรียนด้วยการอ่านภาษาอังกฤษด้วยกลวิธีการตั้งคำถามผู้เขียน ทำคะแนนการอ่านได้สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีความสามารถในการสรุปความ การอ่านภาษาอังกฤษอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และมีเจตคติต่อการสอบอ่านด้วยกลวิธีการตั้งคำถามผู้เรียนอยู่ในระดับสูง

อัญชลี โทกุล (2551 : บทคัดย่อ) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาพฤติกรรมและความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณ สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียน หลังเรียนอยู่ในระดับมาก ความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณของนักเรียนหลังเรียนที่เรียนด้วยวิธีการใช้คำถามผสมผสานกับการอภิปรายและการแก้ปัญหา โดยภาพรวมมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ในระดับดีสูง และความสามารถในการคิดอย่างมีวิจารณญาณมีคะแนนหลังเรียนสูงกว่าคะแนนก่อนเรียน

จากการศึกษาทฤษฎีและหลักการ เอกสารและงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศดังกล่าวแล้ว ผู้วิจัยสนใจสร้างชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษ โดยเทคนิคการใช้คำถาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้นำเทคนิคการใช้คำถามจากหลายแนวทาง ใช้แนวคำถามตามแนวคิดของบลูม เป็นแนวทางหลักและใช้คำถามเพื่อใช้ในการเรียนการสอนภาษา เช่น คำถามแบบปิดและเปิด เช่นใคร ทำอะไร ที่ไหน อย่างไร พัฒนาต่อยอดใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษเป็นนวัตกรรมสื่อในกิจกรรมการเรียนการสอนในกลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาต่างประเทศ ในรายวิชาภาษาอังกฤษพื้นฐาน เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ศึกษาความพึงพอใจในการใช้ชุดกิจกรรมฝึกทักษะภาษาอังกฤษ โดยเทคนิคการใช้คำถาม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งผลที่ได้จากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ จะเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนวิชาภาษาอังกฤษและกลุ่มสาระการเรียนรู้ต่อไป